

העולם הזה

הסוד הנורא בתחתית החיפאית

מוות ארב

בבדמלית!

21.12

על ה"דקאנים" של העולם הזה. כולם כותבים על "שחמט", על "מדבר סהרה" ועל "השלטון העותומני", ואילו העולם הזה, מת עקש דחאק לכתוב על "שחמט", על "אל" צהרה" ועל "השלטון העותומני". מדוע? אולי מפני שרוב כתיבי העולם הזה הם צברים, ששפת-אמם עברית. על כן יש להם חוש מסוים לשפות השמיות האחרות, קרוב בזה המספחה של שפתנו. אין הם מבינים מדוע צריכים לקחת מילה ערבית, שהשורש שלה זהה עם השורש העברי, או הקרוב לו, ולשלב אותה בבורות או בוז. ה' עובדה שחלק מאבותיהם באו מאירופה, וה' ביאו עמם שיבושים אירופיים, אינה נראית להם כהצדקה.

"שחמט" ("השה מת") הוא שם המורכב ממילה פרסית וממילה שנייה, הוזה בעברית ובערבית. למה לתרגם אותו חזרה מן הגרמנית? "מדבר סהרה" הוא שיבוש אירי פי מנוח: כי אל-צחרה פירושה "המדבר". ומה הטעם לדבר על "מדבר המדבר"? השם האמיתי הוא, בערבית, "אל-צחרה אל-כוברה" הינו: "המדבר (הצחור) הכביר".

הממלכה התורכית הוקמה על-ידי בני שבט עוסמן (או עות'מאן). האות הערבית, שהיא בין תי"ו וסמ"ך, שוב אינה קיימת בעברית הספרדית. האירופים, שלא יכלו לבטא את המילה, קראו להם "עוֹתוֹמַנִים". האם זו סיבה לחזור על שיבוש זה?

מאותה סיבה אנו כותבים על תורכיה ועל תוניס, ולא על טורקיה וטוניסיה. אב אנו כותבים עדיין על מארוקו ועל אלג'יריה (במקום על מארקאש ועל אלג'זאיר) הרי זה רק כדי להימנע מקפיצה מהירה מדי.

לעתים יש בעיה של כתיב. האם לכתוב על עבד אל-נאצר (כפי שכוננים הערבים) או על עבד א-נאסר (כפי שמדברים הערבים, שאינם מבטאים את הצד"י, ואף מש' מיסים את ה"מ"ד לפני ה"נ"ן)? החלטנו לה' עדיף את הכתיב על המבטא, כדי להבליט את השורש העברי-הערבי המשותף של ה' מילה. (במקרה זה, השורש נצד). הוא הדין לגבי שולטאן (שורש שלט).

מה לעשות באות הערבית ע'ין, שהיא בין גימ'ל ורי"ש? אם נכתוב מעריב, במ' קום מגרבי, יהיה ברור יותר כי המדובר על בן המערב של המרחב, אך הקריאה תהיה קשה. מאותה סיבה אנו כותבים על בגדאד ולא על בעדאד או ברדאד.

יש להשתמש, כמובן, במידה של שיקול דעת. אולי היה נכון לכתוב על כואו של אמיר-אל-בחר (אמיר הים) אל ג'בל-אל-טארק (הר המצביא טארק) (במקום על כואו האד מיראל אל ג'בל-טארק). אך אלה הסכמי מוש' גים בינלאומיים, שאין טעם לשנותם. לעומת זאת, לגבי שמות ומושגים שמייס מובהקים, הקשורים ללשוננו, הגיעה השעה להשתחרר ממורשה לשונית קלוקלת.

לוי פרידמן

מכתבים

כל הסכונות האלה (אם הם סודים בכך ואם לא), מדוע לא ינקטו באיזו שהיא יוזמה להביא לליכוד הנורמים האלה?

דויד יציר, קרית-חיים

מאזן מאוזן

השובות של איזו נעזין מרתף האורגניות (העולם הזה 1173) איכזה אותי קשות חשבתי שהנה נמצא סוג-סוף אדם אחד

במדינה שיש לו ה' דם להתנגד למוסר החברתי הישן, ש' אב' עליו הכלה והסותר את כל ה' תחושות של אדם מודרני, והנה סת' ברר שגם הוא הולך בתלם וחושב שמה שנכתב עליו בהעו' גם הוא זה היה איום ונורא. בו אדם, זה היה הקומפלימנט הכי גרוע שקיבלת בחיים שלך

חיים מנדל, רמת-גן

איזו ופסל

תשבץ, הפתרון הנכון מורכב משני הכיוונים. (הייתי שם, פעם).

רות, פתח-תקווה

באיזה כיוון?

... אם היו שם אורגניות או לא — זה תלוי פאר בהגדרת המונח "אורגניה".

אלתנן יחיעם, תל-אביב

לפי אנציקלופדיה בריטניקה: "הליקודים

מאז החלה המערכת לפני חודשים לרענן את פני העתון על-ידי הרחבת מתכונתו, הוספת שורה שלמה של מדורים חדשים וגיוון נושאים, עומד לנגד עינינו שיקול נוסף: כיצד לתת למספר רב ככל האפשר של קוראים את האפשרות להשתתף במישרין בעיצוב פני העולם הזה?

ברגע זה, כשהמבצע עוד נמצא בעיצומו, פתוחות לפניך כמה וכמה דרכים להשתתף פות בעתון ובעריכתו — הן כדי להתבטא והן כדי לעזור לנו. אתה יכול:

● לשלוח חמשי, בדיחה או אנקדוטה משעשעת למדורה של לילי גלילי, העולם הבא.

● לשלוח תשבץ, פרי יצירתך, בתוספת תמונתך, לתחרות התשבצים.

● להציע למערכת את שמו של אדם שעמד לפני שנים במרכז החדשות, כדי ש' המערכת תברר את מקום הימצאו ומצבו כיום, במסגרת המדור איפה הם היום?

● להציע שאלה למדור מסאל בזק (וכ' מובן, לענות על שאלת כתיבי העולם הזה כאשר הם פונים אליך למען מדור זה).

● להתנדב, אם אתה בגיל 15 עד 18, להשתתף במחקר החברתי הגדול של העולם הזה, נועד 1960 (אם כן — שלח את שמך וכתובתך לת.ד. 136, תל-אביב, והיה בטוח שהם יישמרו בסוד. ציין גם אם אתה מת' נדב כפרט, או בשם חברה שלמה).

● לרשום ולהמציא לנו את החיות חייך, במסגרת התחרות אלה חייך.

● לכתוב מכתב (משעשע ומקורי, עד כמה שאפשר) למדור מכתבים לרות.

כל זה נוסף על חובתך הראשונית כי קורא מסור: להגיב, בצורת מכתב למערכת (קצר, אנא!) על חומר שהופיע בעתון ושעורר את השומת-לבך (אם לחיוב ואם לשלילה).

במיוחד הן מתבקש להביע את דעתך על המדורים החדשים, המכונים לספק את כל הקוראים, אף שכל אחד מהם מופנה במיוחד לטעמו של סוג-קוראים מיוחד. נוסף למדורים שכבר הזכרתי, כחנתי למדורים קצטת, ראיון מיוחד, עולם קטן, חפש את האשה ורחל מרחלת. נשמח במיוחד אם תוסיף למכתבך את תצלומך, וכן כמה פרי טים על זהותך, מקצועך וגילך.

מובן מאילו שכל ההרשאות האלה אינן גורעות מן הדרישה הכללית להעביר לנו אינפורמציה מיוחדת המגיעה לאוזניך, ושיש בה כדי לעזור לנו למלא את תפקידנו.

לקראת יום-העצמאות, יש לנו אליך בק' שה נוספת: השתתף במשאל המיוחד שישא את הכותרת "אור וצל במדינת ישראל".

במלאת 12 שנה לקיום המדינה, ענה על ה' שאלה: "מה הן, לדעתך, 12 התכונות ה' חיוביות ביותר ו'12 התכונות השליליות ביותר במדינתנו?" גם כאן צרף את פרטיך האישיים ואת תצלומך. התשובות המעניינות ביותר יפורסמו בגליון יום העצמאות תש"כ.

★ ★ ★

הקורא שמואל סילברסטון מתלונן מרה

אחד הגויים

רשימתו האחרונה של העורך, "קורא יקר" (העולם הזה 1173), הייתה הרשימה הזנוחת ביותר שקראתי מזה זמן רב. ההתי' חסדות הזאת ממש מעוררת בחילה.

העולם הזה רשאי להיות זל, וולנארי, צעקי וכיוצא באלה, ככל העולה על רוחו, אבל בתנאי אחד — שלא ינסה לעשות מזה אידאולוגיה ושלא ינסה להתראות כאחד. קראו לילד בשמו!

ולידה בשמה?

... בניגוד לעורך, אני שמח כי הקהל מתעניין עתה יותר בנערות-פיתוי ובתחרות יות כדורגל מאשר בדושיש האחרון בין בוגריו ובניו. זה פשוט מוכיח כי אנו נעשים סובסידים לעם נורמלי, אחד הגויים. החלוקה הנוכחית בין החומר הפוליטי הרציני (עשרה ורבע עמודים בגליון 1173) והחומר הקל יותר (שלושה-עשר עמודים ושלושה רבעים, כולל מדורי הקולנוע, האמ' נות וכו') היא הנכונה. אל תתנו לפסגות להטות אתכם לדרך אחרת. הם יהיו הרא' שונים שיפסיקו לקרוא את העולם הזה אם יהיה כולו רציני ופוליטי.

דן גורביץ, גדרה

העולם הזה הוא הכל — רק קצת יותר, כאשר הוא רציני. הוא יותר רציני מכל עתון אחר בארץ. כאשר הוא סנסציוני, הוא יותר סנסציוני מכולם. כאשר הוא מסמץ, הוא מסמץ יותר מכולם. וכאשר הוא משי' בת, יש לזה יותר משקל מכל שבה אחר. הוא מוכשר יותר, יקר יותר, מרניו יותר ומשעשע יותר — ואם יפסיק להיות כזה, לא אקנה אותו יותר.

רוני אבני, רחובות

אני חושב שהעורך צדק, בתחנה את סיבות האדישות הנוכחית של הציבור. כאשר קבע כי גרם לכך הפיצול הבלתי-מוצלח בין ה' קבוצות השונות המציעות פתרונות חדשים, מכיוון שהעולם הזה הוא האב הרוחני של

העולם הזה

העורך הראשי:

אורי אבנרי

ראש המערכת:

שלום כהן

עורך משנה:

רוב איתן

עורך כיתוב:

סילבי קשת

כתב בכיר:

אלי תבור

עורך תבנית:

זקי

צלם המערכת:

אריה קרן

חברי המערכת:

שיע נצור, לילי גלילי, רודי הורוביץ, רותי ורר, אברהם חרסון, יוסף אברחם, אביבה ססו, אבנר פרי, עמוס קינן, שלמה קרן.

העתון הנקרא ביותר במדינה

חלביונה

מרבריונה

טעימה יותר
עדינה יותר
טריה יותר

נשר למאכל
חלב בלבד

מיוצרת ב Closed System

לאצטבאות

Supaslot

זויתון נהנתת מזונות

מפעלי מותכת אשקלון בע"מ

ט-21964-28517

רח' הירקון 106 - תל-אביב

שפתותיך אומרות "כן!"
Kissable
השפתון של האשה המודרנית והמפורסמת
רק כקטיפה. מרהיב ועומד בנשיקה
בגווני פזיריים
נרתיק חדיש. אלגנטי. ועל דבר:
מראה השפתיים
השימושיות
תוצרת "תיא" - לכן טוב

פקידים!
תלמידים!
פטרונאים!
הרשמו עוד היום לקורס **קצרות**
עברית ו/או אנגלית
(שני חודשים, פעמים בשבוע)
ב"אולפן גרגי" (GREGG).
המנהל: ח. ברקמא (קמפינסקי)
תלמידי, רחוב גורדון 5.
הצלחה מובטחת!

תסס
תקבל פרס

אדבע
איי-אלס
אחד - פזטוקס
למחור כללי
של הבית
שנים - לינדול
לרסום מגירות,
ארונות ומזווים
שלושה - ברקת
לנקי חלונות
והברקת שמשות
ארבע - אלמוג
לנקי דלתות,
מסגרות חלונות
ומשטח צבע שמן
או לקט.

אילפס
היא השלול הכלי הנישול!
גדילר - 6 פעולות בכלי ו - צליה, טגון,
טגון עמוק, לאפיה, לאדוי, לקליה.

מלחמה לפחות כנהימת תותחים.
יהיה זה תרבותי יותר למר אורי צבי
גרינברג לחזות בסרטים טובים, מאשר לנ
סות להלכין פני אדם ברבים, כפי שעשה
זאת במאמרו הנ"ל. יחד עם זאת, תחזקת
ידיו כדרי משורר גדול ונורא.
שולמית לרנר, רמת-חן

נוקיאאוט לערת-גדוד

תסלחו לי מאד. אני מכיר את זוהרה סלוחין
(העולם הזה 1172)
מגיל שש. שמונה
שנים בכיתה אחת.
מגיל 10, בגדוד אחד
בצופים. יחד בכל
הניגונים שהזכרתי
תס: מהנהגה העבודה
בשדה-בוקר, בגרעין,
בנח"ל ובקצין-ראשי
או כל השנים בכל
ההתקפות והחזו
יות. 90% שאני ה
ייתי הנהגת של הנ"ל
הקרי על חוף ים
סוף בתמונה עם ג'ר
אל תספרו מעשיות,
זוהרה לא סיפרה
שקרים כאלה על
עצמה. היא בחורה
יותר מדי טובה ו
ישרה בשביל כאר
רים מסופים כאלה.
דני, שדה-בוקר

זוהרה

נגון ?

שיע נגד ויון

נוכחתי במישק הבינלאומי ביו ישראל
ויוון, וכאשר הבקיע שיע גדול את שער
הנצחון, אמרתי לחברי כי בגליון הבא
של העולם הזה יוהיה בוראי כתוב באותיות
קידוש לבנה: "שיע-יוון 1:2". ואכן, לא
סעיתי בהרבה.
לדעתי לא מעניין את אף אחד שמתעניין
בספורט, שלשיע יש טלפון חדש ושאתו
סיימה קורס לקוסמטיקה. תפסו את הרב
רבנות השחצנית של שיעו
גבראל ילון, צה"ל

כל אדם שהיה בתחרות מצא לנחוץ לומר
בי השחקנים אמר ומנצל היו בכוח מלא
הם ריתקו ונס מרתקים תמיד את הקהל

הפראיים ושאר הסכסכים האורגיאטיים (בי
תן העתיקה) גרמו לשימוש במילה אורגיה
לכל הילול או חגיגה פראיים. לפי הבסטר:
"הוללות שיכורה, בעיקר בלילה". לפי מלון
קוסמן: "הוללות, שיכרות, חגיגה, חג
בכחוס, אורגיה".

מעשה בצייר בשם איזי,
שהיה לו מרתח די עליו.
הוא טען: "הענין
כלל אינו מאוזן,
המנע הוא רק פסיכי, לא פיזי."
שמואל שפירא, רמת-חן

במסע-זכר

... המאמר על "אקסורוס" (העולם הזה
1172) פיצה אותי על כל הסבל הנפשי,
הכבשה הפנימית, העצר והבחילה שאחזו
אותי למקרא ספר זה

אברהם גולדין, רמת-חן
אין צורך להשמיץ רברים שלא ראויים
להשמצה. העורך קופל במאמר זה ללא אבי
חנה מה שראוי לסמלה ומה שלא.
רמי לר, תל-אביב
העורך ניחן בהוצפה העוברת כל נבול.
אפשר להגדיר מאמר זה בחמש מלים: הצוה,
הוקפני, נועז, ציני וחסר כל ידיעה בנושא.
... דרושה הוצפה לשלול ספר או סרט על
סמך שני קטעים שהעורך מכנס בשם "משנל"
המוני בליווי פסוקיית-נ" (טוב שישנם
פסוקי תנ"ך).

אלמונית רותחת, תל-אביב
העורך כתב בין השאר על "חבריו ש
נמל". האם אלה חבריו? הם היו חבריו
לפני שהפך בוגדני ועיון והרכיב את מש
קסי בלעם מיועני. הוא דומה למור ה
מסווה את עצמו וחונן את התנים היהודיים
גם כן. לפי השולחן ערוך.
... קוראים את העולם הזה הרבה אנשים,
כמו שהרבה אנשים טובים בסגנון קוראים
את הובל הספרות, "אקסורוס", והוא נהפך
לכספובל.

איתן רב, נהר-צה"ל

אני מצרף את קולי לקריאתו של העורך.
(א) בשעה כעסו (המוצרך כשעצמו) נכשל
בביטוי. הוא חסר ביטוי. זבל ספרותי,
והנה נדמה לו שבכך נתן את הנוקאאוט.
אד זבל הוא גורם יסורי בשמירת פוריות
הקרקע ובנידול צמחים (ואוכלים).
המלון העברי מנדיר, "זבל" (1) לויבול
שדות. (2) פריש - חומרים מופרשים. העורך

דוברני ותחביב בוינה

במסירות המרדניות והשטוחות שלהם. רק
האדון גלור מצא לנחוץ לכתוב בקנאות
כזאת שהם לא היו טובים. הוא אומר ש
הפרסום שניתן להם לא היה מניע להם.
הפרסום היה מניע, ועוד אילו רק דבר אחד
בתורת הכדורגל לא נכנס למחשבו מה האדון
הזה חושב לעצמו מיהו הוא סתם שויצר
אחד גדול!

שרה ציסר, חיפה

נ.ב. כדי שלא תחשבו שאני רעה, אני
צריכה להפוך את צדו השני של המטבע
ולגלות את תוכנו. שיע שחקן כדורגל טוב
ויועד לשחק מתי שהוא רוצה. זה תלוי
בו ורק בו. עד שהוא מתחיל לעשות קונצ'ים.
הוא באמת לין כמו שקוראים לו.

שרה ציסר, חיפה

שני צדי המטבע של הקוראה ציסטר -
1:1

שיע אוהב להתלוצץ / אד רשתות הוא
מפוצץ / המטעיה וגם שער / החל עוד
בחיותו נער / שיע הוא אלילנו / אח
הוא בשבילנו / כשהוא מעביר / כל שוער
אצלו מחוויר / שעריו הוא מבקיע / כמעט
בלי להזיע / הקהל כבר משתגע /
באיון קלות הוא מתנועע / ... אם קורן
הוא מרים / הכדור כבר בפנים / אם
שוער לא ינסה / לעצור כדור כזה / אם
עשה כמעט יפה / מיד יכתוב בהעולם
הזה / נגר יוון הרשית וצחק לו / אמר
הכדור את המידה פה / בכדורגל הוא
הבוס / לכן נרים לשיע כוס!

מיכאל ברגר, תל-אביב

איפה האלגנציה

הנה יעקב מיכאלי (מכתב למערכת, העו
לם הזה 1171) נכע עם פועל ערבי לבית
האריזה בהדרה. הייתי רוצה לדעת - האם
זה היה אסון גדול? או שהערבי פתח את
השער לפני המכונת, הוא היה קרוב קל-
לול מהגיבור המשוחרר עם הנערה. הייתי
מעוניין לדעתו של הציבור הרחב ולשאול
את המנהל ופקידה-האריזה האם זו האלגנ
ציה של מנהל ופקיד ציבורי להקים האפליה
ברורה בארץ דמוקרטית? על בני שני
העמים בארץ ללחום ולחלל את המהלה הזו.
איברהים מחגניה, אוס-אל-פחם

רצה בשני. אך בזאת תיתה מעותו העיקרית.
היות ובמחזורי החמרים בטבע - בעולם
החיי והצומח כאחד - הפרש החזר לקרקע
הוא חוליה חשובה לא פחות מכל חוליה
מחולית באחיותיה. וחוליה חלשה אחת מחלי
שה את כל המחזור אי לזאת, לזבל" רק
מיוב אחד, מוב של פוריות וחיות.

אריה בן-ישע, רחובות

הדבר המתבקש מקריאת תוכנו של "אק
סורוס" הוא מיכר על תכנים עלילתי ישי
ראלי. הדגש צריך ליפול על סרט חסר
ימרות, שלא ישקף ולא יתמר לעצב נשי
נכות.

צבי בר-שירה, גבעתיים

ידי הראנובה הכחולה

הנני שולח לכם את תמונתו של הקורא
הני דובדבני עם תחביבו: "האנאטויה לכל
נוניה".

פוטו פובלה, וינה

ראה תמונה.

אני שונא סטריפטיז. לא ראיתי את זה
אף פעם. אבל אם העונור אוסר להציג
סטריפטיז בסקוט סנור, לקהל שאיש אינו
מכירה אותו לכדור סנור, והיודע היטב מה
צפוי לו, אני אומר: זה המסוק לעלות על
הבאריקותו שאם לא כן, נצטרך להילחם
סחר על חופש התיאמרון והספרות.

דויד גורן, חיפה

"עלי באריקות נפוש, נפוש" / כדי שי
בת-סטריפטיז לא תצטרך להתלבש / לצני
זור את דברנו נשמע: / הפסק לסטריפטיז
להפריע...

משורר גדול ונורא

לדברי אורי צבי גרינברג על אברהם
סלונסקי (העולם הזה 1172):
כל אדם, רצוי שיבא תועלת ועמו ולאנו
יות כמיטב כשרונו, נרמס לי שמתאים
יותר וטוב תועלת רבה ובדוכה, תרנום
של ספרות יפה המובא לכללנו על-ידי מר
סלונסקי בכשרון נדיר ובקסם תרבותי, מאי
שר אילו עמד אותה שעה עם רובה ביד.
הבאת ספרות טובה לקהל חשובה גם בעת

(כל הזכויות שמורות)

ההמתייגות של ממשלת דהגול מהזדהות עם ישראל לא פנה. הסימפסום האחרון: סירובו של דהגול להיפגש עם בן-גוריון השבוע תוך ניצול הזמן שחתפנה כאשר ניקיטה כרושצ'וב דחה את ביקורו בפאריס לכמה ימים. דהגול התייחס לביקור ביג'י בצורה יותר קרירה מאייזנהאואר ועמק' מילן, דבר המוכיח על שינוי במערכת היחסים של ישראל בעולם המערבי. דבר זה לא ישפיע, לעומת זאת, על העזרה הצרפתית הניתנת לישראל בשטחים שאינם זוכים לפרסום, אינם מחייבים הודעות צרפתית גלויה.

קריירת אחרת: בין בן-גוריון ודיין. חסידי דיין קיה כי בן-גוריון ניצל את ביקורו של דיין ביבשת אמריקה כדי לשתפר בכמה מפגשותיו החשובות בארצות הברית, להעניק לו עליידי כך פרסטיגיה מדינית החסרה לו כעת. סירובו של בן-גוריון לעשות זאת, באה להפגין כי עדיין לא בחר בדיין כיושרעצור רשמי, וכי הוא רוצה לשמור על שוויון המשקל בין דיין, אבן ופרס. וכן בין שלושם לבין הסיעות האחרות במפא"י.

אל תאמין להברות על ביטול מענקי המגנבית היהודית המאוחדת למפלגות בישראל, ועל תכונת המפלגות לפתיחת מגנבית עצמאיות. קרוב לודאי כי המענקים יימשכו גם להבא, במסווה אחר, מאחר שראשי המגנבית הגיעו למסקנה כי המגנביות המפלגתיות העצמאיות יזיקו הרבה יותר מכפי שיעלו המענקים המפלגתיים.

במדינה

העם בין הגדולים

אפילו רצה בכך, לא יכול היה האזרח הישראלי להתעלם השבוע ממעשי ראש ממשלתו. הקדיו והעיתונות דאגו להזכיר לו את מסעות בן-גוריון, הכריזותיו להתעניין בכל עיטוש ובכל פיהוק של האיש הגדול. חלק מפרסומת זו היה מוגזם, גרם לאי ישרות מסוימת מצד הציבור. לאדישות זו התלחה חיוך עדין, כאשר טרחו דוברי הממשלה להזהיר את הציבור לבל יתלה תקוות מופרזות בביקוריו של ראש הממשלה בחשונגטון, בניו יורק ובלונדון, מאחר שכל הדברים הסודיים שהובטחו לו יתממשו רק אחרי זמן ניכר.

בכל זאת העלה המסע את הפריסטיגיה האישית של ראש הממשלה בישראל. בהפיגו את נוכחות ישראל בזירה העולמית, בהציגו כושר אישי רב בפגישות עם מדי נאים ועיתונאים, נתן דויד בן-גוריון סיפוק עמוק לאזרחיו. סיפוק זה היה כה מובן מאליו, עד כי איש כמעט לא שם לב אליו.

קלף חשוב. בן-גוריון גם הבין כי אי-אפשר להשיג משהו תמורת לא-כלום. ביקור ישראלי במוסקבה היה מוזק לעמי דת ברית-המועצות בעולם הערבי. קרבן כזה אפשר היה לקנות רק במחיר גבוה.

על כן הניח בן-גוריון קלף חשוב על השולחן. הוא הציע בכל הזדמנות להעלות את המצב במרחב על שולחן ועידת-הפיסגה. היה זה בדיוק הדבר אשר ניקיטה כרושצ'וב מעוניין בו — ואשר מנהיגי המערב מסר בים לקבלו. כי עד כה עדיין מעמידות שלוש מעצמות המערב פנים כאילו הן השולטות במרחב, וכי לברית-המועצות אין דריסת רגל בו. זוהי הגדרה נכונה של המצב — לפני עשר שנים.

ההבנה הסובייטית לרמזו בן-גוריון היתה מתונה, אך ברורה. בעתונים הרשמיים החלו מופיעים כמה מאמרים מורכבים, שהטילו את האחריות למתיחות במרחב על "שני הצדדים", תבעו כי "שני הצדדים" יימנעו מצעדים פרובוקטיביים. העמדות הערבים וישראל על דרגה אחת היתה בחוקת שינוי חשוב בקו התעמולתי הסובייטי.

תצפיות יקר. אך השבוע השתנה לפתע הקו הסובייטי שוב — ולרעה. רדיו מוסקבה חזר על ההאשמות הישנות, נקט שוב בקו חריף נגד ממשלת ישראל. מה גרם לכך?

הפרשנים יכולו רק לנחש. הניחוש הסביר ביותר: פגישתו של בן-גוריון עם אדנואר נחקבלה במוסקבה כצעד אנטי-סובייטי מובן הק. כאשר נתן ראש ממשלת ישראל הכשר פומבי לקאנצלר המערב גרמני, שהוא אחד מקומץ המדינאים האנטי-סובייטיים ביותר בעולם, קילקל את הטענה הסובייטית כאילו אדנואר הוא נאצי-נאצי אנטי-שמי. אדנואר עצמו מיהר לנצל את היתרון, הציג השבוע בטלביזיה האמריקאית את תמונתו בחברת בן-גוריון המחיך, בתור תשובה על השאלה אם לא קיימת בגרמניה סכנה של חדשות לאומניות-נאציות.

בסוף השבוע היה ברור כי ביקורו של בן-גוריון במוסקבה אינו בא לפי שעה בחשבון.

ציונות

אחורה פנה

הבשורה שהביא נחום גולדמן לפני כמה שנים לבני-ישראל בישראל היתה מהפכנית: יש מקום לשינוי יחסה של ברית-המועצות לישראל.

סען אז גולדמן: בן-גוריון קילקל את היחסים עם הסובייטים בגלל הוזהותו ה' מוחלטת עם המערב. הוזהות זו מיותרת לגמרי. אמריקה אינה דורשת אותה, וגם יהודי אמריקה משלימים עם הצורך שישראל תהיה נייטרלית. העליה מברית-המועצות תיתכן רק אם ישראל תנקוט בקו נייטרלי כזה, תימנע מפעולות מרגיונות. לכן צריך המתחן להיות אדם בלתי-ישראלי היכול לדיבר בשם יהודי העולם. המועמד האידיאלי: ראש הקונגרס היהודי העולמי, ששמו במקור נחום גולדמן.

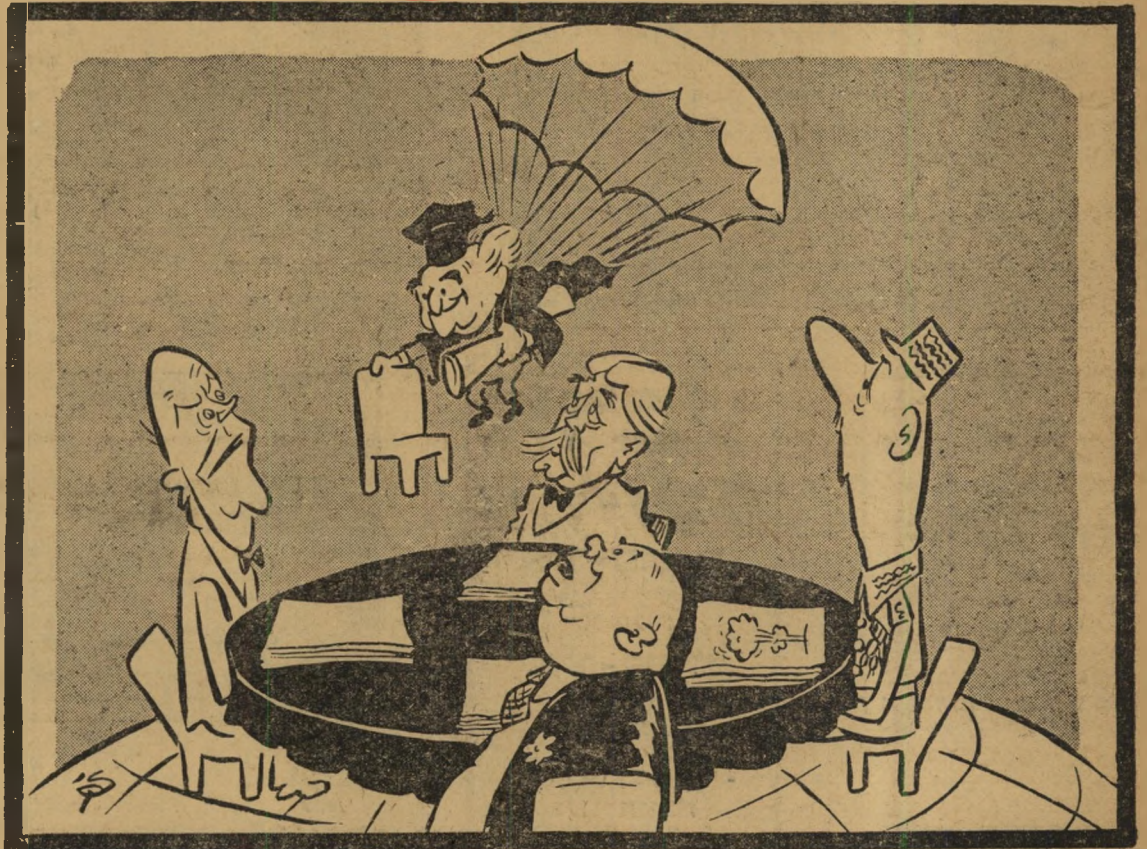
מעטים ידעו אז על מה מבוסס בסחונתו העצמי הרב של נחום גולדמן בשטח זה. היה זה בסס חלש לגמרי. מנהיג ציוני צרפתי, אנדריי בלימל, בא במגע עם השב' רירות הסובייטית בפאריס. מתוך מגע זה, שהפך לקשר קבוע וידידותי, אפשר היה להסיק, כי הממשלה הסובייטית תקח בחשבון ביקור של גולדמן במוסקבה, בתנאי שתשוכנע שגולדמן הוא איש רציני.

נראה כי שיכנעו זה לא הצליח. גולדמן לא הגיע למוסקבה. כאשר ניסה להיפגש עם ניקיטה כרושצ'וב באמריקה, בשעת ביקור המנהיג הסובייטי שם, הושבו פניו ריקם.

ג'ולגול חרש. החודש הופגן מחדש מה רבה גמישות בעיותיו של גולדמן. הוא הופיע שוב על הבמה כמומחה לעניינים סובייטיים. אלא שהפעם אמר בדיוק את ההיפך מאשר לפני שנה.

יומנתו החדשה של הנשיא הציוני: לכנס בפאריס ועידה עולמית של בעלי-שם יהודיים, כדי להתריע על יחסה של הממשלה הסובייטית כלפי אזרחיה היהודיים. דווקא בשעה שבן-גוריון גישש בכיוון של התקרבות למוסקבה (ראה לעיל), נקט עתה גולדמן בקו הפוך, ניסה להעמיד את עצמו בראש הלוחמים היהודיים נגד ברית-המועצות. קו זה היה אמנם הפוך מן הקו הקודם שלו, אך הוא הבטיח לו פרסומת רבה לא פחות.

אלא שהפעם נחל גולדמן בהתנגדותו (המשך בעמוד 10)

צניחה חפזית

"אל-על" עלולה לחזור על פרשת רכישת מטוסי "ברי מניה" בעת שתרכוש את מטוסי הסילון שלה. בדו"ח סודי, שחובר עליידי יועץ החברה האנגלי ג'י. א. ד. ויליאמס, והמפרט את פרטי תפעול הסילונים השונים, אין המוזחה ממליץ על מטוס זה או אחר במיוחד. אולם ידוע כי באופן בלתי-רשמי מצד ויליאמס ברכישת מטוסי קונקווייר, שהם למעשה

מטוסי קצרי-טווח יחסי, אך אשר יצרניהם מוכנים להכניס בהם שנויים לפי הצעות ויליאמס, כדי להכשירם לסיסה מעל לאטלנטי. רכישה זו עשויה להזיח את עצמה כמוצלחת, אולם מאחר ומטוס זה לא נוסה באוויר במידה מספקת,

יתכן ויתגלו בו ליקויים — דבר שאינו כך, לגבי מטוסי בואינג, למשל.

חברת ההלוואות ההסתדרותית "משען" תיחקר על העלמה עקיפה של כספים ממסדהכנסה, עליידי ניפוח הוצאות עובדיה. ועדת-הביקורת של ההסתדרות, הקימה ועדת-משנה לחקירה. אחרי שהמוסד-לביקורת של מפא"י סירב לדון בפרשה, ההלשנה על פטולות הכספים של משען קשורה במאבק הפנימי במפא"י, בין הגוש ומעילי-העור.

"אתגר" — זה יהיה שם ירחון חדש שיופיע לראשונה בעור שבועיים, ושיהיה מכון לשכבה הקסנה-יחסית של קוראי מאמרים רציניים. הירחון, העשוי לפי מתכונת ירחונו של ז'אן-פול סארטר וירחוניים דומים בצורת ובבריטניה, ישתדל לרכז מסביבו את כל הוגי-הדעות הנונקוני פורמיסטיים הרציניים בארץ, לשמש במה לויכוח ענייני, יותר מאשר כמכשיר להפצת אידיאולוגיה.

מהפכה בתחולל בקרוב בהווי הקיבוצים בישראל, כאשר יחליטו הקיבוצים להעמיד קוסמטיקאיות לרשות החברות. תפקידן הראשון של הקוסמטיקאיות הקיבוציות יהיה ללמד את החברות טיפול בעור-פניהן בלבד. וועדת הבריאות הבינקיבוצית מתכננת קורסים אזוריים בקיבוצים, לשם הכשרת קוסמטיקאיות. בעמק יזרעאל, אף נערך לאחרונה קורס להכשרת פדיוקורטיסטיות בקיבוצים.

ראש הממשלה

ביקור הגבר הזקן

"אני מוכן לנסוע גם למוסקבה ולהיפגש עם כרושצ'וב!" אמר דויד בן-גוריון. היה נדמה כאילו זוהי פליטת-פה, מסוג ההערות הבן-גוריוניות התכופות שאין להן תוכן של ממש, אך הסובות לפירסומת רגעית.

אלא שהפעם לא היתה זאת פליטת-פה. היה זה רמז מחושב היטב, שנוקט כל-אחר-יד, מתוך תקווה לעורר הד במקום הנכון. כי דויד בן-גוריון ידע היטב שאם יצליח להגיע למוסקבה, אפילו בתור אורח בלתי-רשמי, יהיה זה שיא נאות למסעו, תמרוך גדול בקאריירה המדינית שלו.

פארקניסון המחסינים

החודש הופיע באמריקה ספרו השני של פארקניסון — „החוק והרווחים“. „העולם הזה“ שהיה בשעתו הראשון שהנחיל לציבור הישראלי את חוק פארקניסון הראשון, דאג להטכת טופס אחד של הספר לארץ מיד עם הופעתו, חדשים אחדים לפני שהיה מגיע ארצה בדרך השיגורית.

בעמודים אלה מנסה עורך „העולם הזה“ למסור את תוכן הספר החדש בצורה שתמחיש לקורא הישראלי האינטליגנטי את משמעותו של הספר. אין זה ציטוט ישיר מדברי פארקניסון, אלא תיאור רעיונותיו, בתוספת הערות להבנת תחולתם על המציאות בארץ. לאור חשיבות הדברים, מצרפת מערכת „העולם הזה“ בקשה שהיא בלתי-רגילה בעתון זה: דאג להביא את תוכן המחקר לידיעת משלמי-מסים אחרים, רבים ככל האפשר, מכיון מכריך וחבריה, כתורמתם לשנוי פני הדברים במערכת-המסים של מדינת ישראל.

עמודים אלה דנים בספר מהפכני — ספר שיפתח בפני האדם החושב דרכים חדשות לגמרי להבנת המציאות בעולם ובמדינתו.

לפני שנים, חולל הפרופסור הבריטי נורתקוט פארקניסון מהפכה במדע-החברה. הוא פירסם סידרת-מאמרים שכוונו לאחר מכן בספר „חוק פארקניסון“. תחילה נראה פארקניסון בן ה-50 כליצן גאון, בעל חושי-הומור בלתי-מצוי. במבט השני נילה הקורא כי מתחת להומור הקטלני של הפרופסור הבריטי הגולה (באוניברסיטה של מאלאיה) חבויה גישה מהפכנית, ההופכת על הראש את כל המושגים המקובלים לגבי מנגנון הממשלה והחברות המסחריות הגדולות.

חוק פארקניסון מספר 1 אמר: „העבודה מתרחבת בהתאם לכמות הזמן העומד לרשותה“. במילים אחרות: אין כל קשר בין גודל המנגנון הפקידותי לבין תפקידו האמיתי. כי המנגנון הפקידותי מתרחב באופן אוטומטי, על פי כללים משלו. הוא ממשיך להתרחב גם כאשר תפקידו מצטמצם, ואפילו כאשר תפקידו נעלם. הוא נשאר עמוס עבודה — עבודה מיותרת שיצר לעצמו.

מאת אורי אבנרי

מדוע ברחו בני ישראל ממצריים? — כדי להימלט ממשרד-האוצר המצרי, טוען הפרופסור נורתקוט פארקניסון. יש לו אסמכתא טובה מאד, בספר שמות: „וישימו עליו שרי מסיס, למען ענותו בסבלות... ויעבידו מצריים את בני-ישראל בפרך. וימררו את חייהם בעבודה קשה. בחומר ובבלנים, ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך.“

כאשר נטל-המסיס המצרי עלה בהדרגה לממדים בלתי-נסבלים, עשו בני-ישראל כאשר עשו משלמי-מסים פעמים רבות לפנייהם ואחריהם: הם עיינו באטלס וחישבו מקום נוח יותר לחיות בו. משה בן-עמרם היה המנהיג של מרד משלמי-המסיס, שנאסם להם לעבוד בשביל הממשלה. הישראלים היגרו לארץ כנען — כשם שמיליוני בני-אירופה היגרו, כעבור שלושת אלפים שנה, לאמריקה.

אולם למיליונים בלתי ספורים אחרים של משלמי-מסיס בהיסטוריה לא היה פתרון כזה. הם לא יכלו להגר, הם לא קיבלו ויזה לארץ אחרת. בעולם המודרני של מדינות לאומיות, כמעט נסגר השער בפני כל הגירה רבת ממדים. משלם-המסים כלוא במדינה שלו, כשהוא מופקר לחסדי נציב הכנסות-המדינה. „ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקו.“ למשלמי-מסיס אלה חשוב להבין את החוק השני של פארקניסון, לאמור: „ההוצאות מתרוממות תמיד לגובה ההכנסות.“

כמה להוציא — או כמה לקחת?

אדם פרטי מנהל את משקו, פחות או יותר, בהגיון. המחשבה התקציבית שלו מתחילה בספוק: „החודש אחייני 300 לירות. מזה אקדיש כרוך לירות לשכונת-דירה, כרוך לאוכל, כרוך לספרים ולבילויים.“ הוא יכול להוציא פחות משכרו, את כל שכרו או אפילו יותר משכרו — אבל הוא יודע מה שכרו.

יכול לקרות שאותו אדם מרחיח בחודש מסויים באופן בלתי צפוי לירות יותר מן הרגיל. הוא מתכנן לעצמו כל מיני תכניות לשימוש בכסף זה. אולם תכניות אלה אינן מתגשמות. הכסף פשוט נעלם לפני כן. הוצאותיו השוטפות עולות באופן מסתורי ובולעות את ההכנסות. הוא גילה כי „ההוצאות מתרוממות תמיד לגובה ההכנסות.“

ביו האדם הפרטי ובין הממשלה קיים הבדל יסודי אחד, בעל השפעה מכרעת, שמשום-מה לא זכה עדיין לתשומת-לב הראויה. בניגוד לאדם הפרטי, אין גבול קבוע מראש להכנסות הממשלה. הממשלה אינה שואלת את עצמה: „כמה יש לי להוציא?“ היא שואלת: „כמה אני רוצה להוציא?“ בין שתי הנוסחות רובצת תהום — תהום המתמלאה בלירות של משלמי-המסיס.

אין נבקע התקציב הממשלתי?

בישראל, כמו בבריטניה ובארצות-הברית, היוממה באה מצד אנפי המשרד הממשלתי. מנהל האגף מעריך את צרכיו בשנה הבאה, בלקחו בחשבון את עלית המחירים וההתפתחויות העתידיות. המנהל המנוסה מוסיף מראש עשרה אחוזים לסכום הכולל, בהגיון (לא תמיד בצדק) כי הצעתו תיתקל בהתנגדות מחלקת-הכספים, שתדחה להוריד אוסף את

אם אמנם קורה כך, יורדים עשרה אחוזים בדרג הגבוה יותר. מנהל המשרד אוסף את הערכות כל האגפים שלו, מחבר אותן יחד ומוסיף עשרה אחוזים על הסכום הכולל, בהגיון (לא תמיד בצדק) כי הצעתו תיתקל בהתנגדות משרד-האוצר, שירצה להוריד משהו. אחרי גמר הויכוח, מובאת ההערכה המתוקנת לפני שר-האוצר, המחבר יחד את תקציביו כל המשרדים לתקציב ממשלתי כולל.

רק אז שואל שר-האוצר את עצמו: מגיין אשיג את הכסף הדרוש? בהסכמת חבריו בממשלה, הוא מגיש את החשבון לאומה: הנה הסכום אשר הממשלה זקוקה לו למילוי תפקידיה, והנה המסים אשר על האזרחים לשלם. אילו היה אדם פרטי נוהג לפי שיטה זו, היה גם הוא מגיע לסכום אסטרונומי. דרושה

לו מכונית חדשה. האשה צריכה באופן דחוף מעיל-פרחה. הדירה קטנה מדי, ויש להיכנס לשיכון מרחב. כבר עבר זמן רב מדי מאז הביקור האחרון בפאריס. החברים בעבודה צוחקים מבגיון הישנים. הגברת כהן ממול אמרה בשווה לעקרת-בית להשתמש במכונית כביסה כל-כך מיושנת. בקיצור, דרושות 5000 ל"י לחודש, אחרי ניכוי המסים.

אלא שלאדם פרטי אין כל אפשרות לערוך את תקציבו בצורה כזאת. הוא פשוט לא ישיג את הכסף. אבל הממשלה יכולה תמיד להשיג את הכסף הדרוש לה — היא רק צריכה להטיל מסיס. ולמסיס אין גבול — או כן, לפחות נדמה לממשלה.

★ ★ ★

אנשים תמימים יכולים להאמין כי יש ביקורת חמורה על התקציב הממשלתי. שר-האוצר חייב להגיש אותו לכנסת. נערך דיון מקיף, ועדת-הכספים עורכת ביורר נוקב. גם מבקר-המדינה מונע ביזבז.

ביקורת זו אינה אלא אשליה. במשטר הישראלי קיימת הצבעה אוטומטית, ומובטח תמיד רוב גדול לממשלה. שום סיעה קואליציונית לא תצביע נגד התקציב של משרד ממשלתי השייך לשר של המפלגה השניה, מחשש פן חברי סיעתו יצביעו נגד תקציב השר שלה.

גם במדינות אחרות אין שום ביקורת רצינית על תקציב המדינה: קודם כל, מפני שהתקציב עצמו עשוי ככזה כן שאין למעשה כל אפשרות לבדוקו כראוי. תקציב הבטחון, למשל, אינו אומר: כרוך לירות לחיל-האוויר, כרוך לירות לגייסות-השריון, כרוך לירות לפקידות משרד-הבטחון. אילו היה קיים פירוש כזה, אפשר היה לבדוק לפחות אם חיל-האוויר שזה את הכסף המוקדש לו.

אולם תקציב הבטחון — בכל המדינות — ערוך לפי צורה אחרת. יש סעיף למחסנים, סעיף לבניינים, סעיף לרכישת נשק, סעיף לנייר — בלי כל קשר למבנה האמיתי של הצבא ולחלוקתו ליחידות. איש אינו יכול לדעת כמה כסף מוקדש לחיל מסויים.

חברי-הכנסת, גם כשהוא חבר ועדת-הכספים, אין לו (וגם לא יכול להיות לו) כל מושג על פריסים אלה, שהם ענין למומחים. כשבא המומחה ומבטיח כי דרושים כרוך מיליונים לסעיף מסויים, אין לו ברירה אלא להאמין. הוא יכול לבקר פרטים קטנים, אך הוא לא יכול לבקר את הסעיפים הגדולים, שכל אחד מהם בולע מיליונים בישראל, ובמדינות בארצות-הברית.

משלם-המסיס הפשוט יכול, לעתים קרובות, לערוך ביקורת יעילה יותר. יתכן כי הוא עובד במחלקת-המס ויודע על ביזבוזי השטח. הוא יכול להודיע על כך. אך הוא אינו עושה זאת. אין לו מה להרוחח מזה, פרט לשונות חבריו, שיוקיעו אותו כמרגל או כמטרף נכסי שקרה בישראל, במקרה המפורסם של שטנדר. הוא גם יודע כי הכסף שייחסף הודות לו במקום אחד, יבזבז במקום שני, מבלי שהמסים המוטלים עליו יקטנו. הוא מחליט, על כן, לשתוק.

★ ★ ★

בקיצור, הכנסות המדינה נראות כבלתי-מגובלות, והוצאות המדינה עולות תמיד כדי להשתוות אליהן. מה אפשר לעשות?

בצעד ראשון, יש להפוך את כל התהליך של משק-הכספים הממשלתי. הוא לא צריך להתחיל בהושהש בודק את צרכי אגפיו. השאלה הראשונה לא צריכה להיות: „כמה דרוש לממשלה?“ השאלה צריכה להיות: „מה מותר לממשלה לקחת?“

במלים אחרות: קודם כל יש לקבוע: איזה אחוז מן ההכנסה הלאומית מותר להוציא על פעולות הממשלה? איזה אחוז מהכנסות הפרט מותר לממשלה לקחת?

רק אחרי שנקבע בצורה זו מה תהייה הכנסות הממשלה בשנה הבאה, תשב הממשלה ותחליט איך לחלק סכום זה בין משרדי השרים השונים. אחרי שהוחלט כמה יקבל כל שר, יחליט השר עצמו איך לחלק את הכסף בין האגפים במשרדו. שום אגף לא יתבקש, על פי שיטה זו, להגיש הצעה של הוצאות. השר פשוט יגיד לכל אגף כמה מותר לו להוציא.

שום תקציב לא ייושג לאישור הכנסת. הכנסת לא תחליט כמה יוצא על בנוי, על שמך סיכה, על משחת-נעליים ועל כובעי-פלדה. היא תאשר רק את הסכום הכולל של הוצאות המדינה ותחלקתו בין המשרדים. הח"כים יוכלו להשתתף באופן הוגן את הסכומים שיוקדשו לצה"ל ולחינוך, למשרדה ולמבקר המדינה.

לצורך הביקורת אין הם זקוקים ליותר מזה — בתוספת החשבונות המלאים של הוצאות

זשנה שעברה, חשבונות מפורטים ואמיתיים מן הסוג שמעולם לא הוגש לכנסת — ולשום פרלמנט אחר.

★ ★ ★

מה המעלות של שיטה זו? קודם כל: נקבע גבול ברור להוצאות. שנית, ולא פחות חשוב: התקציב של כל משרד ואגף יהיה גמיש. הכסף לא יהיה צמוד מראש למטרה מסוימת. כך יתפכו הפקידים עצמם אחראים ליעול. הצלחתם או כשלונם בשטח זה יהיו בולטים מיד. רק מנהלי המשרדים יכולים לדעת איפה באמת אפשר לחסוך ללא נזקים. ברגע שיבינו כי רק אם יחסכו בשטח אחד יהיה להם הכסף הדרוש להרחבת שטח שני, אפשר יהיה לסמוך עליהם בענין זה.

מעלה נוספת: כל המשרדים ישוחררו מן ההתערבות המתמדת של משרד-האוצר. תחת התערבות מרגיזה זו, ידע כל פקיד רק את השוט של המאזן וביקורת-הפנסקים. הוא יהיה מוכן לקבל אתריות, ויהיה חופשי לפתח יוזמה.

אחרי שתתקבל החלטה לגשת בצורה זו למשק הממשלתי, אפשר יהיה לבקש את עזרת הקהל למניעת בזבוז. לצורך זה יש צורך להקים בית-דין ציבורי בלתי-תלוי, שאליו יוגשו כל ההצעות לחסכון. בית-הדין ישמע את דעת האזרחים ואת תשובות הפקידים הנוגעים בדבר. אם יחליט שיש מקום לחסכון, יצווה על כך בצורת פקודה מחייבת למשרד הנידון. האזרח שהציע את החסכון יקבל פרס בצורת ויתור על חלק מתאם ממס-ההכנסה שלו. תפקיד נוסף של בית-הדין יהיה להמליץ על מתן הכבוד הציבורי הגדול ביותר לאזרחים שגורם לחסכון, וכן לפקידים שהצטיינו בהקטנת ההוצאות. מהפכה כזו תתחיל ביום בו יבין כל פקיד כי יקנה שם לעצמו דחקה כאשר יחסוך כסף, לא כאשר יבזבז אותו.

המסים החריבו את כל המאלכות

למראית-עין, אין גבול למסים שהממשלה יכולה להטיל על אזרחיה. כך, על כל פנים, חושבת כל ממשלה. אולם ההיסטוריה מלמדת שאין הדבר כך. טוען פארקינסון: כל הממלכות עד כה השמידו את עצמן באמצעות מסים מופרזים. והו תהליך אחד משחר ההיסטוריה: הממשלה מתחילה להטיל מסים סבירים. בהדרגה מתנפחת הפקידות, מתרחב התקציב ועולים צרכי הממשלה, ויחד עמם המסים. המסים לעולם אינם יורדים. הם תמיד עולים. כאן גילה פארקינסון חוק מאלף, שאין צורך להסבירו דחקה לקורא הישראלי: הקשר בין עליית-המסים והמלחמה. בעתות מלחמה, אין איש מתנגד להטלת מסים כבדים. אומה

גובה המסים

היודעת כי תבוסה צבאית תביא בעקבותיה אבדון, משלמת ברוצח מסים מופרזים. המנגנון הממשלתי מתרחב, הצבא גדל, ההכנסה הלאומית מבוזבזת ביד חפשית. כי המלחמה היא מטבעה בזבזנית, וחילל היודע כי מחר הוא עלול למות ישורף בנקל פסנתר יקר כדי לחמם את עצמו בערב הקודם.

אולם כאשר מסתיימת המלחמה, אין המסים חוזרים לקדמותם. החיילים הולכים הביתה, אך הפקידים נשארים. כהרף-עין הם מגלים עשרות תפקידים חדשים, כולם חיוניים, שעל הממשלה למלאם. הם גם מגלים שעוד צפויה סכנה נוראה למדינה, המחייבת כוננות מתמדת.

הממשלה התרגלה למסים המנופחים של עתות המלחמה — והיא ממשיכה לבזבז את הכסף גם בימי-שלום. גובה ההוצאות הממשלה נשאר קבוע — עד למלחמה הבאה, כאשר גובה ההוצאות (והמסים) עולה שוב. זה תהליך נצחי, והוא נמשך עד שהממשלה הצלחתי לבזבז בהדרגה את ההון הלאומי ולהחריב את המדינה. או עולה במקומה מדינה חדשה, שבה המסים עדיין גמורים — ומתחיל כל התהליך מחדש.

בישראל כל זה ידוע. הממשלה מטילה מס של בולי-בטחון בשעת-חירום מיוחדת — וממשיכה לגבות אותו אחרי ששעת-החירום חלפה מזמן. מדיניות של מצב-חרום-נצחי מקלה עליה מלאכה זו.

בשנת 1956/57, שנת מיבצע-סיני, המתיחות הקיצונית בגבול, פעולות-התגמול והרכש הקדחתני, גבתה ממשלת ישראל מן האזרחים מסים בסך 424,895,000 לירות והוציאה סכום של 766,247,282 לירות. בשנה שלאחריה, 1957/58, שנה של שקט מוחלט בגבולות, גבתה מן האזרחים מסים בסך 594,333,000 לירות. והוציאה סכום של 1,053,600,000 לירות.

★ ★ ★

מתי מגיעים המסים לנקודה שהם הופכים סכנה לקיום המדינה? איפה מתחיל התהליך ההדרגתי, הבלתי-מורגש, שבסופו מחכה למדינה אבדון בלתי-ימנע?

אוגוסטוס קיסר היה הראשון שציחה להטיל מסים על כל העולם. אולם נוהג המסים היה קיים מראשית ההיסטוריה. מנהיגים מקומיים הקימו גדרות במעברי הרים ונהרות, דרשו מס מן השירות העוברות. הסכום הנדרש שהיה תמיד, פחות או יותר, לסכום ההוצאות הכרוכות בחיפוש דרך אחרת למעבר השירה. למס כזה אפשר לקרוא תרומה, מכס או סחיטה, לפי נקודת-ההשקפה.

מס עתיק שני הוא המס על הקרקע, שגם אותו קל יחסית לגבות. מס זה דומה לתרומות הנגבות על-ידי גאנגסטר, וזה הרעיון היסודי של המשטר הפיאודלי. מעבד-האדמה אינו יכול להסתיר את מקום הימצאו או את היקף רכושו. המס הנדרש ממנו שהיה תמיד, פחות או יותר, להוצאות הכרוכות במעבר לאזור אחר, מחוץ לטחח הגאנגסטר המקומי.

המס החדש ביותר הוא המס על ההכנסה, שהוא הרבה יותר מסובך, אך שאפשר לגבותו בחברה עירונית של יודעי-קראו-יכתוב.

בממלכת נבוכדנצר היה נהוג מס של 10%, אך למעשה נגבה מס גדול יותר. בית תלמי במצרים גבה כ-17% מן היבול, בית סילקוס בסוריה רק 7%. אוגוסטוס הטיל 5% על עזבונות, בתוספת מסים עירוניים ומכס בגבול שבין מחוז למחוז. כאשר התמוטטה האימפריה, כבר היה נטל-המסים במחוזות כבד מנושא — כה כבד שזה היה אחת הסיבות העיקריות להתמוטטות. המוסלמים בהודו גבו מסים בשיעור שלשיש ההכנסה — ובזאת גרמו לנטישת קרקעות רבים וסללו את הדרך לכיבוש הבריטי.

בסין הגיעו המסים לעתים ל-20% מן ההכנסה הלאומית, אבל קונפוציוס סבר, לדבריו הביוגרפיים שלו, כי 10% הוא השיעור הנכון. כאשר הטילו הספרדים בהולנד מס-מכירות של 10% על כל הסחורות, גרמו למרד שהביא לשיחרור הולנד. אחרי כן התחילו ההולנדים להטיל מסים גדולים על עצמם, שגרמו לבריתת ההון ולשקיעת הולנד כמעצמה עולמית.

המלך הצרפתי, ערב מהפכה, הטיל מסים שהגיעו ביחד ל-38% עד 41% מהכנסת משלם-המסים. מסים נוספים שבו לא הכניסו כסף, כי בנקודת מסוימת (כ-45%) לפי פארקינסון) עולות הוצאות הגבייה על הכנסות-המס עצמן. המשטר הישן בצרפת לא התמוטט מפני שהיה עריץ או אכזר או מיושן. הוא התמוטט מפני שפשט את הרגל.

ישראל — על עברי פי פחת

מה הגבול הטבעי למסים? מתי מגיעים המסים לקו אשר מעבר לו מתקוממים האזרחים?

בימי קדם, נקודת-הסירוב היתה, כנראה, בסביבות 10% מן התוצר הכולל. בצורת הכללה, נוכל לומר כי האנשים היצרניים בעולם נוכחו לדעת מנסיונם שאיכשהו עליהם תמיד לשלם 10% למישהו, יהיה זה גאנגסטר, אביר פיאודלי או נציב מס-ההכנסה. בריחה מגובה-המסים אחד תביא רק לתשלום לגובה שני. נראה כי 10% הם בתחום חוק טבעי. כאשר עובר המס גבול זה, מגיעה שעתם של בני-ישראל להוציא את האטלס מן הארון.

אולם כאשר אין אפשרות מעשית להגירה, מתבטל גבול זה של 10%. בתחום המדינה הלאומית המודרנית, למשל, משלם-המסים הוא שבו. המסים עולים לגובה חדש, עד הגיעם לנקודת-סירוב חדשה. היכן היא?

הכלכלן הויקטוריאני מק-קאלון טען כי התנגדות האזרחים גוברת כאשר המס הוא בין 10 ל-15 אחוז מהכנסתם. התנגדות זו הופכת את המס למס על היושר, ולפרס על הרמאות. כאשר המס עולה לגובה רב, ל-10, ל-15 או 20 אחוז, הוא מפקיר את העקרונות הנאצלים לצנות. הוא חותר תחת אותו חוש-הכבוד שהנו הבסיס הבטוח היחיד לגדולה הלאומית. מסקנה זו הוכחה על-ידי הנסיון. כאשר מגיע המס ל-10%, גובר המאמץ להשתמש ממנו. המאמץ הזה כדאי או יותר מאשר מאמץ דומה להשגת הכנסה נוספת — שגם עליה חל המס. ברור כי מס ישיר בגובה של בין 10 ל-20 אחוז, גורם להסחת יוזמתו וכשרונו של האזרח לאפיק חדש, שהוא חסר כל תועלת לציבור. יתר על כן, כדי להתמודד עם המוחות הטובים העוסקים בהשתמטות ממס, נאלצת הממשלה מצידה לגייס מוחות טובים לעזרת גובייה-מס. זהו ביזבוז עצום של כושר שכלי, שאינו נושא פרי. כל העלאה נוספת של המס מביאה או להכנסות פוחתות והולכות.

עד כאן מוכר התהליך יפה לאזרח הישראלי. נטל המסים תורם כבר עתה תרומה נכבדה לתופעת הירידה — ודחקה ירידתם של הטובים. בניגוד להגירת בני-ישראל הקדומים ממצרים, שוב אין זו עתה הגירה המונית, אלא אישית. היא לא פחות מסוכנת בשל כך. השלב השני הוא שלב ההשתמטות. זוהי תופעה כללית בישראל. מיטב המוחות של המשק הישראלי אינם עוסקים כיום בהגברת הייצור והייצוא, אלא בהסחאת ההכנסות ובמצאת חורים בחוק. כל בעל-תעשייה, חקלאי וסוחר גדול במדינה, מקדיש יותר זמן לבעיות-המסים מאשר לבעיות הייצוא. על-ידי כך הוא מצליח להקטין את חלקו במס, הנופל במלוא כוחו על השכיר הגמיש פחות.

ההוצאה המוסרית של תופעה זו ברורה אף היא בישראל. כאשר ההשתמטות ממסים היא תופעה מקובלת, שהחברה מתחטת אליה בחיוב ואף בהערצה, מעורער יסוד המוראל הלאומי. היחס למדינה משתנה. תחת להזדהות עם המדינה הזוהרת מוחלטת כמו בראשית ימיה, רואה האזרח עתה במנגנון המדינה אויב המבקש להפקיע את שכר עמלו. יתכן כי שינוי זה ביחס למדינה הוא התוצאה החמורה ביותר של נטל המסים.

★ ★ ★

כאשר המס מוסיף לעלות עד 25% מן ההכנסה הלאומית, באה התופעה שהלורד קינס, הכלכלן הנודע, הצביע עליה ב-1923. המעביד, הפוחד מן המס הגבוה, מתחיל לחלק את הכנסות המפעל בין העובדים. הוא מתחיל לבזבז את הכסף בצורה הגורמת לאינפלציה. דרך אחת לביזבוז הכסף היא "חשבון ההוצאות". מנהלי המפעלים שוב אינם רוצים בהעלאת שכרם, עליה יצטרכו לשלם מס. תחת זאת הם מעדיפים לקבוע חשבון-הוצאות גדול. הם אוכלים במסעדות יקרות, נוסעים במכוניות-פאר, עורכים טיולים תכופים לחוץ-לארץ — הכל על חשבון העסק, המנכה סכומים אלה ממס-ההכנסה שלו.

אלמלא המס הגבוה, היה המפעל נמנע מביזבוז זה ומשקיע את הכסף בצורה יעילה להרחבת הייצור. גם המנהל היה מוציא את שכרו בצורה חסכונית, משקיע אותו בדברים חיוביים, תחת לבזבזו במותרות הגורמות לאינפלציה.

בעתות מלחמה, אין העמים מתנגדים למסים, המגיעים ל-15% מן ההכנסה הלאומית. הדבר אינו נראה מוגזם, כאשר האפשרות היא חורבן לאומי. נקודת-הסירוב מגיעה רק כאשר מתגבש ללב האזרחים הספק אם הקיום כדאי בכלל. אמנם, אפשר לקיים באופן מלאכותי אוירה של משבר גם אחרי סיום המלחמה (כפי שקורה עתה בישראל). האנגלים שילמו במשך כמה שנים 40%. אך הסכנה היא שראשי המדינה מתפתים לחשוב כי אפשר להמשיך כך ללא גבול. וזו טעות מרה.

כאשר מגיעים המסים לרמה כזאת, הם קוטלים את מעצמה של המדינה בעולם. התהליך הוא אטי וכמעט בלתי-מורגש, אך הקצב גובר. כאשר מדינה פלוגית רואה כי מדינה אלמונית הגיעה כבר בימי שלום למיטו מכסימלי, ושוב אין לה היכולת להעלות את המסים גם בימי משבר, היא מסיקה את המסקנה כי אותה מדינה אלמונית לא תוכל להילחם בעקשנות על האינטרסים שלה.

לכן ירדה השפעת בריטניה וצרפת בעולם. מורדי אלג'יריה, למשל, יודעים כי צרפת שוב אינה מסוגלת למאמצים הרבה יותר גדולים מכפי שהיא עושה היום — והדבר משפיע על מדיניותם. אין ספק כי הערבים, ביחס לישראל, שמים אף הם לב לעובדה שכבר עתה, בימי שלום יחסי, הגיע המיטו לגבול מכסימלי (אם כי לגבי ישראל קיים געלם המשפיע על החשבון: ירידתו הידית העולם לשלם מס למדינה). הדבר משפיע בהכרח על הערכתם את סיכויי ישראל ומפריע לשלום.

ארצות-הברית נמצאת אף היא בדרך זו, של העלאה גדלה והולכת של אחוז המסים הנלקח מאזרחיה, אף שטרם התקרמה לשלב בו נמצאת בריטניה. זמן רב עתידה מאז כתב תומאס ג'פרסון שיש "למנוע בעד הממשלה מלבזבז את עמל האזרחים. בהתימרה לדאוג להם." גם באמריקה גורם עתה המיטו הגבוה להיסת החופש. כי פרט למיעוט יוצר — אמנים, סופרים, מדענים ואחרים — הרוב הגדול של בני-האדם יכול לבטא את עצמו רק בדברים פשוטים: ריהוט חדרים, טיפול בגינה, כידול הילדים. כאשר אין להם האמצעים לכך, אובדים האינדיבידואליות, החופש והתקווה. כאשר הכל בידי המדינה, ולו כלום בידי הפרט, שוב לא יתכן חופש אמיתי.

מסים

מס העובונות הגדול והולך מונע בעד דור אחד להעביר את פרי עמלו לדור שבא אחריו. כך הושמט הבסיס מתחת למאמץ הרצוף והממושך. בתנאים אלה, שום תרבות אינה יכולה להתקיים זמן רב.

הנה, על כן, השלבים: כאשר המיסוי בימיו של שלום עובר על 10% של ההכנסה הלאומית, מתחיל ההון לברוח. כאשר נמנעת הברירה, יכול המס לעלות ל-20%, מול התנגדות גוברת והולכת, הלוכת צורה של השתמטות קיצונית. מעל ל-20%, מכניס המס באופן פרופורציונלי פחות. מעל ל-25% אינפלציה חמורה, המורידה גם את ערך המס שנגבה. מעל ל-30%, בולטת ירידת ההשפעה של המדינה בעולם, אשר המומחים גילה עוד קודם לכן. ב-35% יש ירידה בולטת של החופש והיציבות. ב-36% בא האסון, המוחלט והסופי — אך לא תמיד מיד.

המיסוי מעל לגבול זה אפשרי ומניח בי עיתות מלחמה, אך הוא קטלני בימי שלום. לרוב המדינות, 36% הם פי התהום.

בישראל הגיעו המסים בשנה השוטפת ל-27% מן ההכנסה הלאומית. בשנה הבאה יעלה האחוז. לפי הניתוח של פארקיסטון, מתקרבת המדינה לעברייפּיפּחת.

★ ★ ★

כ אשר ההשתמטות מתשלום המס היא הרבה יותר זולה מהתשלום המס עצמו, ברור שגם אנשים הגונים נוטים ל"השתמט". זה המצב כיום בכל העולם המערבי, וגם בישראל.

יש דרכים רבות להשתמטות. רוב הדרכים סודיות, כי מי שמגלה חור בחוק, בעדו הוא יכול לעבור בקאד'זאק שלו, לא יגלה זאת לשכנו. אולם הדרך העיקרית היא לנהל את העסקים כך שלא תהיה כמעט הכנסה, אלא רק גידול הרכוש. כי משהכנסה חל רק על ההכנסה, ורק מס העובונות חל על הרכוש. לכן ישתדל האזרח שלא להיות בעל הכנסה (אלא רק בעל רכוש) כשהוא חי, ולא להיות בעל רכוש (אלא רק בעל הכנסה) כשהוא מת. ואילו גובהה כרואה את הכל להיפך: כל עוד חי קרבנו יש לו הכנסות, וכשהוא מת יש לו רכוש.

אפשר להשתמט ממס העובונות על ידי העברת כל הרכוש ליורשים לפני המוות. אפשר להשתמט ממס ההכנסה על ידי ספרות במניות בבורסה. מי שאינו מסוגל לכך, מוטב שימצא דרך לרשום את ההכנסות שלו בחשבון ההוצאות. למשל: את מכונת הפאר שלו עליו לרשום כמשאית, את אשתו כמכונת פרטי, את בתו ככתבנית, את טיוליו הפרטיים כנסיעות עסקיות, ואת ארוחותיו הדשנות כהוצאות לאירוח לקוחות. בצורה זו יכולה הכנסה שמנה להיעלם כרוח רפאים, מבלי להשאיר אחריה עקבות.

כאשר האדם מתרגל להשתמט ממסים, כאשר הוא מתחיל לראות את השוטר כסכנה פוטנציאלית, הוא מתחיל לבזוז גם לחוקים אחרים. האזרח ההגון הופך לפושע. התנגדותו לתשלום המס גוברת ככל שהוא משוכנע יותר שכספו מבוזבז לריק.

הדבר לא היה תמיד כך. שליטים קודמים לא ביזבוזו כסף במובן המודרני. ארמונות, גני שעשועים, אדמות יקרות, רקדניות, פלגשים, מזון מיוחד ויינות נדירים, לא היו בגדר ביזבוז. להיפך, איהשימוש בהם היה ביזבוז. הנתינים לפחות נהנו מסיפורי המתורות. המלכים יכלו לחסוך במלבושי הרקניות — ואכן, רבים עשו זאת — אבל הדבר לא מצא חן בעיני נתיניהם.

הביזבוז המודרני שונה לגמרי. כמויות גדולות והולכות של כסף מוצאות על ידי הממשלה על דברים שכל איש מבחין בחוסר-תועלתם. בובונות זו היא גרם חשוב במצב. יכול אדם לשלם מס כבד שבביל דברים שכולנו מסכימים שהם חיוניים. דבר אחר לגמרי הוא לשלם מס בשביל דברים חסרי-תועלת, מוזיקים ואבסורדיים.

ממשלה זולה תעשה יותר

ס ניגורי המסים הגבוהים יוצאים בדרך כלל מן ההנחה, כי ככל שגוברות הוצאות הממשלה, כך גוברת התועלת שהיא מביאה לאזרחיה — אם על ידי הגברת הבטחון, אם על ידי מתן סעד לנצרכים, ואם על ידי ייזום מפעלי פיתוח.

אין דבר הרחוק יותר מן המציאות. כלל שגדל התקציב הממשלתי, כן גוברת הבובונות הביורוקרטית. הפושטת גם בבטחון, גם בסעד וגם בפיתוח. המדינה המוציאה את הכסף הרב ביותר על בטחון אינה לרוב בעלת הצבא הטוב והגדול ביותר.

בשום שטח אין הבובונות מטבעו גדול יותר מאשר בשטח הצבאי. טיפס הצונח במסו-סילון אינו חושב על מחיר המס, ומלח הירדה טורפדו אינו חושב על הכסף המושקע בו. השונות התקציבית הבטחונית של המדינות, ערב שתי מלחמות העולם, מוכיחה כי בשני המקרים הוציאה בריטניה הרבה יותר כסף מאשר גרמניה, באופן יחסי למספר הדיביות — ובשני המקרים היה הצבא הגרמני יעיל יותר.

בשנים האחרונות, בהן איבדה ארצות-הברית את עליונותה בכלי-נשק, היא הוציאה חלק גדול מהכנסתה הלאומית על תקציב-הבטחון. מאות מיליוני דולארים הוצאו בכל שנה על תוכניות-ייצור של טילים אשר ייצורם הופסק באמצע, אחרי שנחברו שאין להם שחר.

בעוד שמנגנוני משרדי-הבטחון בבריטניה ובארצות-הברית גדלו במאה הנוכחית בצורה פנטסטית, התנגדו אותם המנגנונים לכל ההמצאות החדשות שיכלו לתת להם עליונות על האויב. הם גרמו רק להארכת הדרך ולריבוי המכשולים שכל המצאה חדשה צריכה לעבור, עד הגיעה לידי תחילת הקרבי הזקוק לה. הרובה האוטומטי הונהג בצבא מכסיקו לפני ארבעים שנה, בארצות-הברית לפני עשרים שנה, ובאנגליה לפני שנה אחת בלבד. נשק אנטי-טנק, מקלעים קלים, תותחים משוכללים וטנקים חדשים הונהגו באחרון של שנים בגלל הדרך הביורוקרטית הארוכה וגישתם החבלנית של הפקידים. לפיכך אין כל קשר בין גודל תקציב-הבטחון לבין כושר-הבטחון של מדינה מסוימת. השאלה אינה: כמה כסף הוצא על בטחון? אלא: איזה חלק של כסף הוקדש באמת לשיפור הבטחון, ובאילו יעילות.

הוא הדין ביחס למחקר. אין קשר בין טיב המחקר לבין גודל הסכומים אשר המדינה מקדישה למטרה זו. כי מנגנוני-המחקר הממלכתיים נוטים תמיד להפריע למדענים. תחת להניח להם להמציא בשקט את המצאותיהם, מנסים הפוליטיקאים להכתיב לחוקרים יעדים קבועים מראש. מאחר שהפוליטיקאים אינם יודעים מאומה על המדע, מצמצם פיקוח זה את תחום המחקר ומחבל במחקר היסודי, שישא פירות רק מחר. זה, אגב, גם המצב במדינת ישראל.

עד כמה אין קשר בין תקציב-הפיתוח לבין הפיתוח הממשי, בולט במיוחד בישראל.

דרך המסים: ההוצאות הממשלתיות מתרוממות תמיד לגובה הכנסות המסים

מפעל סדום, בו בוזבוז עשרות מיליוני ל"י בגלל ניהול ממשלתי קלוקל, הוא דוגמה חותכת. דוגמה שניה: רכישת הבריטניות של אר"ע.

צורה אחרת של ביזבוז ממשלתי בעולם, ובמיוחד בישראל, הוא שגעון-הפרסום של פקידים הממשלה. פקידים רבים יוצאים לדרך חייהם כשהם חולמים על עתיד של סופר, משורר או מחזאי. רק בלידת-ברירה הם הופכים ביורוקראטים. הם מוכנים תמיד לשפוך דיו על חשבון הציבור. זרם אדיר של פרסומים ממשלתיים יוצא ממכשירי-הדפוס. איזה מספק יכול לעמוד מול הפיתוי להוציא בטאון לידתו? איזה ראש-מחלקה לא ירגיש רטט בלבו למראה העלון של המחלקה? איזה פוליטיקאי לא יתמוגג מאושר בראותו את תמונתו מפארת את שערו של עתון המופיע על חשבון משלס-המסים?

לממשלה יש, כמובן, מבקרים המפקחים על ההוצאות. הם בודקים את חשבון הבולים. הם עוברים על חשבונות האש"ל. יש גם מבקר המדינה המעיר על אי-סדרים. אבל מבקר המדינה אינו מביע דעתו אם בכלל יש צורך במשרד ממשלתי מסוים.

בכל ממשלה ישנן מחלקות שמטרתן נעלמה מזמן — אם בכלל היתה להן אי-פעם מטרה. בישראל קיימים עשרות מוסדות שהוקמו בשלבים שונים של המפעל הציוני, לפני קום המדינה, והממשיכים להתקיים, להתרחב ולהתנפח אף שמוזן נעלמו הנסיבות שהולידו אותם. מחלקת-עליה יכולה להתקיים בלי עליה, קרן-קיימת יכולה לשגשג כשאין קרקע לגאול, מחלקה כלכלית יכולה לספק די חומר להעסקת שלושה דוברים רשמיים, אחרי שכל סמכויותיה הועברו מזמן למחלקה אחרת. כשהתפקיד נעלם, מוצא המנגנון בנקל תפקיד אחר, שאיש לא חלם עליו קודם. הפקידים מעסיקים את עצמם, מתרבים, נוסעים לחוץ-לארץ, מפרסמים בטאון ומקיימים מסבות-עתונאים. הציבור משלם.

★ ★ ★

ה עבודה מתרחבת כדי למלא את הזמן העומד לרשותה. פקידים מתרבים. הוצאות הממשלה עולות לגובה הכנסות הממשלה, ומעבר לזה. התוצאה היא שהממשלה מפקיעה חלק גדול והולך של ההכנסה הלאומית. היא סופגת יותר ויותר מן המרץ, היוזמה, הכשרון וההכנסות של הציבור. ואילו עומס המסים מגרש מן הארץ את כל האמצעים שהממשלה אינה סופגת בעצמה.

למראה המספרים הפנטסטיים של ההכנסות הממשלתיות, והמספרים הפנטסטיים של הביזבוז, מתחיל משלס-המסים הממומר לראות בכל מס שור. כאן הוא טועה, כי המסים דרושים לחברה התרבותית. הממשלה צריכה להוציא כסף על כמה מטרות דרושות, ואפילו נאצלות. על האזרח להשתתף בבטחון המדינה, בקיום החוק והסדר. רק חסרי-האזרחות יודעים מה רב ערכם של מדינה, דגל, גאווה לאומית. מדינה שאינה גובה מסים, אין לה כוח. כשהיא דורשת מעט, יש לה רק מעט לתת.

הערכת הגובה הנכון של המסים היא ענין יחסי. צריך להיות שביל-זהב בין הנקודה בה אין האזרח נותן כלום, לבין הנקודה בה לוקחת הממשלה את הכל. אין טעם לדבר על הנקודה הראשונה — כי הנטיה בימינו היא תמיד בכיוון ההפוך. לכן יש להשקיע את כל המרץ בקביעת הנקודה בה חייב המיסוי להיפסק.

אין אפשר לקבוע נקודה זו? סימני-הסכנה מופיעים בסדר הבא: ראשית, מסתבר כי הממשלה סופגת חלק גדול מדי של הכשרון והמרץ של הציבור, דבר הגורם לירידה ביוזמה הפרט ולעליה באדישותו. שנית, יש ירידה בחוש הבעלות, ומקומו נתפס על ידי הקנאה. שלישית, יש ירידה של חופש, ובמקומו באה רוח התלות. רביעית, יש ירידה בהרגשה שיש חוכן לחיים, ובמקומה באה רוח מרדנות — בעיקר בקרב הנוער, בו מתרבים הגברכים והעבריינים הצעירים. כל זה מסתכם בירידה האינדיווידואלית והאחריות של הפרט.

כמה אם כן, צריכה הממשלה לגבות בימי השלום, הגבול צריך להיות 20% מן ההכנסה הלאומית — 7% פחות מן הגובה הנוכחי של המסים בישראל. אפשר להעלות שיעור זה בעת מלחמה ממשית, בתנאי שהמס ירד מיד בתום הלחימה.

יתנגדו לכך אותם החוששים כי הדבר יגרם להקטנת השרותים הסוציאליים של המדינה. האם ממשלה זולה יותר תהיה גרועה יותר? התשובה היא: להיפך, ממשלה זולה יותר תהיה גם טובה יותר. האמצעים הבלתי-מוגבלים העומדים לרשות הממשלה רק סותמים את צינורות המימל בשקידים ובניירות מיותרים. המסים הגבוהים מביאים רק לידי עיכוב ביורוקרטי.

כאשר ייקבע מה החלק מן ההכנסה הלאומית שמותר לממשלה לקחתו, וכאשר ייקבע כמה מותר לכל משרד ממשלתי להוציא, תינתן ההרצאה הדרושה לחסכון. כאשר כל גרעון יביא בעקבותיו פיטורים אוטומטיים, יסתבר שאפשר לעשות יותר דברים ובהרבה פחות כסף.

הנה כי כן, זה פרי הנסיון: קבעו גבול מוחלט להכנסות הממשלה, והניחו להוצאות להסתדר בתחום זה.

להיכנס לאחת מתחנות הרכבת התחתית, נתקל בשערים נעולים ובשומרים תקיפים שחשמו את דרכו. חוקרי "העולם הזה" מגלים לראשונה מדוע שבתה הכרמלית במשך למעלה משלושה שבועות ומסירים את הלוח מעל הסוד השמור ביותר של חשיטטאן —

"סוד אופף את הכרמלית!" כתב "הארץ" בחוסר ישע. "מה מתרחש בכרמלית?" שאל אחד הצה"רונים. רבבות מבין תושבי חיפה שאלו שאלות דומות, מבזי לקבל תשובה כלשהי. עתונאים, שפנו לעיריה, זכו לתשובות המקניות. אם ניסח מישהו

מירון העשירים

של הכרמלית!

חייו של הילד ניצלו, ממש על סף הקבר.

הקונדוקטור יצא מתאור, כולו נועם על שמישהו העז להפסיק את מהלכה של הרכבת. אך הנוסעים צעקו עליו: "מוטב שתגיד תודה לאיש הזה, במקום לצעוק עליו!" פומרנץ, הסובל מטרומבוזה, הגיע הביתה חולה מרוב התרגשות, ובמשך שלושה ימים לא יכול היה לעזוב את מיטתו. יורדים שבאו לבקר סיפרו לו כי למחרת ההצלה הופסקה הילוכה של הכרמלית. "אתה גרמת להפסקתה," אמרו לו בצחוק.

עד היום אין פומרנץ יודע עד כמה לא היה זה צחוק.

האסון בא עם שזר

למחרת, עם שחר, ערכו עובדי הכרמלית בדיקה של הבלמים. היתה זו בדיקה שיגרתית, שכמוה נערכת מדי-בוקר. אלא שהפעם היתה משמעות מיוחדת לבדיקה. הפעם היה על עובדי הכרמלית להקפיד פי כמה בבדיקת הבלמים. כי בשעה שפומרנץ משך את ידיה בלמיה החירום, נתגלה ליקוי שיכול היה לעלות בחייו של הילד, על אף התערבותו המהירה והאמיצה של פומרנץ:

הרכבת לא נעצרה מיד, המשיכה לגרור את הילד!

אותו בוקר של יום רביעי, בשעה חמש-שלושים, עמדה הכרמלית ריקה מאדם, מוכנה לבדיקת הבלמים. היה זה מול גדול, כי אילו נמצאו בה אנשים היו מוצאים כעבור כמה דקות את מותם, או לכל הפחות נפצעים.

את הכרמלית מפעילים מתוך מיגדל-הפעלה, בתחנת גן-האם, על הרי-הכרמל. לפני המפעיל עומד לוח גדול, שבו יכול הוא לראות את כל הפרטים החיוניים להפעלת הרכבת — ובמקרה לשמירה על בטחון נוסעיה. כך, למשל, אין הוא מתניע את גלגל-השיניים הגדול, שבמעלה המסלול, אלא אחרי שנסגרו הדלתות של ארבעת הקרונות — שני העולים ושני היורדים. הסגירה היא מתפקידם של הקונדוקטורים, הנוסעים בכל קרון. רק לאחר שנסגרו הדלתות, נסגר מעגל חשמלי בלוח הבקרה של המגדל, והאחראי במגדל לוחץ על כפתור ההנעה.

או מתחיל להסתובב גלגל-שיניים ענקי, המושך במעלה ההר את הקרון הכפול העולה. בד בבד עם זאת, יורד הקרון הכפול הנמצא בצד השני של המדרון.

הכרמלית מצוידת במערכת בלמים משוכללת, המבטיחה בטיחות גבוהה לנוסעים — אבל רק בתנאי שהמפעיל במגדל-ההפעלה ער לחלוטין ושולט שליטה מוחלטת על המכשירים שבידיו.

לעתים מספר היורדים גדול במיוחד, ומספר העולים קטן — כפי שקורה בשעות הבוקר, כאשר יורדים מן ההר יותר נוסעים מאשר עולים. אז משתנה התאוצה הטבעית של הכרמלית, והקרונות נוסעים לרדת במהירות יתר. כאשר הם עוברים על מהירות מסוימת, נדלק אור אדום בכל תאי הקונדוקטורים, וכן במיגדל-ההפעלה. זהו סימן סכנה, המחייב את המפעיל לנקוט בצעדי-בטחון מיידים, ולהפעיל את הבלמים כדי להאט את המהירות.

זוהי נקודה שכדאי לזכור אותה היטב. היא חשובה להבנת האסון. אותו בוקר עמדה הכרמלית ריקה מאדם, מוכנה לבדיקת הבלמים הגורלית. מישהו לחץ על הכפתור, והרכבת החלה נוסעת.

אבל לא נסיעה הרגתית, נורמלית, אלא דחירה מטורפת, חסרת מעצור.

שני הקרונות גלשו במורד הכרמל, ועם כל מטר גברה המהירות. האור האדום נדלק, אבל אות-האזהרה לא הועיל. הכרמלית המשיכה לדחור כלפי מטה, במהירות שהרעידה את כל המינהרה.

מסלול הכרמלית כולל כמה קטעים, שהם התלולים ביותר מכל הרכבות התחתיות בעולם כולו. דבר זה הגביר את מהירות הנסיעה.

מדוע לא הופעלו הבלמים? זאת היא תעלומה שלא ניתן לה עד כה שום תשובה פומבית.

הפועלים המעטים שנמצאו אותה שעה במנהרה צווחו באימה, למראה הקרונות הצוללים במירוץ אמוק אל תחתית ההר. הכרמלית דמתה אותה שעה לרכבת-שדים שגעונית בלונה-פארק.

הסוף בא כהרף-עין, תוך קולות-שבר אדירים וחבטה שהרעידה את הבניינים בסביבת כיכר פאריס.

הקרון הראשון נתקע, בעוצמה של טיל, בקנייה-העצירה, הקבועים בסוף המסלול. לולא קנים אלה, היתה הרכבת נתקעת בדפנות המינהרה וגורמת למפולת כללית. תחת זאת ספגו הקנים את המהלומה הראשונה, הודות לקפיציית-הענק שלהם. אבל הם לא הצילו את הכרמלית. שעה שקנה-העצירה האט את מרוץ הקרון הראשון, המשיך הקרון השני להיסחף במשך כמה אלפיות השניה. היצול-המחבר, הקושר את שני הקרונות, נמער, והקרון השני נכנס בעוצמה אל תוך הקרון הראשון. מכוח ההתנגשות התרוממו שני הקרונות באויר. וכך נוצר המחזה שהקפיא את דמו של חושי:

הרטומו של הקרון הראשון היה תקוע בקנייה-העצירה, מעוך כולו, שעה שאחוריו התרוממו באוויר, יחד עם חרטומו של הקרון השני, שניהם מעוקבים וחרושים.

מעוצמת המכה, נשברו כל הזנבות, הקרונות נמעכו והמרכב הכבד התעקם כמו צעצוע של תינוק. הקרונות העולים נתקעו באותה עוצמה בסוף המסלול, בגן האם, ריסקו את תיקרת התחנה, נפצעו אף הם קשה מן המהלומה.

שתוק או...

בעיר נוצר תוהו ובוהו. רבבות נוסעים מצאו את עצמם עומדים בפני שערית המוגפים של הרכבת התחתית, ותורים ארוכים הורגו ליד תחנות האוטובוסים. לציבור

במחתרת התנהלה עבודת התיקון של הכרמלית שנזקקה בתאונה הקטלנית. בתמונה זו נראה עובד מוסך בוקר, היוצא מן המינהרה בכיכר פאריס, כשהוא מושך אחריו לוח של פלדה. תריס הברזל נפתח על-ידי השומר, כדי לתת מעבר לפועל, שעבד ללא הפסקה יומם ולילה והושבע לשמור את הסוד הנורא.

7 המיכצע פיקד אבא חושי בכבודו ובעצמו. טלפון בהול, כמה דקות לפני שעה שש של בוקר היום הרביעי, 24 בפברואר, הועיק את ראש עיריית חיפה מביתו. הוא נכנס למכוניתו והורה לנהג לדחור לתחנת פאריס, תחנתה הסופית של הכרמלית, בעיר התחתית. בשער עמדו שומרי העיריה. נוסעים רגילים, שביקשו כמינהגם היומי לנסוע ברכבת התחתית הורחקו מן המקום. "הכרמלית סגורה היום," היתה ההודעה הסתמית שנמסרה להם. רק לאבא חושי הרשו להיכנס.

עוד לפני שיצא מן המנהרה, עפו ההוראות. מיברק בהול נשלח לפאריס. מהנדס העיר, יוסף כהן, נצטוו לגייס עשרות פועלים מומחים בכל חלקי העיר. ומעל לכל — ניתנה פקודה חמורה לשמור בסוד את המראה שראו עיניו של חושי בתחנת פאריס. כל מי שיעז לגלות את הסוד, כך הוברר, יפול קרבן לחמתו של אבא חושי.

ואמנם, היה מה להסתיר. כי המראה שגילה לעיני חושי אותו בוקר היה המזעזע ביותר שיכול להתגלות לרכבת התחתית.

שני קרונות של הכרמלית היו הרופים. הם נערכו אחד על גבי השני, מרוסקים, מעוקמים, שבורים.

זהו הסוד שמנגנון חשיטטאן הצליח להעלימו מידעית הציבור, במשך 24 יום.

פנוט ניצל ממוות

סיפור האסון המחריר מתחיל ביום השלישי, 23 בפברואר, בשעות אחר הצהריים. שלמה הר פומרנץ, המשגיח על בניית שוק הירקות הסיסוני בעיר התחתית, גמר את עבודתו ויצא כדרכו לכרמלית, בתחנת פאריס. הוא קנה אסימון, נדחף לקרון השני של צמד-הקרונות. השעה היתה שעת דוחק וצפיפות, כי פועלים רבים חזרו מעבודתם, ופומרנץ נאלץ לנסוע בעמידה.

בתחנת סולליבנה נעצרה הכרמלית ונוסעים החלו יורדים ממנה. פומרנץ, גבר קשיש (63) אך ערני, שם לב לאם שירדה עם בתה. אחריה ירד בעלה של אותה אשה, שמשך אחריו את בנו בן הארבע. עוד לפני שהספיק האב לצאת מן הקרון, החלו נסגרות הדלתות האוטומטיות. במאמץ אחרון הצליח האב להיחלץ ולצאת אל רחבת התחנה.

אבל בנו נשאר שבו בין דפנות הדלת, כשהצי גופו מחוץ לקרון וחציו בתוכו.

והרכבת התחילה לנסוע!

צחחות נוראות פילחו את חלל התחנה התת-קרקעית. אמו של הילד נזחזה את בתה הקטנה ורצתה לזרוק את עצמה על הרכבת הנוסעת. אבי הילד אחז את ידו וצווח בהיסטריה, כשהוא מושך את בנו בכל כוחו: "בני! בני!"

נוסעים שהספיקו לצאת, ואחרים שעוד ישבו בתוך הקרון, זעקו בבהלה. רק איש אחד לא איבד את עשתונותיו. היה זה שלמה פומרנץ. האיש, שבמשך 63 שנות חייו הספיק לעמוד בפני סכנות רבות, ואשר לא פעם הציל חיי חברים שעמדו עמו בבנייה, הושיט את ידו באורח אינסטינקטיבי אל ידית הבלמים החירום. הוא משך בכל כוחו — והרכבת נעצרה.

מקום האסון

בתחנת פאריס, בעיר התחתית, למחרת חידוש הפעלתה של הכרמלית. בין תחתית המינהרה לבין המעקה של מעבר הנוסעים, מעליה נראים שני קניי העצירה המעוגלים, שגם הם לא יכלו להציל את הכרמלית.

הודיעה העירייה באופן רשמי כי הופסק הילוכה של הכרמלית. מחמת גילוי תקלה במערכת הבלמים האוטומטיים, שום מועד לחידוש הנסיעות לא נקבע. האדם הראשון שהזעיק למקום, עלידי חושי ומהנדס העיר, היה נציג חברת דנקירקואז הצרפתית, אשר ביצעה בקבלנות את הקמת הכרמלית ואשר לפי החוזה הינה אחראית לתפעולה הבטוח במשך עשר שנים.

כעבור יומיים נחתו כלור שני מהנדסים צרפתיים: ז'אן גאספון, המהנדסה מכונאי של המטרי הפאריסאי, והמהנדס רולאן גיאול, מבית החרושת "אלסטום", שיצר את הרכבת.

לפני שנסתיימה הפרשה, הצטרפו אליהם שני מהנדסים נוספים, שהובילו אף הם במסע מצרפת.

יחד עם זאת, החלה העירייה מגייסת פועלים מומחים לביצוע התיקונים. את עיקר העבודה ביצע מוסך בדק. אחד הגדולים בחיפה. תחילה נלקח למקום מנהל המוסך. למשך שניות ארוכות נשאר פעוריה למראה החורבן. אחר-כך הושבע לא לגלות את הסוד הנורא ולהתרות גם בפועלי שלא יספרו דבר על המחזה הנורא שנתהווה בתחנת פאריס. אבל פועלי בדק לא הספיקו לחיזוק הגדול. גם הציד שהיה ברשות המוסך הגדול לא התאים לעומס העבודה. הובאו לשם מנופים, המסוגלים להרים עשרות טונות, כדי לבצע את עבודת ייסור המרכבים. הנעשה ברחבת התחנה דמה למחזה מתוך הגיהנום של דאנסה, כשקדוחים מטטרים, מנופים נמתחים, ומכונות ריתוך מתיוות שביביאש כחולים לכל העברים.

שליחי חושי גייסו פועלים בקנה-מידה רחב, ובכל זאת לא נמצאו מספיק פועלים לביצוע העבודה. כי הם לא רצו לגרום לשיבוש כזה בעבודות המוסכים בעיר, שכל בעל-מכונות היה חש בפגיע הפתע של עובדים. למיליו המכסה, היו שליחי חושי נאלצים לגייס פועלים מנצרת.

כולם הושבעו לשמור את הסוד. החוראה היתה מפורשת: לשתוק —

או...

והם שתקו, כי הם פחדו לפרנסתם.

האור האדום

העבודה התנהלה בקרבתנות, במשמרות, בפיקוחם של המהנדסים הצרפתיים. מדי יום היו אלה יורדים מבית-המלון פנורמה, שם התאכסנו, וחוזרים בשעה שתיים ובשעה שש אתריהצהרים, לסעוד את ארוחתם. בשעות אלה נתגלה הסוד הגדול. כי ליד השולחן לא יכלו הצרפתים להימנע מלהתחכך ולהתרגש. נושא מרכיבי לחיכותם ולהתרגשות: רמת התפעול של הישראלים, ומי חייב לשאת בהוצאות התיקון.

כי ההפסדים שנפלו על שכמ הכרמלית, בעקבות האסון, הגיעו לרובות רבות של לירות. רק עבור התיקונים שבוצעו על ידי מוסך "בדק" שילמה העירייה כ-50 אלף לירות.

המומחים הצרפתיים לא היו שכירי דנקירקואז, אשר החזוה מחייב אותה לשלם פיצויים, אם אמנם יוכח שהנזק נגרם באשמתה. על כן ערכו בדיקה בלתי-לתיבה, כדי לגלות את גורם האסון.

מסקנתם: הישראלים אחראים לאסון, ועליהם לשאת בנזק. המימצא העיקרי, שהשפיע על החלטתם: לפני האסון, פעלה מערכת הבלמים כתיקונה, והאור האדום נדלק ברגע שהרכבת עברה את המהירות המותרת.

אבל איש מבין המפעילים הישראלים לא נקט בפעולה הדרושה לעצירת הרכבת המידרדרת.

כתב העולם הזה, שהצליח לראיין את המהנדס גאספון, נתקל תחילה במסך של סודיות מוחלטת. "מצטער מאד," אמר גאספון הגבוה, "אבל אסור לי לדבר." "בכל זאת, אדוני, קרה דבר חמור, והציבור זכאי לדעת את כל הקשור בו." "אני מצטער, אינני יכול לדבר. אני אנוס לשתוק. אם רצונך בפרטים, עליך לפנות לעירייה, למהנדס כהן."

"עלי להסיק מכך שהאשם ביצורי הרכבת, אדוני, ולהאמין לשמועות כי רק עתה הרכבתם מערכת בלמים אוטומטיים, במקום הבלמים שהיו קודם."

ההתגרות חדרה מכעד לחובת-השתיקה של המהנדס, והוא הפיח בהתרגשות: "לא נכון, הבלמים פעלו בסדר גמור כל הזמן, ולא החלפנו

אותם, ומעולם לא היה כל צורך להחליף אותם. לא אדוני, לא הבלמים אשמים!"

"מי אשם?"

"פנה לעירייה, אדוני."

קופת שרצים סודית

כדי להרגיע את הציבור, הודיעה העירייה כי הכרמלית תחדש את מהלכה ב-15 במאס. אך ה-15 במרס הגיע, והפועלים היו עדיין שקועים בתיקונים. הם עבדו יום ולילה, אך לא הספיקו לסיים את המלאכה. במסדרון של אבא חושי, בעיריית חיפה, היתה מיד משתרת מתיחות של חדר-מלחמה, ברגע שהוזכר השם כרמלית — לו גם במקרה. כי הכרמלית היא אחרייתו הישירה והבלעדית של אבא חושי. אמנם הוקמה לפני ארבע שנים חברת מפעלי תחבורה חיפה, לניהול הכרמלית, אבל אבא חושי אינו אהב שותפים במפעלי. על כן, בציניות הרגילה בחושיסטאן, רוקן את החברה מתוכן. כפי שלואי ה-14 הכריז בשעתו, לגבי נכס צרפתי "המדינה — זה אני!" כך נהג חושי לגבי נכס צרפתי צנוע יותר: "הכרמלית — זה אני!"

השנה צריכים תושבי חיפה לשלם מיליון וחצי לירות ל"דנקירקואז" עליהשכון הכרמלית — כלומר ב-30 לירות למשפחה — אבל בעיני חושי — "הכרמלית — זה אני!"

הוא אינו מגיש שום דיוח לעירייה או למנהלי חברת מפעלי תחבורה חיפה, שומר בסוד את מספר הנוסעים, את ההכנסות ואת ההוצאות. בפני כל שאלה של נציגי הציבור, ניצבת ההכרה: "הכרמלית — זה אני!"

עוזרו הנאמן בשטח זה הוא מהנדס העיר יוסף כהן. הוא זנח את עבודתו השוטפת בעיר, כדי להתמסר לצעצוע של אדוניו. התערבותו הגיעה לממדים כאלה, שמנהל הכרמלית, המהנדס אברהם ניסן, הגיש לפני שבועות אחדים את התפטרותו ברגוזה.

כי לא רק האסון הגדול נשמר בסוד עלידי אבא חושי. מאחוריו קופה שילמה של שרצים, הקשורים בכרמלית, שראה לעצמו צורך להסתירם.

מספר הנוסעים, למשל. לפי האומדן שמסר לכנסת, בשעת הדיון על הקמת הכרמלית, קבע אבא חושי כי הכרמלית תהיה כדאית, מכיון שיסעו בה מדי יום כ-50 אלף איש. למעשה, נוסעים בה רק כ-25 אלף איש.

באומדן של אבא חושי, נקבע שהממוצע השנתי יגיע ל-16 מיליון נוסעים לשנה. מאז פתיחתה עברו אמנם רק חמישה חדשים, אולם לפי מספר הנוסעים הריאלי, אפשר לקבוע שמספר הנוסעים לשנה לא יעלה על שמונה או תשעה מיליון.

ואבא חושי אינו אהב שאזרחיו יעשו חשבון כמה עולים להם התענוגות שהוא מגיש להם, כשם שהוא מנסה להשיכח את העובדה שבמקום 7 מיליון לירות עלתה הכרמלית 11 מיליון לירות, וכדי לממנה השתמש בכסף שהוקצב להקמת מכון לטיהור מייבוב — מפעל בעל חשיבות לא מבוטלת בארץ הסובלת ממחסור כרוני במים.

חשוב מכל — מועד הבחירות

כדי זמן שמדובר רק בביובו כספים, או בהפסדים, התרגל כבר הציבור לעבור על העניין בשתיקה. אבל כאן מדובר בחייהם של בני-אדם!

אין זה פלא, שאחרי שהכרמלית חידשה את מהלכה, היה מספר נוסעים קטן ממקודם. כי באינסטינקט הבראי שלו, חש הציבור שמשהו מסריח בממלכת חושי. העירייה לא מסרה מלה אחת על מהות הקלקול הטכני המסתורי. ואם גימגם ודבר העירייה שהסוד נשמר רק מסיבות של ביטוח, לא הרגיע איש. להיפך, הוא רק הגביר את חשדות הציבור. אפשר לטעון: אסונות קורים. אבל בכל קרון של הכרמלית יכולים לגסוע 165 איש, ובשעת הדוחק 200 איש. כלומר, בכל נסיעה, יכולה הכרמלית להוביל 800 איש.

כשהמדובר בחייהם של 800 איש, חייבים חושי ושלוחיו לשכנע את העולם שעשו את הכל כדי למנוע אסונות.

והם לא עשו זאת. מאחורי שערוריית האסון של פברואר מסתתרת שערוריה גדולה לא פחות. וגם אותה הצליח חושי לשמור בסוד.

אסון פברואר לא היה הראשון מסוגו בכרמלית. בשני בספטמבר — 13 יום לפני המועד שנקבע לפתיחתה הרשמית של הכרמלית — ארעה תאונה דומה, מאותן סיבות.

הנזק לא הגיע לאותם מימדים, והצרפתים, שהיו אחראים על תקופת ההרצה של הרכבת, שילמו אותו מכיסם. אסון זה היה צריך לשמש אזהרה.

הצרפתים הבינו את האזהרה הזאת. הם הציעו לאבא חושי לשלוח — על חשבונם הם — את עובדי הכרמלית לקורס אינסטייבי בפאריס, שיכשיר אותם הכשרה סופית ומוחלטת.

המהנדסים ז'אן גאספון ו' רולאן גיאול נשאלו כתב העולם הזה, שראיינס. לית והציל עלידי כך את חייו של הילד.

המציל

שלמה הדר פומרנץ, שהפעיל את בלמי החירום של הכרמלית והציל עלידי כך את חייו של הילד.

אבל אבא חושי דחה את ההצעה.

מדוע?

קשה להאמין כי לא העריך את כללי הבטיחות. אבל הוא העריך הרבה יותר משהו אחר. הסוד שמאחורי דחיית ההצעה הצרפתית היה תלוי על קירו של חושי: תאריך עריכת הבחירות לכנסת ולעירייה, ב-3 בנובמבר 1959. שליחת העובדים לפאריס פירושה דחיית הפתיחה.

אבא חושי לא רצה בשום אופן לדרחות את הפתיחה. ואמנם, ב-22 באוקטובר — 11 יום בלבד לפני הבחירות — נפתחה הכרמלית בטכס מפואר. הכריז דויד בן-גוריון: "אני רואה במפעל הרכבת התחתית-קרקעית ערך בינלאומי חשוב, בהיותו צעד נוסף בהידוק הקשרים הידידותיים בין ישראל ובין צרפת."

כאשר פסקה הכרמלית להלך, לא מצא דוד בן-גוריון לנכון לשאת נאום. הוא אפילו לא הקים ועדת חקירה. אולי, בעצם, לא שמע כלל על האסון, שאבא חושי הצליח לעטפו במשך ארבעה שבועות במעטה אטום של דממה וזקה.

נמרצת של בלימל. הודיע המנהיג הציוני צרפתי: הוא יחרים את הועידה, יעשה כל כדי לחבל בה. כי, טען אנדריי בלימל, עדיה זו תזיק לישראל ולהיחודי ברית-מועצות. היה לו על מה להסתמך: על עותיו של נחום גולדמן, בגילגול הקודם.

מפלגות

אהבת ארדכי

האווירה בסניף מפא"י בירושלים היתה בועה מחושמלת. העסקנים החתיקים נמ"ש מלהיכנס לחצר מפלגתם ברחוב יפו, ויש העיר מרכזי איש-שלוש הסתגר בלש-תו. הוא סירב לנהל את הישיבות שהתקיימו בבניין הסניף. ח"כ מפא"י, מרדכי זר, פסם את מקומו.

ידידיו של איש-שלוש לא סלחו לזר על מעשיו. "הוא בוגד, אי אפשר לסמוך עליו", נדברו בהתרגשות. "זר קיבל מאיש-שלוש את כל התמיכה, ובסוף תקע לו סכין חד גבאי".

היה זה סופה של הידידות העמוקה בין איש עיריית ירושלים מרדכי זר ואיש-שלוש ח"כ מפא"י מרדכי זר (מתחרו עם שר). זר וזמור. חברי מפא"י בירושלים סירבו להאמין לשמועות על חידוד היחסים בין השניים. כי הם ידעו שאיש-שלוש עזר לזר להיבחר למועצת העירייה, תמך בו בהכנסתו, לבסוף בנציג הסניף, לרשימת מועמדי מפא"י גם לבסוף הרביעית.

אחרי שנבחר לבסוף, לא הפריע איש-שלוש. הידוע כחבר העסקנים הישרים ב"מפא"י, לפעילותו של זר. הח"כ האלגנטי המשיך לרכז את עניני הנהלת העיר, החזיק בידיו שני תפקידים.

אולם פעילותו הכפולה של הח"כ, ששעי ידיו מלבינות והנראה מבוגר מכפי גילו (40), לא מצאה חן בעיני העסקנים העדתיים של מפא"י. הם פנו למוסד לביקורת של המפלגה, ביקשו מנחום שדמי לפטר את זר מאחד התפקידים.

הוא לא יצא מזה. החדש גם בעיריה וגם בכ"נסת. הסביר אחד מבני עדות המזרח. זה בניגוד להחלטת מפא"י, שאסור להח"כ בשני תפקידים.

אולם הח"כ החדש לא היה מוכן להתחשב בטענותיהם של העסקנים העדתיים. הוא לא ויתר על אף אחת משתי משרותיו, התנגד לכבוש תפקיד נוסף: "אני אבחר גם חבר למרכז המפלגה נגד רצונכם".

מחלמה באיש-שלוש. יריביו נבהלו מן ההכרזה. מיהרו לשכנע את מרדכי איש-שלוש וחיים מרינוב, סגנו מטעם מפא"י בירושלים, כי לא כדאי לשלוח את זר כנציג הסניף למרכז המפלגה. השניים פנו אל זר, הציעו לו לחתור על מועמדותו ל"מרכז מפא"י".

אך הח"כ השאפתני סירב להישמע לעצור יתרה. הוא גייס לעזרתו את תמיכת ח"כ מפא"י משה ברעם, מזכיר מועצת פועלי ירושלים. יחד כינסו שני הח"כים אסיפת חברים, אליה הוזמנו צעירי המפלגה והספורטאים, שקבעו כי כל מומלצי זר ייצגו את סניף מפא"י במרכז המפלגה. מרדכי איש-שלוש וחיים מרינוב לא נכללו באותה ישיבה.

התנחם השבוע אחד מידידיו של איש-שלוש: "אין דבר, את עוד יתגעגע לימים בהם חי בשלוש עם איש-שלוש, ולא עם צעירים".

הכנסת

מפא"י נגד מפא"י

לחברי מפא"י בועדת-הכספים של הכנסת ש מחלה של פיצול-האישיות, אמר השבוע ח"כ ידוע של הדתיים-הלאומיים. "חלק מהאציעים הצעות להרגעת מצפונם, וסומכים על חבריהם האחרים, שבשיתוף עם האופור יוציאה יכשילו את ההצעות של עצמם".

הצעת-ראאה כזאת העלה השבוע בועדת-הכספים ח"כ מפא"י ישראל קרגמן, שהתירסם בכתיבת חוקים אישיים-מוסריים ב"מוספת המקצועית של דבר. הציע קרגמן, ש"שעבר פועל בית-חרושת אתה: ורעת, וכספים תאשר החלטה להגדיל את תקציב ההכנסות של ישראל, על חשבון בעלי ההכנסות הגבוהות, ב-220 אלף לירות".

רוב ח"כי מפא"י בועדה תמכו בהצעה; ונהל למדן עלתה על כולם בהתלהבות. רק

יושבראש הועדה, ח"כ מפא"י הצמחוני יש"ראל גורי הודיע על התנגדותו. לגורי, כי צירוף נציגי האופוזיציה, היה מובטח רוב להכשלת ההצעה. היה זה אידיאלי לקרגמן, שהצליח להרגיע את מצפונם הפועלי, מבלי לפגוע בכיבשת התקציב המאוונת.

אולם ח"כי האופוזיציה לא רצו לשתף פעולה עם מפא"י, סירבו לשרת את המפ"גשה שלא על דעת שר-האוצר. קבע ח"כ חרות ד"ר יוחנן באדר: "אני שומר לי את הזכות להגיש הצעת-נגד בישיבה הבאה, בינתיים אסתפק בהימנעות".

וכן, לאכזבת ח"כי מפא"י אושרה הצעת חברים ישראל קרגמן.

ההחלטה עומדת. מיד אחרי האישור נזקק הממונה על הכנסות המדינה זאב שרף לועדת הכספים, שיכנע את חברי מפא"י לשנות את ההחלטה הפיוזה. "מאין ניקח מקור כספים חדש שיוסיף לנו 220 אלף לירות?" שאל שרף.

השבוע, בישיבה מיוחדת של ועדת הכספים בקריה, תל-אביב, עזבו רוב ח"כי מפא"י את האולם, כדי לאפשר יצירת רוב נגד ההחלטה שהם עצמם העבירו אותה ימים ספורים קודם לכן. "עכשיו יש לך הזדמנות להגיש את הצעת-הנגד שלך", לחצה חנה למדן על באדר כסוף-השיער, "אתה יכול להכשיל את ההחלטה הקודמת".

באדר הממושקף סירב פעם נוספת לעזור למפא"י להיפטר מהצעותיה שלה. "אני מסיר לעת עתה את הצעתי הנגדית", גיחך ח"כ חרות הממושקף, וההחלטה שהוצעה לראשונה על-ידי קרגמן נשארה לעמוד.

הסוכנות

הידיד הפוב

אולם הישיבות בבנין הסוכנות ברחוב אבן-גבירול, תל-אביב, דמה השבוע לבית-משפט. לפני חמישה חברי וועדת-החקירה הפנימית, שהורכבה על-ידי הנהלת הסוכנות, ישבו התובע אפרים רפפורט והנאשם דב טבצ'ניק.

רפפורט מהיר-הדיבור, שאירגן את שבייתת הסוכנות נגד מנהל המחלקה לעניני רכב (הנוסד הזה 1170), דרש לפטר את טבצ'ניק המקריה מעבודתו במוסד. הסביר הנהג-התובע, בעל השיער השחור: "טבצ'ניק התנהג בגסות אל הנהגים, וחזק מזה ניצל את מעמדו בסוכנות לטובת עסקיו הפרטיים".

העולמים מרדכי בנגב. כדי להוכיח את האשמותיו המזין את מרדכי הלר, פקיד בנק שהיה נהג בסוכנות היהודית, למסור עדות נגד טבצ'ניק.

"מה ידוע לך על עבודתו של טבצ'ניק?" שאל רפפורט את הלר, שהריץ מכתבי-מחאה רבים לשר-האוצר לוי אשכול. "הוא נהג איתנו ועם מי שהובלנו ב"רצות", השיב הלר כחול-העיניים. "פעם הוא שלח אותי עם עולים חדשים, שהועברו ל"אילת. אמרתי לו לשלוח את העולים, שביניהם היו גם תינוקות בני שנה, באוטובוס. אבל הוא התעקש, ושלח אותם במשאית. בערב, כשהיה כבר חושך, התמרדו העולים באמצע הדרך, וכמעט היכו אותי. הם רצו לחזור צפונה".

רפפורט, שהיה רס"ר בצבא הרוסי, לא הסתפק בהוכחות לעבודתו הפגומה של טבצ'ניק. הוא חקר את הלר גם על עסקיו הפרטיים של המנהל.

"האם זה נכון כי נסים אלגין, פקיד הסוכנות המשרת את טבצ'ניק, עבד גם בנגריה שלו ב"פוז?"

"אל תכנסו לענינים הפרטיים שלי!" התערב טבצ'ניק בקול עמוק. "זה לא נוגע לועדה של הסוכנות".

"אין מה אתה רוצה, שנביא את התלונה בענין זה למשרתה?" שאל רפפורט. **חקירות פרטיות.** חברי הועדה הירשו לו להמשיך לחקור, רצו לדעת מה היקף עסקיו הפרטיים של דב טבצ'ניק, שהתקבל לעבודה בסוכנות על פי המלצת ידידיו ותיק לוי אשכול.

רפפורט חזר על השאלה. הלר אישר כי אלגין עבד בנגרייתו הפרטית של טבצ'ניק, הוסיף: "השותף של טבצ'ניק פשט את הרגל. טבצ'ניק לקח ממנו את הכסאות שי עשו בנגריה וניצל את מעמדו בסוכנות כדי להרוויח כסף. הוא שיכנע איזה אפסנאים בסוכנות לקנות אצלו את הכסאות".

"וטרקטור עם עצים מסוג בוק, ששייכים (המשך בעמוד 15)

שערוריה אמנותית

אומי

אחד הכתבים: "בחיי, הוא דומה לשחקן!" הוא לא ידע עד כמה צדק. כי הצייר מרדכי ארדון, הקומיסאר הרשמי של האמנות הישראלית, התחיל את הקאריירה האמנותית שלו דחקא כתלמיד בבית-הספר ל"מישחק של הבורגניאטר בוינה.

"משרד-החוק העביר אלי את ארגון ה"תערוכה בפאריס" בכה ארדון, "כי מטעם משרד-החוק אני מטפל מזה שנים בתערוכות-חוק. ניגשתי בחרדתי-קודש לענין. כפי קוד, לא כאמון, ידעתי מה זה להופיע בארץ שהיא כמעט 150 שנה מנהיגה את האמנות בעולם. ידעתי את האחריות הגדולה..."

בתום הסבירו של ארדון, לא היו העתור נאים חכמים יותר. רק במאמץ על-אנושי אפשר היה לדלות מים ההאשמות וההאשמות-שכנגד את פרטי ההשתלשלות.

אחרי שקיבל את ההזמנה, שנבעה מן ההסכם התרבותי החדש בין ישראל וצרפת, לא העביר ארדון את הענין לגוף ציבורי. תחת זאת החל מגשש בקרב ידידיו ומקורביו, הציע להם להיות יחד עמו בין שבעת הציירים שישתתפו בתערוכה. מכיון שהשי תתפת בתערוכה כזאת מביאה עמה פרסי טיגה ותקוות למכירת תמונות בעולם, קפצו כולם על המציאה.

בינתיים נודע הדבר ליתר הציירים. ועד אגודת הציירים, כינס ישיבה סוערת. משרד החוק והחינוך נבהלו, ביקשו מן האגודה להשתתף בועדה ציבורית להרכבת התערוכה. אולם כשהתכנסה הועדה, נסתבר כי רוחו של ארדון מרחפת עליה, כרוח אלוהים על פני התהום. אף שלא היה לו תפקיד רשמי בה, הופיע ארדון כממלא מקומו של נציג משרד-החוק מוריס פישר, השמיט את דעותיו בכל הזדמנות. תוצאה ראשונה: יצחק דנציגר, איש אופקים חדשים ואחד ה"אמנים המופשטים החשובים בארץ, סירב להשתתף בועדה. לעומת זאת השתתפו בה מרסל יאנקו הקשיש ואליהו גת הצעיר-יח"סית (41), אף ששניהם קיזו להציג בעצמם בתערוכה.

אחרי ועדועים רבים, נחתם לבסוף פרוטוקול בביתו של יאנקו. גת הצליח לגרום להתבררות קיצונית: נקבע כי 32 איש ישתתפו בתערוכה. גב זאת לא היתה רשימה סופית: בדרך הביתה ביצע יושבראש ה"ועדה, הד"ר שיק, המנהל הקשיש של מוזיאוני חיפה, מהפכה שקטה פרטית. "נוכחתי שחברי הועדה, מפאת עיפותם, שכחו מספר ציירים חשובים. הוספתי אותם על דעת עצמי".

"רק דברים פיקאנטיים"

כך היתה פאריס זוכה לכבוד ה"מפוקפק לארח תערוכה של גרוטאות

ארדון

בעוד חודש עומדת ישראל לנחול נציגון אמנותי חשוב. אוניברסיטת "היום", אחד מכתבי-העת האמנותיים החשובים בירושלם, יקדיש גילון מיוחד לאמנות הישראלית. בגילון זה ייכללו כל האמנים אשר עורכי העתון הצרפתי מעריכים אותם כבעלי רמה בינלאומית, וכבעלי עניין ליותר עייאמנות בצרפת.

נבחרו אוניברסיטת הציירים והפסלים זריצקי, עוקשי, חסכלר, שטרייכמן, שמי, דנציגר, קריה, סטימצקי, מאירוביץ, ברגנר ואגם. הקוראים בצרפת ובשאר הארצות יוכלו להסתכל בתצלומים צבעוניים של יצירותיהם, שהוכנו בישראל במיוחד למען גילון זה. יתכן כי לאחר מכן ירצו חלק מהקוראים להתבונן ביצירות עצמן. הם יפנו, באופן טבעי, אל התערוכה הישראלית שתתקיים אותה שעה במוזיאון לאמנות מודרנית בפאריס. אם יעשו זאת, יתאכזבו: פרט לשלושה (סטמצקי, מאירוביץ וברגנר) לא יהיה איש מן האמנים המרתקים האלה מיוצג בתערוכה. רובם סירבו בזעם להשתתף. אחדים גם לא הוזמנו. בין אלה האחרונים: יעקב אגם הצייר (31), הצבר מראשון-לציון, הנמצא בפאריס והנחשב בעיני רבים לגדול האמנים הישראלים בדור זה.

*
*
*
מספר המוז

השתלשלות שהביאה למצב מגור חן זה הסעירה השבוע את המים הצב"עוניים של חוגי האמנות בארץ, חדרה אפילו לעתונות הכללית, שברובה לא תפסה במה הענין.

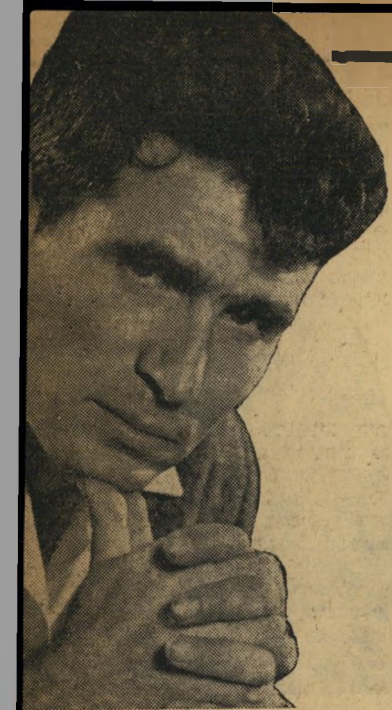
כאשר הגיעה סערה זו לשיאה, התייצב גבר נמוך-קומה וכסוף-שיער בפני העתור נאים, פרץ בבכי מר. למראה הדמעות העיר

צייר מהנא ויצירה הסתגלות

אביו של כתב הארץ שבתי (סאביי) טבת.

שהסעירה את הארץ עוררה את השאלה: מי ישלום באמנות? או קומיסר?

דנציג

למשל, כבר עבר את גיל ה-70. אין זו גם שאלה פשוטה של המופשט נגד הבלתי-מופשט, שט, כי חלק מן האמנים השמרניים, החוסים בצל הקומיסארים, מנסים אף הם לעתים את כוחם בציורים מופשטים. התהום האמיתית רובצת בין קומץ של יוצרים מופשטים אמיתיים, שיש להם משהו חדש להגיד והמסוגלים לעורר הד גם בלב בעלי-הרמה בעולם, ובין בעלי-השררה המבוססים, ששוב אין להם מה להגיד, אך הממשיכים להגיד זאת בציורים ממוצעים, חסרי-עניין, שהם תערובת של נסיונות יצירה בסגנונות וביזמים השונים של האמנות.

מי מאלה צריך לייצג את ישראל בעולם? כמדינה קטנה, אין ישראל יכולה להרשות לעצמה להיות ממוצעת וחסרת-עניין. מבחינה זו, תגרום התערוכה המתוכננת על-ידי הקומיסארים בפאריס נזק בלי-תחוקן למדינה: הצמרת האמנותית בפאריס ובעולם, תגיע לכלל מסקנה, כי אין יצירה של ממש בישראל. ישראל תרד כגורם מן המפה האמנותית.

אולם מסקנה כזאת לא תהיה נכונה. בישראל יש אמנים חדשים, שיש בכוחם לרתק ולעניין חובבי אמנות אמיתיים. כולם, בלי יוצא מן הכלל, יוצרים יצירות מופשטות נועזות. חלק מהם כבר נטש את האחירה הקומיסארית של ישראל, יוצר בחו"ל — כמו יעקב אגם ודוד לומבר בפאריס, שמואל בק ברוזא. אחרים ממשיכים ליצור בארץ, רחוקים מחיי האמנות הרשמית. כאשר מגיע קולם לחוץ-לארץ — כמו לעורכי אוגורדו, הם גורמים להתרגשות ולהתלהבות.

בין אלה ובין הקומיסארים באמת אין שפה משותפת.

הציירים, או המועצה הציבורית החדשה לתרבות ולאמנות, מוכרח תמיד להיות כפוף לחתיקים הממוצעים, המייצגים את האמנים מן הדרגה השלישית והרביעית, והמחלקים בינם לבין עצמם, את כל הפרסים והיתרון. זהו המצב בכל הגופים המקצועיים בארץ — מאגדות הסופרים ועד אגודת העיתונאים.

★ ★ ★
אמן, לא פקיד!

מי, אם כן, צריך להרכיב תערוכה כה חשובה, כמו זו שתייצג בחורש הבא את ישראל בבירת האמנות העולמית? לגבי אמנים אמיתיים, יכולה היתה להיות לכך רק תשובה אחת: לא קומיסארים ולא קולקטיביים. תפקיד זה צריך להימסר לאישיות אמיתית בלתי-משוחדת, שהיא בעצמה גבוהה משכמה ומעלה מכל האחרים, ושהיא די חדשנית, כדי להתאים את בחירתה לנטיית המתקדמות ביותר ולזרמים המודרניים של האמנות בעולם.

המועמד הטבעי בישראל לתפקיד זה: יוסף זריצקי. טען השבוע הפסל יצחק דנציגר: "היינו משתתפים בתערוכה, אילו היה זריצקי בונה אותה. אני אומר בונה, לא מרכיב. כי זריצקי הוא הארכיטקט היחיד לבניית תערוכות שיש לנו בארץ. הוא היה מארגן ובונה את התערוכה לפי האמת הפלאסטית, שהוא מכיר אותה יותר מכל אדם אחר בישראל. כי הוא הצייר הטוב ביותר כאן, הוא היחיד המשתתף בתערוכה ציירים צעירים מצד אחד ומעורר את השתתפותם של חתיקים מצד שני."

הוסיף דנציגר, אחד היוזמים העיקריים של זרם האופקים החדשים: "האוריינטציה של זריצקי היא כנה. זו אוריינטציה של אמן, לא של פקיד, עם הרבה דגש על האקטואליות של היום. יש הרבה אמנים בארץ, שארדון לא מכיר אותם כלל. ארדון לא יודע שהם קיימים. זריצקי היה מגלה אותם."

★ ★ ★
"גירוי" או "אמת"?

בין דברי כהנא ודנציגר רובצת תהום — וזו התהום האמיתית למעשה, החבויה מאחורי הויכוח הפורמלי והחיצוני כביכול.

כהנא דיבר בוילוזל על "גרוי פלאסטי" ועל "אקספרימנטיס מודרניים". דנציגר דיבר על "אמת פלאסטית" — והתכוון לאותו הדבר: לאמנות המופשטת, שהיא ביטוי ל"להשקפתו, תחושתו ומחשבתו של הדור האמנותי החדש. אין זו שאלה של גיל — כי זריצקי,

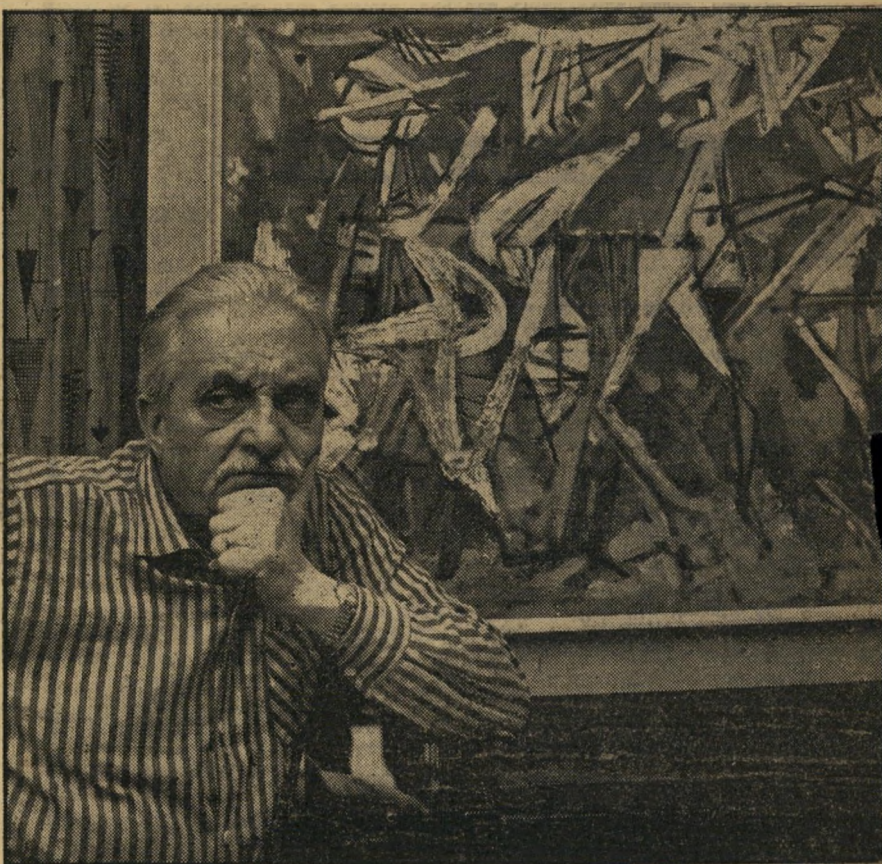
השאלה העקרונית היתה: מי בכלל קובע מה ייצג וידגים את האמנות הישראלית בעולם?

האיש הקובע כיום הוא בעל עמדת-המפתח. מרדכי ארדון הוא צייר, ובתור שכוה הוא משתתף בתערוכה. הוא גם פקיד ממשרד, המופיע ברשימת הפקידות של משרד החינוך והתרבות בתואר המצלצל של "מפקח מרכז על הוראת הציור ויועץ לענייני אמנות". במלים פשוטות: הוא הקומיסאר ה"ממשלתי" לענייני האמנות בארץ, החולש על כל התקציבים, הכיבודים, הפרסים וארגון תערוכות חשובות.

למי הוא מעניק שפע זה? ארדון אינו צייר גדול. יצירותיו לא ירטיטו לבבות, לא בתל-אביב ולא בפאריס. הוא צייר ממוצע, החוזר על נימות בדוקות. טבעו של איש כזה להקיף את עצמו באנשים כמוהו: צייר

אמנותיות מישראל, לפי מיטב הבחירה — דמוקרטית והפשרה בין קבוצות-לחץ, אל-מלא קרה ברע זה זעזוע נוסף, שהפך את הקערה על פיה. שני ציירים ותיקים, אה-רון כהנא ומשה מוקדי, מן הקרובים ביותר לבעלי השררה, הודיעו שהם מסתלקים מהשתתפות בתערוכה.

כהנא לא רצה תחילה בכלל להשתתף. כשרק החל הדיון על התערוכה, הודה כי גלויילב שאין לו מה להציג. "אמרתי לא-רון, שבפאריס רודפים כעת רק אחרי אכס-פרימנטים מודרניים. הם אכלו כל השנים את הטוב ביותר, וכעת הם מחפשים רק דברים פיקאנטים, גירוי פלאסטי. ידעתי שאצלי אין עכשיו דבר כזה." אולם כאשר קיבל מכתב פרטי ממנהל המוזיאון הפאריסאי, שהוא ידידו האישי, הסכים להיות אחד משבעת משתתפי-התערוכה המקוריים. עתה, כשמצא

צייר יאנקו ויצירה
התפטרות

רים ממוצעים, בלתי-מהפכניים, החוזרים על דברים בדוקים שקנו להם אחיזה לפני דור, והמקובלים על הקהל הממוצע, שאינו שואף לחדשים.

מובן שארדון לא היה יכול לסבול כי תמונותיו יופיעו בפאריס בתערוכת יצירות של אמנים צעירים, מהפכניים ובעלי שיעורי קומה, שהיו שמים אותו בצל ומבליטים כי אבד עליו הכלל. לכן דאג כי ישתתפו בתערוכה אנשים ממוצעים, שזיק יצירתם כבה מזמן, שבחברתם ירגיש טוב. אנשים אלה ייצגו עתה את השיגיה האמנותיים של מדינת ישראל.

העובדה כי צייר, המשתתף בעצמו ב"תערוכות", הוא גם הקומיסאר הממשלתי המכריע בשטח זה, היא בחזקת שערוריה. ארדון הוא שופט, חבר-מושבעים ותובע, בגוף אחד. אך תופעה תמורה עוד יותר היא עצם העובדה, כי הרמה התרבותית של ישראל בעיני העולם נקבעת על-ידי קומיסארים ממשלתיים. כי שלטון קומיסארי גורר אחריו תמיד את שלטון הממוצע, הברוק, הבלתי-מהפכני.

מצב זה אינו משתנה כאשר שלטון זה פועל בעקיפין, וכאשר עניינים של רמה אמיתית נקבעים באורח "דמוקראטי" באמצעות גופים אשר האמנים הטובים והחדשניים מהווים בהם תמיד מעוט. גוף כמו אגודת

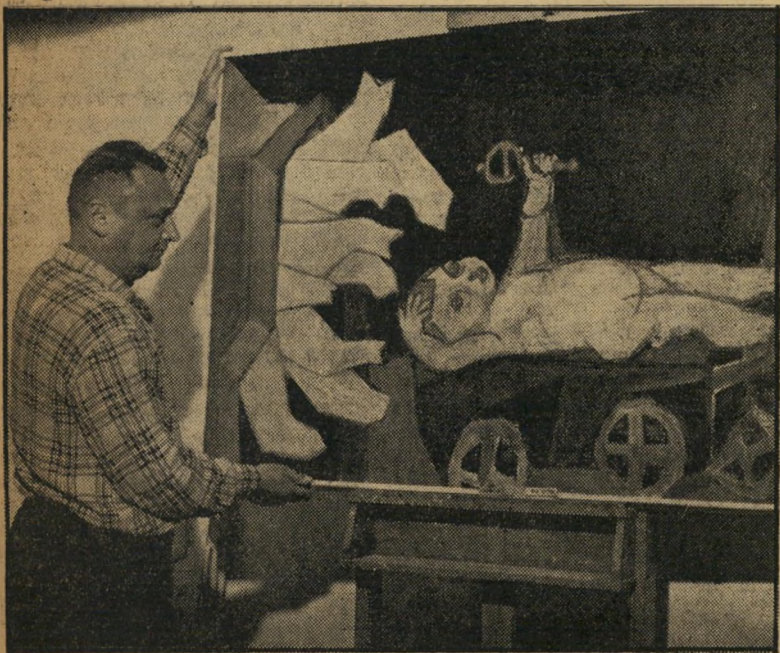
את עצמו אחד מ-32, חוזר בו, יחד עם מוקדי שלח מברקים לשיף, הודיע על הסתלקותו מהשתתפות בתערוכה הפאריסאית ומהצגת תמונותיו בה.

מברקים אלה פעלו במהירות בוק. מרסל יאנקו, שגם הוא נמנה עם שבעת הנבחרים המקוריים, התפטר מן הועדה. ארדון, ש"טען כי קיבל גם מברק-המרצה מן השגריר הישראלי בפאריס, שהודאג מן העיכוב בארץ, פשוט ביטל את כל ההסכמים. "היה עלי להיות בטוח שיש לי תערוכה מוכנה תוך 48 שעות", הצטדק השבוע. "לכן ביקש" תי משיף להרכיב תערוכה לפי הקחים ש"קבעו קודם."

שיף הצליח במהירות מפתיעה. הוא פשוט פנה שוב אל קומץ האמנים שנקבע מלכתחילה, מן הקרובים לבעלי השררה והרכיב מהם את התערוכה. כהנא, האיש שטען כי תמונותיו מיושנות מדי לעומת המקובל ב"פאריס ושאינו לו משהו חדש להציג, התכוון השבוע לנסוע בעצמו לפאריס ולהציג את תמונותיו בתערוכה הישראלית שם.

★ ★ ★
שלטון הממוצעים

היתה זאת השתלשלות מאלפת, אך לא חשובה. כי השאלה היסודית לא היתה אם ישתתפו בתערוכת פאריס שבעה או 32.

צייר גטי ויצירה
התפטרות

הציבור הרחב, בא ספרה של רינה בר-מנחם ותשף אותו בפרהסיה לראשונה. השמות המופיעים בספרה של רינה הם בדויים. אולם התיאורים שבו לקוחים מהמציאות, משאירים רושם כנה ואמיתי. יש בה, בין השאר, תיאור של פיתוי צעירה ישראלית על ידי לסבית פעילה:

הנה ציפ, היא רוצה לדבר איתך, אומרת הכעורה ומורה בידה אל פתחו של בית.

גיל

הלסביות בינעוראל

ספר בעד כריכת קרטון, שנשא עליו את השם המורד הדוקאים, הופיע ה' חודש בישראל. אולי בשל צורתו הפשוטה ואולי משום שמחברו הסתתר מאחורי ראשי התיבות ש.ר.ב., לא עורר הספר בארץ את תשומת-הלב שהיה ראוי לה; לא כל-כך בשל ערכו הספרותי, כמו בגלל נושאו.

הדוקאים הוא ספר מובלבל. כתבה אותו סופרת ישראלית צעירה (25) ילידת בני ברק, שרה רינה בר-מנחם. היא העלתה בו מחרוזת של תמונות מקוטעות, באמצעותן גיסתה לתאר לבסוף של נוער ישראלי. המ' יותד בספר זה, שכדברי המחברת "נכתב בחיבה לבני גזע החפרפרות שתומי-העין וליושבי קומה א. ברחוב הטוחים 17", שהוא מגולל בפעם הראשונה תיאורים של הומוסקסואלי בישראל.

לסביות קיימות בכל חברה. איש לא הישלה עצמו שתופעות אלה אינן קיימות בישראל, אך עד לתקופה האחרונה היו ענינם הפרטי של בעלי נטיות אלה בלבד. בשנים האחרונות חרגו תופעות ההומוסקסואליות מה מסגרת הפרטית של העוסקים בכך, התפשטו וחדרו לחוגים מתרחבים והולכים. כיום קיימים כבר בישראל מוקדים וחברות של בעלי נטיות אלה, שגיבושן היה חברתי, בדומה לזה שהשתרש בארצות כמו הארצות הסקנדינביות וצרפת.

בישראל אף קם והתפתח חוג של הומו-סכסואלים ולסביות, שאינו מסתפק עוד בשי מירת התופעות המיניות האלה בתחום הפ' רט. הופעת הלסביות בפומבי, בתור שכלאה, במקומות כמו המרתף של איזו ברמת-גן (העולם הזה 1174), הופעת חברות לסביות בחוגים הבהומיים של ישראל, ואורגניות על רקע זה הגערוכות גם בחוגי החברה הגבוהה הישראלית, מעידים על כך.

אם עד כה לא הופיע החי חדש זה לעיני

• קפה כסית, שרינה בר-מנחם נמנית על יסבותיו הקבועות, שוכן בקומה א' של רחוב דיזנגוף 117.

אמנית ישראלית ידועה מתארת את דרכה אל אהבת הנשים ואח ההווי הלסבי באר

ה היה ביום קיץ, כשהייתי בת 15. אני חיפאית. למדתי בבית-ספר תיכון. באחת החופשות החלטתי לנסוע לתל-אביב כדי לקנות כמה דברים וסתם להעביר שם כמה שעות אחר-הצהריים. נסעתי לבדי, ולא התכוונתי לבקר אצל אף אחד. תמיד שמעתי על רחוב דיזנגוף, כסית ורחוב. הלכתי לשם. פגשתי חברה שלי והחלטנו לשבת יחד בכסית. ידעתי שזה בית-הקפה של האמנים. השעה הייתה ארבע אחר-הצהריים. פתאום שמתי לב שבחורה אחת נועצת בי זוג עיניים ללא הרף. אחרי כרבע שעה ניגשה אלי. היא נראתה לי מאוד מזוהה, אפילו קצת גברית. בת 19, בערך. קודם לכן ראיתי אותה פעם בחיפה, וכבר אז עוררה את תשומת-לבי. אמרו לי שהיא לסבית. לא ידעתי מה זה, אבל הבנתי שזו בחורה ששונאת גברים ואוהבת נשים. הבחורה שאלה לשמי ואמרתי לי שהבחנה בי כמה פעמים לפני כן בחיפה. הייתי מאוד מאושרת שעוררתי את תשומת לבו, כי היא הייתה טיפוס מיוחד, והחמאי לי שמצאתי חן בעיניו. קבענו להיפגש באותו יום בשעה יותר מאוחרת ולצאת יחד. נפרדתי מחברתי וניגשתי לרחוב אלנבי, ליד רחוב ברנר, כפי שקבעתי עם הבחורה נקרא לה תמר. היא הומינה טקסי. ראיתי שיש לה הרבה כסף בכיס. כשירדנו מהטקסי, נכנסנו לחנות. קנינו כל מיני פירות ובשר לעשות סטיקים, משהו בשביל סעודה רצינית מאוד. מצא חן בעיני שהיא הייתה מוכנה להמסיר עלי שפע של טוב. באנו לחדר שלה — חדר קטן מאוד, עם מנורה אדומה וכל מיני דברים שאין למצאם בבית נורמלי — אבנים, קוצים, צדפים. פחדתי לדבר. חשבתי שתמר היא חכמה באופן מיוחד, ויודעת לנתח את הכל בצורה מקורית וחריפה. שכחתי להסכל על השעון. ישבנו ואכלנו. בפעם הראשונה בחיי ישבתי עם אישה שהערצתי אותו ממש. אז גילתה לי שמצאתי מאד חן בעיניו וסתם ליטפה אותי, בלי לדבר על זה. מליטופים עברה לנשיקות. הכל קרה בצורה כל-כך מהירה, שחשבתי שבעוד רגע תגיד לי שלא תוכל לחיות בלעדי. לי כל זה לא היה איכפת. זה אפילו קצת נעם לי. בינתיים החשק, ונוכחתי שעלי לנסוע לחיפה. חזרתי הביתה עם ההרגשה שהנה יש לי ידידה, שאוכל לבוא אליה הביתה מתי שאני רוצה.

עד גיל 13 שיחקתי בבובות...

אני בת יחידה. מעולם לא חסר לי שום דבר. תמיד אהבתי לראות משהו חדש. הייתי הולכת למקומות מסוכנים, והייתי מפרקת דברים בלתי-ידועים לי. ההרפתקאות האלו לא היתה גורם לי לעתים, אך הסקרנות שלי התגברה על הכל. הייתי מוכנה לעשות את הכל כדי לראות דברים שמישהו אחר לא יכול לראותם. מעולם לא חסרה לי חברה. תמיד היה לי עודף של ילדים, בני גילי, שרדפו אחרי. הייתי תמיד המלכה. אני נזכרת עכשיו שתמיד אהבתי לנגוע בגופן של ילדות. איני יכולה להסבין זאת. לא פעם הייתי מעמידה פנים כאילו נפל משהו לתוך השמלה של ילדה, כדי שיהיה לי תרוץ לנגוע בה וללטף אותה. לעומת זאת, בנים לא עניינו אותי אף פעם במיוחד. חיי-המשפחה שלנו היו נורמליים. הורי אנשים מסודרים, שמעולם לא נתנו לי להרגיש שחסר לי משהו. אני אהבתי במיוחד את אמי, יותר מאשר את אבא. שיחקתי עם עד גיל מאוחר מאוד. הייתי מתייחסת אליהן כאילו היו יצורים חיים. עוד בגיל 13 בובות, ותמיד ממין נקבה. עם הילדים האחרים הייתי משחקת באבא ואמא, והייתי תמיד הרופאה. הייתי מרס הילדות, ואומרת להן להתפשט והן היו צריכות לציות לי. זה נמשך עד גיל 9-8. בגיל 9 נכנסתי לתנועת הצופים. שם הייתי שובבה מאוד. כולם חיבבו אותי, אבל בגם הבנות. תמיד באו אלי וסיפרו לי את כל הצרות שלהן. כל אחת באה אלי עם הבעיה החבר שלה ומספרת לי שאינה יודעת מה לעשות, ללכת או לא. ואני, כמו אמא טובה הייתי נותנת להן עצות, למרות שהייתי בגיל 11, למשל. הלכתי במכנסים, ולא הסתכלתי על שום שמלות יפות שרצו לקנות לי בבית. אמו עלי שאני יותר בן מאשר בת. אנחנו, הילדות, היינו תמיד מוכנות להרפתקות שיספקו את הסקרנות שלנו. אצלנו בשכונה היה איש כבן 50 שהיה מראה לנו דברים גסים. היינו רצונו אחריו ומבקשות אותו שיראה עוד. כמשפחתי את תמר, עוד הייתי בתנועה. בבית-הספר הייתי תלמידה בינונית, לא מצטיינת במיוחד.

לא יכולתי לנשום... עמדתי להיחנק..."

על היכרותי עם תמר שמרתי בסוד. אך בפגישתי הראשונה נתתי לה את כתובת חופיה ואמרתי לה שיוכל לבקר אותי אם תהיה שם. והנה, יום אחו, מצלצים בדי ותמר מופיעה. הייתי ממש מאושרת. הכנסתי אותה לחדרי. נתתי לה לשתות ולאכול. לא רציתי לתת לה לעזוב את הבית חשבתי שזו זכות גדולה שבחורה לסבית באה לבקר אותי. היא הביאה לי חפיסת שוקו גדולה מאד. היא ישבה בצד, לקחה נייר ואמרה לי שהיא מרגישה צורך לקשקש קצת, שלא אפרי לה במשך חצי-שעה. ביראת-כבוד סגרתי את הדלת מבפנים והסתכלתי בה. הרגשתי כעני לרגליה. הייתי מוכנה לעשות כל מה שתאמר. היא ישבה ורשמה ורשומים. אחרי עשרים דקות קמה לפתע, סחבה אותי בכח למיטה ונישקה אותי בלהס כזה שמעתי לא הייתי רגילה אליו. הרגשתי שאני יכולה לנשום, אבל פחדתי להגיד לה מילה. רציתי לפגוע בה, וגם רציתי את קירבתה מאד. רק כשהרגשתי שאני עומדת להיחנק, אמר לה שאיני יכולה לנשום והיא הרפתה. שכבנו על המיטה, והיא המשיכה ללטף ולנשק אותי בשקט. כבר לא התנגדתי. החילו לנשק גם אותה. כל זה כדי שתשאר ותמצא ענין בי ותבוא לבקר אותי. מאז היו ביקוריה תכופים יותר, ובכל פעם חזרנו על אותם חיבוקים ונשיקות. הרגשנו שאני כבר לא מתייחסת אל זה כבסקרנות, אלא שיש שיתוף-פעולה הדדי.

תתרגלי...
א תיאור מסוג אחר:
...ה המסיבה... באולוהים. מספר עצום הוא הברנש הזה. לבוש סליפ הכי קצרצר בעולם. על קדקדו כובע קש הכי ענקי ב' עולם... מביטה בברנש המתעצת ומתפתל בכל אברי גופו ושולח ללא הרף מבטים עונגניים וידיים לטופות אל הזכרים שבסמסח. הפרוצה המוכשרת והמוצלחת ביותר לא הייתה מטיבה לפעול ממנו. הוא משגע... קרן אור קלושה חודרת אל החדר בעד סדק בין שני תריסים. היא נופלת על

משחקת בסדיה של רחל. את גבו מכסה גופו של אליעזר. רחל מנסה למשוך את אליעזר אך הוא מניח ידו על בטנה ומר' חיקה ממנו. אינו מניח לה לגרור. — "הומור" סכסואלים מחורבנים" היא מתייפחה. "מסור" פרים כמוכס. גם אני רוצה. הומוסקסואלים מסכנים... מה יש לך להתרגש, אף פעם לא ראית דבר כזה!" מפנה ראשי למקור הקול. שניים יושבים על הרצפה בפנינת החדר. מנידה ראש בשליר לה. "אין דבר, מתרגלים. אנשים מוכרחים איך שהוא להתפרק מעט מפעם לפעם. עוד

וידויה של לסביות

רציתי לחמם אותה בכל מחיר, והצלחתי. התפשטנו שתינו ונכנסנו למטה, ושוב שכבנו והתחבקנו ודיברנו והתנשנו. איך שהוא, היא הצליחה לתת לי להרגיש שהיא עושה לי טובה. כך סיפרה לי שיש לה חברה שתקנא אם תדע שהיא נמצאת בחברתי. החלטתי שאני חייבת לכבוש אותה רק בשבילי, שלא תפנק אף אחת אחרת. שאהיה בשבילה מרכז העולם. ובאמת לאט-לאט התקשרה אלי מאד, ואני הייתי בשבילה הכל. הייתי חריפה מאד בשבילי. היא לא הרגישה שפעלתי בהגיון קר, שעשיתי את הכל כדי להוכיח לעצמי שאני יכולה להתגבר עליה. ואז הרגשתי שתמר משועבדת לי ומהותה בי למעלה מכל דבר. היא כתבה לי סיפורים, וכשהייתי חודש אחד בחוץ-לארץ, כתבה לי בכל יום מכתבים על געגועים ואהבה, ששום גבר לא היה מסוגל לכתובם בלי להרגיש. בינתיים עברו כשנתיים מאותה פגישה ראשונה בכסית. גמרתי את בית-הספר והתגייסתי לצבא. שם פגשתי בחור שחזיר אחרי. קצין בדרגת סרן. כשהיבן אותי, לא הרגשתי שום דבר. הכל היה תפל. לא נמשכתי אחריו בכלל. באופן מקרי יצא לנו לשהות לילה אחד יחד, ואז, סתם כך, עברנו את הגבול. אחרי-כך אמר שלא הייתי בתולה — אבל עדין לא נמשכתי עמו שום גבר. תמהתי מאד.

אותה חוויה עם הקצין לא משכה אותי בכלל. הוא אמר שאני לא נורמלית, שאני מלהקת העץ, שמעולם לא נתקל בבחורה שהתנהגה בצורה כל-כך קרה בתנאים כאלה. אבל לי לא היה איכפת.

בחופשה הראשונה פגשתי את תמר, וסיפרתי לה על פרשה זו. לא תיארתי לעצמי שזה כל-כך יכאיב לה. היא התחילה לבכות בשפע דמעות וקראה שבגדתי בה. עד אז המושג בגידה חל בעיני רק על יחסים בין גבר לאשה. כל אותו לילה לא אכלה ולא שתתה. היא ישבה באבל. הרגשתי שגרמתי לה עוול ממש. ושאבהתה אלי היתה יותר מזו של גבר ואשה. ביקשתי סליחה והבטחתי שלהבא לא אבגוד בה עוד. חזרנו לחיינו מחדש.

הגברים עודרו בי גועל-נפש...

מיום ליום הרגשתי שעולם הגברים דוחה אותי יותר ויותר. פעם עוד הייתי מסוגלת להתנשק עם גבר. עתה לא יכולתי לחשוב על זה בלי סלידה. הגברים עודרו בי גועל-נפש. מפעם לפעם, מתוך סקרנות, הלכתי עם גבר, לנסות שמא בכל זאת אני אחזור למצב נורמלי. אבל לא הרגשתי שום דבר, והגסות של הגברים הישראלים, שבכלל אינם מקדישים שום תשומת-לב להרגשת האשה, דחתה אותי. הרגשתי שהדבר היחיד שהם רוצים זה לפרוק את הצירים שלהם ותו לא.

לתמר לא סיפרתי שום דבר מאז אותה בגידה. אבל כל פעם שהיננו יחד הרגשתי את ההבדל בינה ובין גבר. היא הקדישה לי את תשומת-הלב ואת כל הסבלנות שיכולה להיות לבן-אדם. היא נתנה לי להרגיש שהיא ממש נהנית מזה שאני מאושרת — מה שמעולם לא הרגשתי אצל גבר.

הגסיון עם הגברים התחיל לשעמם אותי, וכבר לא האמנתי שישני איזה יצור גברי שעלול לתת לי את אותה ההרגשה שיש לי עם תמר. ואז החלטתי להפסיק אחת ולתמיד את המגע עם הגברים. הייתי אז בת 20.

הקדשתי את כל זמני לתמר. עד שהיא בגדה לפתע בי. הדבר מוטט ממש את כל עולמי. היא הודיעה לי שהיא עומדת להינשא לבחור אנגלי שבא מחוץ-לארץ. הייתי מיואשת. לא ידעתי אם מותר עוד להאמין בנשים. כי תמר החזירה בי אמונה אלוהית כזאת בה. והנה הכל לא נכון.

עכשיו אני יודעת שתמר עשתה זאת מפני שרצתה בילדים. היא היתה מטורפת אחריהם. לכל ילד ברחוב נתנה כסף או שוקולדה. היא התחנתה כדי ללדת, ובאמת יש לה עכשיו שלושה ילדים. היא גרה בארץ, וחיה עם הילדים נפלאים, אך הבעל אולי קצת מרגיש את עצמו מיותר. עד היום אין היא אוהבת גברים. אך חוץ מהבנותיה, אין איש מעלה כיום על דעתו שהיא לסבית. מענין, אגב, שהיא אוהבת את בתה היחידה הרבה יותר מאשר את שני בניה.

אנחנו נורמליים - אולי יותר מאחרים..."

מאז עברו ארבע שנים. יצאתי מן המסגרת הצרה והתחלתי להכיר את הלסביות בארץ — ענף די רחב. אני מכירה כמה עשרות. ביניהן נשואות שלמהאית עין חייקן נראים מאושרים, אלא שיש להן חברה קבועה שבאה אליהן הביתה. יש נשואות שגמלו מזה בכלל, וכל הערצתי לגברים שהצליחו לשכנע אותן. אני לא מצאתי אחד כזה, ואת ערבי אני עדיין מבלה עם כמה מחברותי הקבועות, שבאות אלי לפי מצב רוחן. חברה קבועה אין לי.

אני מרגישה מצויין, כי אני מרגישה שידים אוהבות ונאמנות מטפלות בי. טוב לי. הנסיון שלי מוכיח שהגברים הם כולם אותם האגואיסטים, שאינם מסוגלים לתת את עצמם בלב מלא, בעוד שבחורה יודעת מה שהיא רוצה לקבל, ועל כן גם יודעת מה לתת. אני מציעה לגברים הישראלים שקדישו לנערותיהם קצת יותר תשומת-לב. קצת יותר הבנה, ולראות לפני הכל שהנערה תרגיש באמת טוב.

הייתי כמה פעמים בחוץ-לארץ. הכרתי שם גברים, והגעתי למסקנה שיש הבדל גדול ביניהם לבין הגברים שלנו. הגברים הזרים מקדישים בלב פתוח את זמנם לבחורה, אפילו כשאין הם אוהבים אותה. הם יודעים לתת לה את ההרגשה שהיא אליהן הביתה. יש נשואות שגמלו מזה אולם גם בחוץ-לארץ הקדשתי את רוב זמני ללסביות. יש להן מועדונים מיוחדים, ועל כן היה קל למצוא אותן. בחוץ-לארץ זה אצלן יותר נטיה של עשיית רושם, מאשר משהו גופני ואמיתי. כי מעטות ביניהן נשואות לסביות עד גיל 40-50. האחרות מתחתנות.

ראיתי כמה פעמים טכסים של חתונות לסביות — בין אשה לאשה. עם כל הסדרים הפורמליים, כולל כומר הומו-סקסואלי שהשיא אותן, ועם אותן השבועות של נאמנות שחלות על כל זוג רגיל של גבר ואשה.

בארץ אין מבינים את הבעיה הזאת בכלל, על כל אדם ברחוב אומרים שזה הומו-סקסואליסט או שזו לסבית. אבל מוטב שלא יסתכלו עלינו כעל אנשים לא נורמליים. אנחנו נורמליים — אולי יותר משאר האנשים.

יום אחד באה תמר והחליטה שתישאר גם לישון אצלי. הורי הבחינו במשהו שאינו נורמלי בתמר, אבל לא עלה על דעתם שהיא לסבית. הרגעתי אותם לגמרי. אותו ערב הביאה תמר עמה ספרים ומחברות, אבל לא נגעה בהם. אכלנו ארוחת-ערב אצלי בבית והלכנו לבקר ירידה טובה שלה. שאהבה אותה מאד, והייתי מרוגשת מן הביקור. השיחה ביניהן עשתה עלי רושם רב, כי דיברו בחריפות וניתחו את הכל ניתוחים פסיכולוגיים. הרגשתי שאני נמצאת עם אנשים חשובים.

המארכת הגישה לנו ויסקי. שתיתי זאת בפעם הראשונה בחיי. חשתי שאני נכנסת לחיים של בוהמה וביקשתי עוד לשותות וחשבתי שכך צריכים להתנהג ואסור לי להראות שאני ירוקה או תינוקת. שתיתי עד שהרגשתי שעלי להקיא. עשיתי זאת בחוץ, מבלי שהרגישו. הרגעתי את עצמי במחשבה שאני עוד אתרגל ויש לי אופי בוהמי.

היא נשכה אותי והכאיבה לי..."

תמר שתתה פי שלוש ממני, וזה לא השפיע עליה לגמרי. היא היתה עליונה ושמחה. היא והמארכת התנשקו וחייבו אחת את השנייה, ואני, על מנת להראות להן שאני לא תינוקת, באתי וחייבתי את תמר בכל ליבי.

השעה היתה מאוחרת, ובלאו הכי הרגישו הורי בומן האחרון שמשוה מסתורי אצלי. לא רציתי לתת להם הרגשה שמשוה באמת קורה. לכן ביקשתי את תמר ללכת הביתה, והיא הסכימה. המארכת, שכפי הנראה מצאתי חן בעיניה, ביקשה אותי לבוא לבקרה. הגענו הביתה. התפשטתי. תמר אמרה שגופי נפלא, ושנורא יש לה חשק ללסוף אותי. ברצון רב נעניתי לה, והתחלנו לגפף אחת את השנייה. בקשתי אותה להתפשט, והיא עשתה זאת במהרה. נשארו שתינו ערומות.

על מנת שלא להיראות כתינוקת התחלתי לחבק אותה, והרגשתי שזה בסדר, שזה מוצא חן בעיני ושאיני מוכנה להמשיך בזה בלב שקט. היא שאלה אותי אם אני בתולה ועניתי שכן. אחרי-כך הצטערתי, כי חשבתי שאולי זה לא נאה להיות בתולה.

לא ישנו כל הלילה. הרגשתי שהיא נהנית עוד יותר ממני. הריחות של הויסקי, עשן הסיגריות שלה והכל התערבב בחדר. הייתי כבר עייפה מאד, אבל היא לא הרפתה ממני אף

בקולנוע

תמונה חלוקה מתוך סרט צרפתי, שהעלה על הבד את הבעיה הלסבית וניסה לתאר בצורה כנה את יחסי האהבה בין נשים. התופעה בישראל מתחילה כיום להתפשט בצורה המזכירה את התפשטותה באירופה המערבית וארצות-הברית.

לרע. היא סרטה אותי בכל גופי, נשכה אותי והכאיבה לי. זה כבר לא היה נעים, כי הכאב היה רציני. כשהדלקתי את האור, הבחנתי שכל הפנים והזואר שלי מכוסים בכתמים ולא ידעתי איך אסביר זאת לאנשים שיראו וישאלו.

החלטתי שאולי כל חיי הבהומיה הם לא בשבילי, כי יש יותר מדי דברים שהם יותר מדי מסובכים בשבילי. בלית ברירה נרדמתי, וגם מתוך שינה הרגשתי שהיא ממשיכה ללסוף אותי, אם כי יותר בעדינות. השתוממתי מניי יש לי כל כך הרבה כוח. כשהתעוררתי בבקר, לאור היום, הרגשתי שהיא עדיין מלטפת אותי, בלי להפסיק. היא כעסה עלי שרדמתי, אמרה שאני לא מבינה אותה ושאני הייתי טובה אליה.

התנצלתי בפניה, אמרתי שהייתי עייפה נורא, שאני עוד אתרגל, ושכפעם הבאה אהיה יותר בסדר.

בכך יום מכתב געגועים ואהבה..."

לא רציתי בשום אופן להפסיק את הידידות בינינו. תלמידי נראתה לי יותר קרובה מבפעמים קודמות. החלטתי לנסוע ולגשת אליה.

מצאתי יום ששי פנוי ונסעתי לתל-אביב. באתי אליה. היא ישבה בבית וקראה ספר. היא קיבלה אותי די בקרירות. מאוחר יותר ידעתי שזה היה טכסיס, כדי להראות לי שיש לה חיים טובים גם בלעדי.

החלטתי שאני צריכה לעשות משהו ולפעול. התישבתי לידה, ליטפתי את רגליה וכל חלק בגופה. למראית עין נשארה אישה. התחלתי להפשיט אותה, לא רק מתוך רגש-חובה, אלא גם מפני שהיה לי טוב. תמר היתה יפה מאד, והיה לה גוף כמו פסל. אבל ניכר בה משהו גברי. מעולם לא לבשה חצאית והשתוללה ככל האפשר להראות כמו גבר.

ובשלושה פנטסטית לוטפת שני גופות סוערים. הדלת נפרצת לפתע, ושני ברושים שתרדו כמסתבר, מתנגלים אל החדר. סרט להזהרים כי המיטה מועסקת כבר, והם מהווה עצומה טואנט בחדר משך יקות. נכנס אל החדר כרוח, ברנש בהיר נכזה. זה המארח בעל המסיבה.

שלו מה אתם עושים לי כאן? אתם במיטה אחת! אתם הורסים אותה! למה כולכם יחד...

וב אני בחדר שסוף אור ועשן, וניחוח ברנדי, חיובים רחבים, אויליים, מטופשים.

סכסואלי בחיפה. בוילה של התעשיין נערכות מדי ערב שבת ומוצאי-שבת חגיגות בהן משתתפים הומוס ולסביות מחוגי החברה הגבוהה בעיקר. תופעות בודדות אלה מעידות על התפשטות הלסביות בארץ. אולם לאלו מימדים הגיעה התפשטות זאת? מהו היקפה של התופעה הלסבית בישראל? קשה לתת תשובות מדויקות לשאלות אלה. בניגוד לתופעות אחרות, אין בידי העוסקים בכך נתונים מדויקים. לסביות (המשך בעמוד 14)

כך, ודאי, ציפ — מה זה ביי-סכסואלי? שמחזק עם גברים וגם נשים.

מה מימדי ההתפשטות?

תיאורים ממין אלה, המופיעים בספרה של רינה בן-מנחם, אינם מיוחדים דווקא למועדון הלסביות והטרנסטים (כינוי להומו-סקסואליים בין הגברים) שהיה בבית בשטח הגדול. אורגיות על רקע כזה נערכות גם כיום בוילה מפוארת בסביבות תל-אביב, השייכת לתעשיין עשיר ורוחק, ובמועדק הומו-

זרועות חשופות, חלקות, שעירות... חזות יש רים, חלקים מיוזעים... שש נשים. גברים יש למעלה מעשרים... ההומו הזה מנשק אותי. לא פחות ולא יותר. איזה מין הומו הוא זה? והוא מיטיב לנשק. אם כל ההומוס כאלו, אז אין זה כל כך נורא בעצם. הוא נושך את שפתי.

איזה מין הומו אתה?
את מעליבה אותי!
אני?
אני לא הומו, אני — ביי?
אתה מה?
בי סכסואלי. סלחי לי רגע החבר שלי קורא לי.

ישראל חלק מרשת

(המשך מעמוד 13)

הסתייגו המיניויות, כמו הלסביות, נוצרות בשלושה מקרים: מקרה ראשון, כאשר נעצרת ההתפתחות המינית בשלב ההומוסקסואליזם. לפעמים ההתפתחות היא רק איטית יותר, ואז נשאר האדם בשלב זה תקופה ממושכת יותר והופך במאוחר להומוסקסואלי. במקרה שני מתרחש הדבר כאשר האדם כבר הגיע לשלב ההומוסקסואלי, אולם בגלל מחלה פסיכית אחת יורד לשלב הנמוך יותר. במקרה מהסוג השלישי, נוצרות הסתייגויות אצל טיפוסים נפשיים שאין להם סיפוק בחייהם, והמחפשים את הסיפוק בדרכים מסולפות. הלסביות האמיתיות הן אלה שלא הגיעו לשלב האחרון של ההתפתחות המינית, נשאר אצלם ההומוסקסואלי, בגלל מעצורים שונים. כאשר מתאבדות הלסביות האמיתיות בנשים, שזה אהבתן בדיוק לאהבת גבר לאשה. הן אפילו מסוגלות להיות קנאיות לנושאי אהבתן יותר מאשר גבר לאשה. אולם רוב הנשים המכוננות לסביות הן לסביות למחצה, שהגיעו לשלב ההומוסקסואלי ובהן ביחסים מיניים עם גבר, אולם מסיבות של משבר נפשי חזרו להומוסקסואליזם. מניסיון למדתי שרוב הלסביות בארץ שייכות לסוג השני, של הלסביות למחצה, שהגיעו לסטייה חולנית זו כתוצאה מניזונות יתר. התרבות מעידה על משרדים נפשיים, המתרבים והולכים אצל מספר גדול יותר של נשים בארץ. ולזה יש לשים לב.

★ ★ ★

הכבשה והגבר

קודת ההשקפה הבאה, שגם היא באה מהתיאוריה הפסיכואנליטית, אבל המבנה סטטי יותר של מחקרי הפסיכולוגיה המודרנית, והמשלבת בתוכה גם את השקפת הסוציולוגיה, מתבטאת מהסברו של הפסיכולוג ד"ר דויד רוז:

המטרות המיניות אינן רק תוצאה של התפתחות אורגנית. למעשה הן תוצאה של התנגשות בין האורגניזם לסביבה, ואינן תמיד מחויבות מבחינה אורגנית. כלומר, שתשוקה מינית של גבר לאשה איננה מחויבת המציאות מבחינת ההתפתחות המינית. ההטרומיניות, תשוקת מין אחד למשנהו, היא יותר תוצאה של השפעת הסביבה על האורגניזם בהתפתחותו מאשר חיוב אורגני. נעשו כמה ניסויים חשובים המוכיחים

אינן מבקרות כמעט בכלל אצל סכסואלוגים במקרים הקשורים בנטייתן זו. "מבחינה רפואית גרידא, הלסביות אינן בעיה", חיוה את דעתו הד"ר מרדכי וידמן, רופא מין. "הלסביות אינן זקוקות לרופא ומבחינת נטייתן אין שום דבר המצריך טיפול רפואי". הן אינן מופיעות גם באגודות המיוחדות ליעוץ מיני הקיימות בישראל. בעוד שהומוסקסואלים גברים מגיעים לפעמים לתחנות אלה, הרי לא ידוע גם על מקרה אחד של לסבית שבאה להתייעץ בקשר לנטייתה המינית. גם הפסיכולוגים והפסיכיאטרים העוסקים בשטח זה מצביעים על העובדה, שבעוד שמספרם של ההומוסקסואלים הגברים הולך וגדל, לבקש טיפול פסיכולוגי כדי להיגמל מנטייתם מתרבה והולך, הרי המקרים של לסביות בטיפולם הם נדירים וספורים. משום כך, כל אומדן מדעי על מספרן של הלסביות בישראל, אינו יכול להיות מדויק. כי אם מתגלה התפשטות הלסביות בחברתנו בהיקף עירונית, אין זאת אומרת עדיין שהיא מתפשטת באותה מידה גם בקרב שכבות אחרות של האוכלוסיה. המקור היחיד להערכת ממדיו של הגל הלסבי בישראל הן הלסביות עצמן. מאחר שכל בעלי רעיונות משותפים או נטיות זהות, נוטות גם הלסביות להתארגן בחברות, ומכיון שברובן הן נאלצות להחליף במשך הזמן את בנות זוגן, מסוגלות רק הן לעצור את מספרן של חברותיהן לנטייה. סיומה אחת הלסביות הפעילות בישראל: רוב הלסביות בארץ עדיין שומרות את עובדת היותן כאלה בסוד. יש בהן הרבה נשואות, ואפילו אמהות לילדים. חלק גדול מסתפק בבת זוג קבועה, עמה הוא חי ואינו מופיע בפומבי בתור לסביות. אני מניחה שלכל אשה עשירה בארץ היה איזה שהוא נסיון לשהות בחייה. אבל מספרן של המתחמקות בלסביות הוא קטן בהרבה. אני מעריכה שיש כמה אלפים כאלה. לסביות פעילות, שאינן מסתירות זאת והמשתתפות בחברות לסביות בערים הגדולות, יש בערך מאתיים. הד"ר המפורסם של הפרופסור אלפרד קינסי, שסקר לפני שבע שנים את ההתנהגות המינית של האשה האמריקאית, טוען כי למעלה מ-25 אחוז מנשי אמריקה, הן בעלות נטיות לסבי, באיזו תקופה של חייהן. כ-3%, לדברי דויד רוז, הן לסביות קבועות. למרות שממדי הלסביות בישראל, לפי הערכה הבלתי-מדעית, הם קטנים בהרבה מאלה שבאמריקה לפי דויד קינסי, בשל המוסר החפשי יותר בארצות הברית, אין ספק כי הגיעו כבר כיום למצב בו מהדה הלסביות תופעה חברתית בולטת בישראל.

★ ★ ★

"סטייה מינית חורגת"

מה הם הגורמים להתפשטות הלסביות? להבנת גורמים אלה יש לראות את הצד הפסיכואנליטי של תופעת האהבה בין הנשים. עד היום אין אחידות דעות בין אנשי המדע בקשר להערכת הלסביות. חלקם רואים בה סטייה מינית חולנית, הנגרמת כתוצאה מהפרעה נפשית חמורה. נקודת מבט זו, הסביר לבקשת העורך הזה אחד הפסיכיאטרים הידועים בישראל:

"מבחינה פסיכואנליטית, לפי התיאוריות של פרויד, הרי כפי שקיימת באדם התפתחות שכלית הדרגתית, קיימת בו גם התפתחות פסיכו-מינית הדרגתית. התפתחות זו היא בה ארבעה שלבים:

- הנרקיסיות — השלב בילדות הרכה, בה מאוהב הילד בעצמו, מקבל סיפוק ממשחק עם עצמו מבלי לרכוש זאת בשטח מיני טהור;
- האוטואירוטיזם — התקופה שבין גיל 4 ל-12, בה מקבל האדם סיפוק מיני מאברי המין שלו עצמו. זוהי תקופה של אוננות; ההומוסקסואליזם — בגיל 12 עד 15 בערך, בו נוטה האדם להתחבר עם בני מינו בלבד ולקבל סיפוק מההתחברות זו. תקופה זו של ההומוסקסואליזם היא נטייה פנימית נורמלית;
- ההטרומיניות — שלב ההתבגרות המינית, שבו מופנית תשוקת האדם לבני המין השני.

לסביות הוא שם שנגזר משם האיסוס לסבוס בים האגאי, מקום מושבה של המושבות הוותיקות. שחיה במאה השישית לפנה"ס. ונחשבת לראשונה שהעלתה את ה"תופעה הלסבית" בשירה.

סופרת רינה ברמנחם

תקציר מה

הנחה זו. בניסוי אחד לקחו טליה שזה עתה נולדה וניתקו אותה מאמה הכבשה, בעצם תהליך הלידה. החל מרגע זה טיפלו בה רק בני-אדם ולא ניתנה לה גישה לכבשים. אחרי ששה חודשים הוכנסה הכבשה לדיר כבשים; למרות שהיו לה דרישות מיניות, לא הסכימה לשום התקרבות מצד בני מינה. לעומת זאת, גילתה סימנים של התקרבות מבני-אדם, כיוון שמלידה הכירה רק אנשים והיתה מעוניינת בקרבתם.

אותו נסיון נערך גם בברווז, והתוצאות היו דומות. המסקנה המתבקשת מכך היא שהטרומיניות היא יותר תוצאה של דרישת הסביבה, מאשר צורך אורגני. הסביבה היא הבונה את האדם והיא המפעילה אותו בצורה

המגרה, אולם אינו מספק, ומביאים לתופעות של הומוסקסואליות אמיתית כאשר נוצרים המעצורים.

התפשטות ההומוסקסואליות מעידה על בעיה חינוכית חמורה. תופעה זו היא תוצאה מחוסר הבנה חינוכית ומחוסר חינוך מיני על הצדדים הביולוגיים, הפיסיולוגיים, החברתיים והפסיכולוגיים שלה. מצד שני היא מעידה על משבר בערכים החברתיים-המשפחתיים, ועל אהדה של התפרקות חברתית. זו היא בעיה גלובלית. בארץ לא הורגשה עדיין בצורה כל-כך חזקה, משום שלחברה הישראלית, בגלל מצבה הגיאוגרפי, ההיסטורי והבטחוני המיוחד, היה דרוש ליכוד חברתי סביב בעיות אחרות, שהן בעיות חיים עכורה.

כמו שבמחנות הריכוז נעלמו התופעות ה"ניורוטיות" אצל הכלואים, משום שהבעיה העיקרית היתה כיצד להמשיך לחיות, כך גם בחברה הישראלית חיפשו בעיות חמורות ובעיות יותר על בעיות המשבר החינוכי והחברתי. אין ספק שתופעות כמו התפצלות הלסביות מעידות על התמדת משבר זה בישראל, וכן חייבות להתיר על הצורך בשינוי הדפוסיים החינוכיים.

עד כאן דברי הד"ר רוז.

★ ★ ★

פרימוס מצית אש

הן הרקע הפסיכולוגי והסוציולוגי ללסביות בישראל. ממנו מסתבר שבתקופה האחרונה נוצרה בארץ קרקע פורייה לפיתוי על רקע לסבי. חסרו רק המפתחות עצמן, מספרן קרוב הישראלי היה קטן מכדי להפוך את הלסביות לתופעה חברתית. אולם בשנים האחרונות חל שינוי. העליה הגדולה מצד אחד, וזרימת להקות אמנותיות זרות מצד שני, העלו את מספר הלסביות האמיתיות שהחלו להקים סביבן חברות לסביות פעילות.

העליה הגדולה הביאה לסביות פעילות מארצות מערב אירופה ואמריקה, בהן הן חיים המיניים חפשיים יותר מאלה המקובלים בחברה הישראלית. ברוב ארצות אירופה הן מערבות קיימים מעדונים גלויים של לסביות. רק חלק קטן מהם משמש כמקור הכנסה לחברות, שם הן מציגות את עצמן בפני תיירים. בארצות אלה קיימים גם מועדונים בהם עובדות לסביות פרוצות, הן משכירות את עצמן לרקודים ולחסי אהבה עם נשים. חלק מהנשים המציגות את עצמן לראווה במקומות אלה כלסביות, הן למעשה לסביות מדומות, העובדות לשם רוחיים.

לסביות שבאו מארצות אלה הביאו לידי ראל את התופעה שלא היתה ידועה בה עד השנים האחרונות — לסביות גלויים. בשנים האחרונות החלו להופיע בגלוי נשים שהגדירו על עצמן כלסביות, לא הסתירו את יחסיהן עם נשים אחרות, הגנו על אורח חייהן באידיאולוגיה מנומקת ומבוססת. הגורם השני לגל הלסבי היו הלהקות האמנותיות הזרות, שהחלו לבקר בארץ בי מספר גדול והולך. רוב חברות הלהקות אלה, בעיקר להקות הרקודים, היו לסביות. כי בחברה בהומית, יש נטייה מוגברת להומוסקסואליזם, אלא כל כך כצורך פיסיולוגי של האנשים, אלא אחתה נגד הדפוסיים ה"מקובלים" של החברה ומוסרה. הגל הראשון החל כאשר ביקרה בארץ לפני כשנתיים נשים להקת הרקודים של פרל פרימוס. חברי הלהקה נטלו על עצמם את המשימה ללמד את ידידיהם הישראליים, עמם

התחברו בעת שהותם בארץ, דרכי חיים חד-שות. ביחוד הצליחו בכך בקרב החברה הי-חיפאית. הוקם אז באחד הבתים הפרטיים בבתי-גלים מועדון של לסביות. שהתפתו ברובן על-ידי הלסביות האורחות.

מאז הביא כמעט כל ביקור של להקת בידור זרה, למחזור נוסף של לסביות יש-ראליות. על-ידי כך נוצרו קשרים בינלאו-מיים, והדברים הגיעו ליד יד, כד, שלסביות אורחות מגיעות כיום לארץ כשהן מצוידות בכתיבות ובהמלצות.

דני והנסיכה האיטלקיה

אחת הדוגמאות הבולטות ביותר ל-קשר בינלאומי זה, היה ביקורה בארץ של הזמרת הצרפתית, דני דוברסון (ראה שער), לפני כחודשיים. דני ידועה כלסבית פעילה, המצהירה בגלוי על עובדת היותה כזאת. לפני כחודש ימים אף נבחרה בתח-רות פומבית בפאריס, כמלכת הלסביות הי-צרפתית לשנת 1960. בשל מסעותיה המר-בים על פני העולם כולה, הפכה דני למעין אוטוריטה בקרב הלסביות בכל העולם — כקיסרית של הנשים האוהבות נשים.

באחד מביקוריה בריו דיוונרו, בירת ברזיל, הסתכסה הגברת דוברסון על רקע זה. מזכירתה הקבועה, שלפי הטענה היתה בת-זוגה, נרצחה במלון. דני הועמדה לדין, אחרי שנחשדה ברצח על רקע קנאה לסבית, וזכתה מחוסר הוכחות.

לאחרונה היתה שמה קשור בשערוריה עולמית אחרת. הנסיכה ג'ובנה פיאנטלי (26), בת לאחת המסורות האצילות ביותר באיטליה, שהיתה נשואה לעורך-דין מפורסם ואף ילדה לו שני ילדים, פותחה על-ידי דני דוברסון, הפכה לאהובתה. היא הצטרפה אליה במסעותיה בעולם, ובעלה הגיש נגדה תביעת גירושין שהסעירה את איטליה.

כאשר הגיעה דני דוברסון לישראל, ציפתה בכל רגע להצטרפותה של הנסיכה האיטלקית אליה. היא אף שררה שני חזרים במלון דן, שאחד מהם היה תמיד ריק, ציפתה לאהובתה האיטלקיה. האהובה האיטלקיה התמנהמה לבוא, בשל עיכובים משפטיים. אולם דני לא נשארה בודדה בארץ. כבר בשדה-התעור-פה קיבלו את פניה כמה לסביות ישראליות. הן ידעו את הסיסמה הבינלאומית, באמצעו-תה מודיעות לסביות בכל העולם לזני על דבר קיומן. עוד בשדה-התעופה לחשו באו-ניה את הסיסמה: "או דני דוברסון פאס — 10 למזון טרפאס, מפירושה: בכל מקום שדני דוברסון עוברת כל העולם עברין".

כך החלה דני גבוהת-הקומה והבלונדית, בעלתה גוף הנשי המושלם, להופיע בארץ בגלוי בחברת ידידותיה הלסביות. ביחוד נהגה להופיע בלחית שתי בנות-לחיה קבר-עות. האחת מהן היא גרשתי של אחד האנשים המפורסמים בתלאביב, השניה היא אהובתה הצרפתית של זו.

דני הלכה, מריה באה

בעת שהותה של דני דוברסון בארץ איננו אף מקרה משעשע. אחד הרוקים המושבעים של תלאביב, פוקה הירש, שלא ידע על דבר נטיית המיוחסת של דוברסון, הוקסם ממראה, ניסה לחזור אחריה. באחת ההודמנויות הנפרצה דני, הטיפה לו מוסר בפומבי: "אתה אינך חונק! מה, אתה לא יודע מי אני? אינך יודע שאינני מעונינת בבכורים?"

חברותיה הישראליות של דני, שבהשראתה החלו להרים ראש ולהופיע בגלוי כלסביות, אף אירגנו לכבודה מסיבה, אליה הוזמנו נשים בלבד.

אחרי שהאובתה האיטלקיה לא הגיעה ארצה, נסעה דני דוברסון לפגוש אותה בתורכיה. בעלי מועדון-הלילה אדריה, בו הופיעה דני כזמרת, אף הסתכסכו עמה ב-קשר לתשלום עבור הזמנת החדר השני-הריק, במלון דן. אולם ידידותיה הישראליות של דני דוברסון לא יצטרכו להתגעגע אליה זמן רב. היא עומדת לחזור, לפי התכנית, בחודש ספטמבר לישראל, להפעם כנראה בלחית אהובתה הנסיכה.

אלא שגם עד אז לא תחסר תעסוקה בקב-לת אורחים ללסביות הישראליות. עם הזמר הילד הספרדי חזולטו, הגיעה זמרת לסבית, שהיתה גם היא מצוידת בכל ההמלצות הדרושות. מלחתי של דני הפכו למלחתי של מריה לרמה, שהתרחמה מה עד כדי כך שנשארה בארץ, שעה שכל חברי להקתה חזרו לצרפת.

(המשך מעמוד 10)

לטבצ'ניק, גם כן ראיתו? המשך רפפורט לחקור את הלך.

העד הגיב בחיוב. הוא ראה את הסרק-טור הפרטי של טבצ'ניק חופר תעלות באחת החצרות. רכב של הסוכנות הוביל עצים למטרתיו הפרטיות של המנהל.

העיר בסיום העדות אחד הנוכחים, שהת-פלא על ביקאותו הרבה של רפפורט ב-עניניו הפרטיים של טבצ'ניק: "איך הוא אסף כלי-כך הרבה חומר על המנהל?"

אולם ידידיו של רפפורט לא התפלאו. "הוא וטבצ'ניק היו הידידים הטובים ביותר עד שפרץ ביניהם הסכסוך", הסביר העד מרדכי הלר.

דת

גבורת ישראל

עוגות וקופסאות-ליפתן נערמו השבוע בבית-הכנסת גבורת ישראל בתלאביב. לידם הונחו שקיות סוכריות, שרבות מהן ה-גלגלו על הארץ. יוסף לנדמן, מייסד חברת השנור הדתית "גדיל-תורה", התכונן לערוך ביום ששי מסיבת עונג-שבת, אחרי תפילת מעריב.

אולם נבאי בית-הכנסת לא ראו בעין יפה את יומתו הפרטית של לנדמן. יעקב שטיינ-פלד נמנע-הקומה ויעקב מאיר הקרה, שני גבאי בית-הכנסת, לא האמינו בכוחות הדת-יות הטהורות של לנדמן, סירבו לתת לו את מפתחות גבורת ישראל.

"הרב יהודה איסר אונטרמן עומד בראש החברה", ניסה לנדמן לשכנע את השניים. "אל תפריעו לי!"

אולם הם התעקשו. "ממי קיבלת רשות לערוך פה מסיבה ולהכניס אנשים לבית-הכנסת?" שאלו אותו.

"מבורים כמוכם אינני מקבל רשות", השיב לנדמן הנרגז, באדיש. הוא הפסיק את הויכוח. תחת זאת התנפל על שטיינפלד, היכה אותו. יעקב מאיר הצנום הספיק לב-רוח מן המקום.

המשטרה דא מתערבת. לנדמן, שנבהל מן הקטטה, מיהר להזמין משטרה, שתכריח את שני הגבאים למסור לו את מפתחות בית-הכנסת. אך לרוץ מזולו סירב סמל הגנידת, שהגיעה לבית-הכנסת, להת-ערב בסכסוך. שטיינפלד ומאיר סגרו את דלת גבורת ישראל, הסתלקו.

לפנות-ערב הבין לנדמן, שעובר את שמו לארצי, כי אורחיו ימצאו את בית-הכנסת נעול. כמו קיסר גרמניה הכופר, שהלך לקאנוסה לבקש את סליחת האפיפיור, הת-דפק לנדמן על דלת ביתו של שטיינפלד, ביקש את המפתחות. אך בעל-הבית העדיף להשאיר את אורחו הבלתי-צפוי בחדרה-מדר-רגות, לא פתח את הדלת.

לנדמן החליט להתנגק. נרגז מיהר לבית-הכנסת של חסידי מודיץ ברחוב דיונוגוף, פגש את יעקב מאיר, שותפו של שטיינפלד. "תן לי את המפתחות!" דרש מן הגבאי. "לא רוצה", השיב יעקב מאיר, ששירת בצבא הסובייטי בסיביר.

לנדמן השרירי לא התעצל. הוא העיף את כובעו של הגבאי, הפשיט את החלק העליון של גופו. בזריזות התחיל להסיר גם את מכנסיו של יעקב מאיר הצנום.

אולם הוא איחר. החסידים, ששמעו את זעקותיו של הגבאי הנואש מיהרו להגנתו, סילקו את לנדמן מבית-הכנסת.

הצטער השבוע אחד מיידייו של מייסד גדיל תורה: "חבל שנלדמן לא התחיל מן המכנסיים. זה היה יכול להיות יום מענין."

נוער

ולחמה סגברברים

החיים שקקו בקבוצת הבניינים היפים, בקצה עיירת הפרוודור בית-שמש. נערים תפרו נעליים, חרטו במתכת או ניסרו עצים, שעה שנוערות גיבאו או הקשיבו למורה בכיתה. היה זה בוקר רגיל במרכז הנוער המקומי, אחד מ-19 הפזורים על פני הארץ. חלק מן הנערים היו תלמידי תיכון רגיל-לים; השאר היו נערים שחוק חינוך חובה פסח על פניהם והשאיר אותם מקופחים. סיפר אחד מהם: "אבא חולה, יש לי אחים קטנים, יצאתי לעבוד". בגיל 15 כבר פורנס את משפחתו מעבודת-דחק; ללמוד לא נותר לו זמן. עד שלפתע התחוללה המהפכה ב-חייו: מרכז הנוער החל מלמד אותו קרוא

* היינריך הרביעי, שהלך אל האפיפיור נרגזים השביעי, בחוליתו בעיר קאנוסה, איטליה בשנת 1077.

וכתוב, ויחד עם זאת גם מקצוע. כדי שה-ריו לא יגחצו ברעב, אף זכה הנער לתשלום של כלירה וחצי ליום, לתמיכה בהוריו. את ארוחותיו קיבל במרכז.

הוא לא היה יחיד. במרכז הנוער של בית-שמש לומדים כיום עשרה בחורים בני 17-16, שאינם יודעים קרוא וכתוב. עיקר תפקידו של המרכז מתחיל בשעות אחר-הצהריים, כאשר הוא הופך כוח-משיכה לנוער המקומי — נוער שהיה נסחב אל רחבת הקולנוע, אל חבורת הגברברים המב-לים את זמנם במשחקי קלפים חשאיים, ב-שיכרות או בניבול-פה.

הגברברים הבינו את האיום לקיומם, השי-בו בהתקפת-נגד. מדי ערב היו פולשים לחד-רי המועדון, הופכים את שולחנות המש-חקים, מכים נערים צעירים מהם, מנפצים רהיטים. נזכר אברהם גילה, מנהל בית-הספר לנערים עובדים: "באחת ההתפרעו-יות האלה ניגשתי אל אחד הגברברים. הוא אמר לי: 'אני לא מרים יד עליך רק מפני שאתה נכה ויש לך פרוטזה ביד' אמרתי לו: 'אצלנו לא נהוג להרים יד על נער, אבל אם אתה רוצה, בוא נלך בוקס' נער זה הוא כיום מרכז כיתה".

מועצת חניכים מנהלת את חיי החברה, גובה מס חבר, קובעת איוזה סרט יוצג ומר-

כות את יומתו הפרטית של לנדמן. יעקב שטיי-פלד נמנע-הקומה ויעקב מאיר הקרה, שני גבאי בית-הכנסת, לא האמינו בכוחות הדת-יות הטהורות של לנדמן, סירבו לתת לו את מפתחות גבורת ישראל.

"הרב יהודה איסר אונטרמן עומד בראש החברה", ניסה לנדמן לשכנע את השניים. "אל תפריעו לי!"

אולם הם התעקשו. "ממי קיבלת רשות לערוך פה מסיבה ולהכניס אנשים לבית-הכנסת?" שאלו אותו.

"מבורים כמוכם אינני מקבל רשות", השיב לנדמן הנרגז, באדיש. הוא הפסיק את הויכוח. תחת זאת התנפל על שטיינפלד, היכה אותו. יעקב מאיר הצנום הספיק לב-רוח מן המקום.

המשטרה דא מתערבת. לנדמן, שנבהל מן הקטטה, מיהר להזמין משטרה, שתכריח את שני הגבאים למסור לו את מפתחות בית-הכנסת. אך לרוץ מזולו סירב סמל הגנידת, שהגיעה לבית-הכנסת, להת-ערב בסכסוך. שטיינפלד ומאיר סגרו את דלת גבורת ישראל, הסתלקו.

לפנות-ערב הבין לנדמן, שעובר את שמו לארצי, כי אורחיו ימצאו את בית-הכנסת נעול. כמו קיסר גרמניה הכופר, שהלך לקאנוסה לבקש את סליחת האפיפיור, הת-דפק לנדמן על דלת ביתו של שטיינפלד, ביקש את המפתחות. אך בעל-הבית העדיף להשאיר את אורחו הבלתי-צפוי בחדרה-מדר-רגות, לא פתח את הדלת.

לנדמן החליט להתנגק. נרגז מיהר לבית-הכנסת של חסידי מודיץ ברחוב דיונוגוף, פגש את יעקב מאיר, שותפו של שטיינפלד. "תן לי את המפתחות!" דרש מן הגבאי. "לא רוצה", השיב יעקב מאיר, ששירת בצבא הסובייטי בסיביר.

לנדמן השרירי לא התעצל. הוא העיף את כובעו של הגבאי, הפשיט את החלק העליון של גופו. בזריזות התחיל להסיר גם את מכנסיו של יעקב מאיר הצנום.

אולם הוא איחר. החסידים, ששמעו את זעקותיו של הגבאי הנואש מיהרו להגנתו, סילקו את לנדמן מבית-הכנסת.

הצטער השבוע אחד מיידייו של מייסד גדיל תורה: "חבל שנלדמן לא התחיל מן המכנסיים. זה היה יכול להיות יום מענין."

נוער

ולחמה סגברברים

החיים שקקו בקבוצת הבניינים היפים, בקצה עיירת הפרוודור בית-שמש. נערים תפרו נעליים, חרטו במתכת או ניסרו עצים, שעה שנוערות גיבאו או הקשיבו למורה בכיתה. היה זה בוקר רגיל במרכז הנוער המקומי, אחד מ-19 הפזורים על פני הארץ. חלק מן הנערים היו תלמידי תיכון רגיל-לים; השאר היו נערים שחוק חינוך חובה פסח על פניהם והשאיר אותם מקופחים. סיפר אחד מהם: "אבא חולה, יש לי אחים קטנים, יצאתי לעבוד". בגיל 15 כבר פורנס את משפחתו מעבודת-דחק; ללמוד לא נותר לו זמן. עד שלפתע התחוללה המהפכה ב-חייו: מרכז הנוער החל מלמד אותו קרוא

* היינריך הרביעי, שהלך אל האפיפיור נרגזים השביעי, בחוליתו בעיר קאנוסה, איטליה בשנת 1077.

צנוורה

סטריפ-טויז במער

היושבים ב-צלמו הקטן של חנינא בר היו דרוכים. מולם, על משטח האבן, התי-פשה לאיטה באמבטיה הסטריפ-טויזאית ומסמר התכנית תמי אלקיים.

לפתע עבר רחש באולם. מלצרים רמזו איש לרעהו, ניסו להסב את תשומת לבו של תמי המתפשטת לסימניהם המוסכמים. אורחי הבר התכוננו סביבם. שום דבר חשוב לא נראה. רק תמי לא הפנתה יתור את פניה וחזה החשופים אל עבר הקהל. היא המשיכה להתנועע כשגבה אל היושבים ליד השלחנות.

בעד-בר דיון וסטריפ-טויזאית אלקיים

המשטרה נגד האמבטיה

לפתע קפצה מן האמבטיה, התעטפה ב-חלוק ומיהרה אל מאחורי הווילן, אל חורי ההלבשה. שני גברים קמו מאחורי השולחנות, מיהרו בעקבותיה. אחד מהם תפס אותה בזרועה; אחרי קרוב לשנה של הופעות סטריפ-טויז יצאה המשטרה לפי-עולה. בעליו של חנינא-בר נתבקש על-ידי השוטרים להציג רישיון להופעה, מטעם ה-מועצה לביקורת סרטים ומחזות של משרד הפנים. מסמך כזה לא היה בידיו. פשוט מכיון שהוא לא פנה לבקשו הממועצה. יעקוב (ישה) ליון ותמי אלקיים נעצרו במי-קום, הובלו לתחנת המשטרה, שוחררו בער-בות אחרי שנחקרו והוגשה נגדם התלונה.

כמו מכירת בנות. המשטרה הכ-ריה מלחמה נגד הסטריפ-טויז "עברה הש-מועה למחרת היום. אולם המטרה היתה מוסחית. לכאורה לא התכוננה במישרין ל-חלל את ההתפשטות במועדוני-הלילה. כליל ההסתערות על חנינא-בר, חלוק הסטריפ-טויז, זכה גם בר אחז לביקור דומה.

הבר החדש, מול בנין האופרה, על שפת הים, הציג אמנם לפני זמן לא רב תכ-נית שכללה סטריפ-טויז. אולם היא הופסקה, כאשר עברה הכוכבת החשפנית למועדון אחר. כאשר באו השוטרים למנוסניו, היו האורות כבר עמומים. על משטח הריקודים הופיע הזוג האנגלי שהוסיף-העור לורנס היי-סמית וססלה ביילי, בריקוד איזובל סוער. היה זה ריקוד פראי בקולות תופי ג'ונגל צבעוניים. ססלה הופיעה מבלבול מוזהב מינימלי, אולם לא היה בריקודים אף שמץ מסממני הסטריפ-טויז.

גם ריקוד זה הופסק באמצע על-ידי בל-שים שישבו בין קהל הצופים. גם השוטרים עצמם לא ידעו, כנראה, בדיוק מה התירוצ למיבצע, שהיה, כביכול, בדיקת רשימות שיגרתית. כששאל אותם מנהל מונטניור יוסף לויט מדוע הם מפסיקים את התכנית, ינו כי אסור להציג סטריפ-טויז.

המבצע המשטרי הצליח. בעל חנינא בר (המשך בעמוד 18)

דיסקונט

1959*

שנת 1959 היתה שנת התקדמות והתרחבות נוספת עבור בנק דיסקונט לישראל, יעידו — העליה בסכומי הפקדונות, ההלוואות וההשקעות, האשראים הדוקומנטריים והערבויות. אחר־עשר סניפים נתוספו השנה לרשת הסניפים ברחבי הארץ. מספר החשבונות והמחזור הכללי של הבנק הגיעו להיקף הגדול ביותר בתולדותיו.

הסכום הכולל של הפקדונות הגיע ביום 31 לדצמבר 1959 ל-194,004,433 ל"י לעומת 148,561,015 ל"י בסוף שנת 1958. בתוך סכום זה עלה הסכום הכולל של חשבונות הצבור — עו"ש, פקדונות, חסכונות וחשבו"נות אחרים מ-101,279,069 ל"י אשתדל ל-142,754,683 ל"י בסוף שנת 1959 — שעור העולה גם השנה על הממוצע של עלית הפקדונות בבנקים בארץ. כעשרים אחוז מסכומי הפקדונות בבנקים מרוכזים עתה במוסדנו, ומספר החשבונות אצלנו מהוה אף הוא כ-20% מכלל מספר החשבונות המוחזקים בבנקים מסחריים בארץ.

בין הגורמים השונים שתורמו הישגים אלה, יש לציין בראש וראשונה את התפתחות המתמדת של הסניפים שהוקמו בשנים האחרונות. אין ספק כי בין סיבות שגרמו לעליה הנכרת של הפקדונות, תופסת מקום מיוחד וחשוב המסורת של מתן שרות אדיב ויעיל ללקוח, אותה טפח סגל עובדי הבנק בנאמנות כל השנים. אם דרושה עדות למסורת זו, נמצאנה בתוצאות המשאל ש-נערך ע"י מוסדנו, בו השתתפו כ-8000 איש, אשר מהם 5000 נמנים על לקוחות הבנק. על השאלה ש"הופנתה לבעלי חשבונות, מה הניע אותם לפתוח חשבון אצלנו, השיבו 51% שידידיהם המליצו בניהם על השרות הטוב הניתן ע"י הבנק. לא פחות מ-92% מן ה"משתתפים במשאל היו מאוחדים בדעה שטיב השרות הניתן על-ידי הבנק הוא לפחות מעל לממוצע ואילו 66% הגדירוהו כ"מצוי"י". זאת ועוד, ניתוח סטטיסטי של החשבונות הזכאים מגלה כי למעלה משני שלישים של החשבונות במוסדנו הם חשבונות שיתרותיהן אינן עולות על 500 ל"י כ"א, ואילו 81% מסך כל הפקדונות מורכב מיתרות שלמטה מ-5000 ל"י. אנו מציינים עובדות אלו בסיפוק ובגאווה כי הן מעידות על האהדה שרושש לנו הצבור הרחב וכן על האמון שנתנו לנו מאה ושלישים אלף איש — מספר בעלי החשבונות בבנק כיום.

* תחזית מהדו"ח של מועצת המנהלים של בנק דיסקוט ל"ש ראל בע"מ לאסיפה הכללית ה"שנתית", שהתקיימה בשבוע שעבר.

פרסים מחירו של אוסקר

ברביעי לאפריל יהיו עיני כל מעריצי קולנוע בעולם נשואות מערבה, להוליווד, שם יחולקו ברוב פאר והדר, בפעם ה-33, פרסי אקדמיה האמריקאית לשנת 1960, או כפי שהם מכונים בלשון העם, פרסי אוסקר. בין ששביטת שחקני הוליווד תימשך ותגרום למשבר בתעשיית הסרטים הנמצאת בלאו הכי בשפל המדרגה, ובין ששביטת זו תבוא בינתיים על סיומה, אין ספק שטקס חלוקת פרסולגי הברונזה המוני ה"בית", יתחה את המאורע הנוצץ והמרתק ביותר בעולם הקולנוע השנה. בעיני קהל הצופים נראה מתן פרס אוסקר כציון לשבח ופרס עבור הישג אמנותי. אולם בחוריו החדרים של ממלכת הסרטים האמריקאית אין זה עוד סוד: איש אינו משלה את עצמו כי הפרסים ניתנים באמת למצטיינים שבין השחקנים, הבמאים או הסרטים. כי למעשה מגיע הפרס לא איש המקבל אותו, אלא לסוכן-הפרסומות שלו. שחקן או במאי, שלא התברך במיוחד בכשרון אמנותי, אך לעומת זאת מצויה הפרטה בכיסו וסוכן פרסומות וריו לצידו, יש לו סיכוי עדיף לזכות בפרס, מאשר זה שניחן בכשרון בלבד. למעשה מתקרב מחיר רו של הפסלון המזהב, שארכו 25 ס"מ ומשקלו 3 ק"ג, למחיר פסל אורייגלי של מיכאל אנג'לו. אולם ברוב המקרים ההשקעה היא כדאית. הוכיח בפרסים, ובמיוחד בשני הגדולים — זה של השחקן הטוב ביותר זה השנה וזה של השחקנית הטובה ביותר — איננה שאלה כבוד בלבד, לגבי הוויכוח פירושה הממשי הוא רוח של מאות אלפי דולרים בעתיד הקרוב.

איום על סוכן. אומדן זהיר של אנשי הוליווד קובע, כי מחירו של פרס אוסקר אחד נע בגבולות 25 אלף דולר כשכר טרחה לסוכן-הפרסומות. אפילו אם שחקן פלוגי ראוי בהחלט לאוסקר, ספק רב אם יזכה בו, אם לא יחזק את זכותו במזומנים רק לפני שבועות מספר הודיע עתון הוליוודי מקצועי: "כוכבת קולנוע מפורסמת אימיה על גדול סוכן-הפרסומות בהוליווד: השג לי את האוסקר השנה — ולא אני מפסרת אותך!" למרות שהעתון לא פירש מהיה הכוכבת, נקבו רכילאי הוליווד בשמור תיהן של אלונות טיילור, מרילין מונרו ודבורה קר. המומחים קבעו, ללא ספק, שכוכבת השנה תהיה ליו טיילור-פישר. ליו, אומרים הם, השיגה כבר הכל — אושר, הצלחה, כבוד, ואפילו הוכיחה את עצמה כבעלת כשרון — ועתה חסר לה רק האוסקר. ואמנם, בשנתיים האחרונות, נכשלה ליו פעמיים בעמדה על סף הוכיח, בעבור תפקידיה בסרטים עץ החיים וחחול על גג פח לוהט.

מרילין מונרו אף היא אינה בוחלת בפרס, ומישהו חשב ברצינות להציג הפעם את מועמדותה. ואילו דבורה קר היתה מועדת חמש פעמים לאוסקר, חזרה חמש שנים הבייתה בלעדיו. אם היתה זו היא ש"אימיה על הסוכן, קל להבין לליבה. את סוכן-הפרסומות לא קשה היה לזהות: רוג'רס וקואן, העומדים בראש קונצרן-ענק של פרסומות קולנועיות.

כללי הפעולה. כיצד מצליח סוכן-הפירי-סומת להביא ללקוחו את האוסקר? כלל יסודי: הוא אינו משה שוחד. דבר כזה בלתי-אפשרי, שכן אם היה רוצה לעשות זאת היה צריך לשחד למעלה ממחציתם של 2332 חברי האקדמיה לאמנות ומדעי הקולנוע, ה"מעניקה את הפרסים. מה שעליו לעשות הוא להתחיר את שם לקוחו עמוק לתודעתם של חברי האקדמיה, עד כי אפילו לא יעלה ב"דעתם לבחור במישהו אחר. למטרה זו מגויס סים כל אמצעי הפסיכולוגיה והטכניקה ה"מודרנית. מה שעל סוכן-הפרסומות לעשות: להגניב ידיעות על לקוחו לעיתונות, בכל עת והזדמנות, לא חשוב באיזה הקשר.

לראגן מקסימלי של ראיונות בעתו"נים, בשבועונים ובטלבוויזיה. לדאוג להרפעה בלתי-פוסקת של ה"קוח בצבור, בנשפי צדקה, בפתחות סופר-מרקטים ובכל מאורע הוכיח לכיסוי העיתונות. לראגן מספר רב ככל האפשר של הצגות-חזרות מסרטי האחרונים של ה"קוח, ובמיוחד של הסרט הודות לו זוכה הלקוח במועמדות, אפילו אם עליו לשלם את הגרעונות מכיסו. חברות פרסום מסוימות אף הרחיקו-לכת עד כדי הענקת פרסים מוקדמים לכווכביהן שניתנו כביכול על-ידי גופים צבוריים, שאינם קיימים כלל, כדי להשפיע על הבחורים. גם קיימים כלל, כדי להשפיע על הבחורים.

קולנוע

לא מכבר שיגרה סוכנות-פירסום מלס אנג'לוס לעתונות סיפור מלחה צילומים, אודות כוכב מסוים שזכה בפרס מאת איגוד צלמים מסוים. עורך אחד העתונים חשד בסיפור, ערך חקירה פרטית משלו. התברר לו כי איגוד הצלמים שהעניק את הפרס היה מורכב משני חברים בלבד, אשר במקרה עבדו לשרותה של אותה חברת פירסומות. **ובכל זאת — המידוי.** פעולות מסוג זה תובענות הוצאות ענק. הצרה היא שההשקעה הגדולה אינה מבטיחה לכוכב את ה"פרס הנכסף, כי באותה שעה משקיעים מתחרייו סכומים דומים באותן הפעולות. כובד משקלה העיקרי של הפרסומות מוטל על עתוני הקולנוע המקצועיים של הוליווד.

ליו טיילור, ב"לפתע בקיץ האחרון" הכל תלוי בטיב הפירסום

שכן למפרסמים לא איכפת מה חושב הקהל הרחב. הם חושבים כל העת רק על 2332 חברי האקדמיה בעלי זכות-הבחירה, שהם אנשי תעשיית הסרטים, היושבים בהוליווד. מבחינה כספית, רבה בעיקר חשיבותם של האוסקרים לסרט המצטיין ולשחקן ולשחקנית המצטיינים. שאר הפרסים פחותי ערך, כיוון שאינם משפיעים ישירות על ההכנסות. מירון דרמטי במיוחד נערך בדרך כלל בין המלחנים ההוליוודיים, המוכנים לעשות הכל כדי ששירם יזכה בפרס, וכתוצאה מכך תגבר תפוצתו בשוק התקליטים. לפרסי שח"קן ושחקנית המשנה אין ערך רב, ואילו הפרסים חסכניים בעד תפאורה, תלבושות וכ"ו נמסרים בעיקר לבעלי הקשרים הטובים. רק חלק זעיר מחברי האקדמיה משתתף בהצבעה על חלוקת פרסים אלה — והוא האנשים העוסקים באותו שטח. רוב המצביעים הינם אף שכירי האולפנים. בשנים הקודמות עבדו בשרות מ.ג.מ., יותר עובדי דים סכניים מאשר בכל תחנה אחרת, לכן זכו תמיד סרטיהם בפרסים הטובים. אין למעשה כל קנה-מידה הגיוני, לפיו יכולים השופטים להחליט כי שחקן מסוים ביצע תפקיד מסוים טוב יותר מחברו, כי תפקיד אחר. הדבר דומה לשופטים המתחילים כי לבניה טעימה משניצל וינאי. אף-על-פי-כן, ולמרות שבהוליווד אין עוד ללאיש

אשליות כיצד זוכים בפרס, נמשך המרוץ אל האוסקר וסוף עמו את קהל הצופים בעולם. השנה מתחרים ביניהם חמשה סרטים — ב"חור, יומנה של אנה פראנק, סיפוריה של נזירה, משפט רצח ומקום בצמרת — על האוסקר לסרט הטוב ביותר. צירלסון (בר"חור), הסטון, פאול (האיש הזועם האחרון) מינ, ג'ק (חמיו וטעם), למון, לורנס (מקום בצמרת) הרחי וגיימס (משפט רצח) סטיוארט מתחרים על פרס השחקן המצטיין. ואילו לאוסקר הניתן לשחקנית המצטיינת מועמד דות אליזבת (לפתע בקיץ האחרון) טיילור, דוריס (דו-שיח בחדר המיטות) דיי, אודרי (סיפוריה של נזירה) הפבורן, קתרין (לפתע בקיץ האחרון) הפבורן וסימון (מקום בצ"מרת) טיילור.

הניחשים המוקדמים הם לטובת ב"חור כסרט, גיימס סטיוארט ואליזבת טיילור כי שחקנים. אולם הפתעות צפויות תמיד, כי קשה לשער מראש מי מסוכניה-פירסומת היה הפעם זריו ומוכשר יותר.

סרטים

בין הסורים

גיהנום בכרך (צפון, תל-אביב; אי"סליה) הוא בית-סוהר לנשים, במרכז רומא. תאיו גרושים אסירות מכל הסוגים ומכל המעמדות: גנבות, רוצחות, מועלות ופורצות. בין סורגיו מתפתח החי-חיים בעל חוקי מוסר משלו. כמעט כל האסירות מאמינות כי לא מעשיהן הביאו אותן לכלא, אלא מולן הרע הדבק בהן מלידתן. גנדי רועי-מזל זה אין מה לעשות. אפילו אם את המימה וצדיקה, תגיעי בסופו של דבר ל"בית הסוהר. משום כך יש לנצל את החיים, לבלות ולהנות אפילו כשיש הפסקות בכלא. נציגת מוסר-השכל זה היא אגלה (אנה מניאני), פרוצה מבוגרת וחסרת-מעצורים, שבכח אישיותה המיוחדת הופכת למנהיגת האסירות. היא עושה כרצונה בבית-הסוהר: ישנה ביום ומתהללת בלילה, אפילו אם הדבר מפריע לחברותיה לישון. היא גונבת בלי נקיפת-מצפון, היא אמיצה ויחירה. כאשר נקלעת לבית-הסוהר לינה, עור ורתיבית חמימה (ג'וליאטה מסינה), אשר פותחה של מדעת לסייע לפריצה לבית אדוניה, מלמדת אותה אגלה את דרך-החיים שלה. לינה המטופשת מעריצה את אגלה, דבקה בתורתה. כשהיא משתחררת ומנסה לחיות גם כן, מוצאת לינה את מחייתה על המדרכות. לא עובר זמן רב והיא מוחזרת לבית-הסוהר, ממנו רצתה להשתחרר. היא לבושה בגדי פאר, צוהלת ושמהה לפגוש בחברותיה, מהן למדה לחיות חיים קלים. **אגלה אחרת.** בשובה מוצאת לינה אגלה שונה לגמרי מזו שהיתה מורתה ל"דרך-החיים הקלה. אגלה הבלתי-נשכרת, ה"אכזרית וחסרת-המצפון, הפכה בינתיים — בתוכה — למשהו שונה לגמרי. סיפור אהבה טהורה, בין אחת האסירות לבין פועל מוסר שצעד בשכונות לבית-הסוהר, שהתאהבו דרך חריץ בתריסי בית-הסוהר, ונסיון התאבדות של נערה שנאשמה ברציחת ולדה, הפכו את אגלה לרגשנית. היא הקשוחה ומורת-הדרך, מתחילה לא לחזור עוד לדרך-החיים העוברת תמיד דרך בית-הסוהר. זהו סרט מדהים בעצמתו, כנה בתאורו ומרשים במוסר-ההשכל שלו. רטנו קסטלני, הבמאי, הצליח להעלות על הבד תמונה אוטנטית-כמעט של החי חיי האסירות, על עצבותו ומסתחן. למרות שהתאור הוא מקוטע-לפרקים, בשל מאצו של הבמאי לת"סוס בהרחבה החי-חיים זה, אין הדבר פוגע בכוונו-המחץ של הסרט.

אולם בעיקר נשען הסרט על דמותה דינמית המסכימה של אנה מניאני. למרות שהפעם היה עליה לשחק במחיצת שחקניות מוכשרות כמו ג'וליה מסינה ואחרות, מצ"לחה אנה להתעלות לאחת מצלחות כשרונה הדרמטי. הצלחת הסרט הוא נצחונה האישי של אישיותה הנפלאה של שחקנית גדולה זו.

תדריך

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם: **דרישה בכרך המיפלות** (אופי, תל-אביב) — דוריס דיי ורוק הסון, בקר מדיה רומנטית על מתיחה סלפוטית. מברר **איה אבי** (אורה, חיפה) — סרט ילדים סובייטי, אודות בתו של מפקד פרטי זנים, הנרפת על-ידי הנאצים. מדמיץ. **הירשימיה האהובת** (מאי, חיפה) — הנפלא בסרטי הדור. אפיונות אהבה בין אדריכל יאפני לשחקנית צרפתית, על רקע נחצות הירשימיה. עמנואלה ריבה.

בבחינת סיפור בפני עצמו. סופרים כתבו רומנים ומשוררים חיברו שירים סביב פגישות מקריות כאלה. שקבעו את גורל גיבוריהם. השבוע ניסה "העולם הזה" למצוא את הסיפור המסתתר מאחורי פגישת-ההכרות הראשונה, שהביאה לנשואים של אישי צבור, פנה אליהם בשאלה:

אחד המאורעות הנחרתים לעד אצל כל אדם, הוא הרגע בו פגש לראשונה את מי שעתיד להיות בן-זוגו למשך חייו. אם בתקופה קדומה לא היתה מקריות רבה במאורע זה והוא נקבע לרוב מראש על-ידי בני המשפחה או השדכנים, הרי בתקופה המודרנית כל פגישה ראשונה מעין זו היא

"איך הכרת את בן-זוגך?"

טובי

חזני

רובין

יצחק

וייסגל

הקיבוץ. הדבר עורר מאוד את סקרנותי וכך נקשרו בינינו קשרים שאינני מתחרט עליהם עד היום. זה היה לפני 29 שנה. שנה אחרי שעלינו לארץ, נשאנו. זו היתה החתונה הראשונה שהתקיימה בגוש תל-מונח, במקום שנקרא עתה כפר יעבץ. הביאו או שק תפוחי-זהב, שק לחם ובקבוק יין מכפר-סבא, ועל זה רקדנו כל הלילה. שנינו כנראה חזקים במתמטיקה, כי בדיוק שנה אחרי נשואינו, נולד בכורנו.

תופיק טובי, ח"כ המפלגה הקומוניסטית הישראלית: "אנחנו הכרנו אחד את השני באותה השכר, נה, באותה המשפחה ובאותו בית-הספר. אנחנו בני-דודים. התחתנו לפני עשר שנים בחיפה, בחתונה משפחתית גדולה."

שמואל סגל, שחקן "הבימה": "באותה תקופה, לפני עשר שנים, יצאתי בחברתה של דינה פסקין-דורון. באנו למסיבה בביתו של הזמר מרדכי בן-שחר, שם ראיתי איור ילדה טובה ושקטה. היא אמרה לי ששמה נדיבה וסיפרה שהיא אחות במקצועה. היא לא היתה צריכה להגיד לי, כי ראיתי ישר בעיניה שהיא אחות רחמניה. כששמעתי שהיא אחות, ידעתי שיש לה משרה קבועה — כך שתוכל לפרנס אותי. כי הייתי אז רק שחקן מתחיל. הוצאתי ברוב רשם פנקס וכתבתי את כתובתה. נדיבה אומרת שבפנקס היו הרבה רשימות, אבל רק עכשיו נודע לה שהיתה זו רשימת החובות שלי. טיילנו שלוש שנים לפני הנשואים, ועשינו חשבון שמכיון שהלכנו הרבה שנים, אף אחד כבר לא יקח אותנו עכשיו, ולכן התחתנו."

אברהם בוגטיר, אמרגן: "את אשתי חיוסיה הכרתי לפני 20 שנה. כשבאתי לקבל עולים חדשים מטעם הקבוץ עמל, שהיום נקרא רוחמה. העולים באו באניה טרטיבניה מרומניה. היא היתה היפה מכולן. או הסתובבנו בערך שנתיים עד לנשואים, כלומר הכניסה לחור המשותף בקבוץ. החתונה נערכה בקיבוץ, כשאיתנו ביחד התחתנו עוד ארבעה זוגות. שיגענו את הרב והחלפנו כל פעם את הכלות."

דויד בן-זארי, ראש עיריית בתי-אש: "לפני 27 שנה שרתתי כחיל בצבא הפולני. הייתי על הגבול הרוסי-פולני, ונשלחתי לבקר את סניף תנועת הנוער הציוני בוילנה. שם, בפעולה, פגשתי את מי שעתידה היתה להיות אשתי. אחרי שסיימתי את שרותי הצבאי, עלינו לארץ ועבדנו יחד בעבודה בבכשים של בית וגן, ואת שנקראת כיום בת-ים. החתונה שלנו היתה חתונה של כל העיריה."

יורם גרוס, כמאי פרטים: "יום בהיר, שעה 12 בצהריים. איריה של הסרטה. מסריטים קומדיה גדולה של דוידאן ושומכר באידיש, בשם אונדזער קינדער. כידוע, בקומדיה צוחקים. אך מכל הצחוק הזה יצא שאני התחתנתי. אני הייתי עוזר הבמאי בסרט והיא נערת התסריט. זה היה בפולניה לפני 11 שנה. יש פתגם שאומר שסנדלר הולך תמיד יחף. אצלנו בחתונה כששתי מאחי נתן גרוס שיסריט את החתונה, וכמוכן שהמצלמה התקלקלה ואני לא יכולתי לצלם."

יצחק נימצוביץ, עיתונאי ודובר עלית הי נוער: "זה היה בחיפה לפני 24 שנים. היה יום גשם ואני הלכתי לי קצת לטייל בגשם. פתאום ראיתי מישהו מתחלק וגופל על הכביש. מיהרתי להרים אותו. זאת היתה צעירה נחמדה ויפה. הבאתי אותה הביתה וכעבור שבועיים התחתנו ומאז איננו מתחלקת יותר."

ראובן רובין, צייר ולשעבר שגריר ישראל ברומניה: "את אשתי הכרתי באוניה המפוארת מאורי-טניה, כשנסעתי מאמריקה לארץ-ישראל. אחרי תערוכה שערכתי שם לפני 31 שנה. ביום הראשון יצאתי לסיפון וראיתי בחורה. אחרי שהצגתי את עצמי בפניה, עברו חמש דקות של הכרות. ושאלתי אותה אם היא מוכנה להינשא לי. בהתחלה היא חשבה שאני מבולבל. היא באה באניה זו לארץ כתיירת, לאחר שזכתה בנסיעה זו כפרס בתחרות בין חמשת אלפים תלמידי בת-רספר, על נאום מעניין על ארץ-ישראל. בדיוק שנה אחרי פגישתנו, זה התחתנו. אחרי נשף פורים מפואר של אנדתי, אספנו את כל הידידים שהיו בנוסף, ואצל אמי, על הגג ברחוב בוגרשוב, ערכנו את החתונה. זה היה בשעה שש בבוקר, אחרי שהוצאנו אוויר רב מהמיטה. באותו יום נסענו לירח-הדבש לחוף-לארץ."

יצחק בן-צבי ורעייה

חיים לבנון ורעייה

אילי גורליצקי ורעייה

שהייתי חבר של אחיה, שלמד איתי באותה כיתה. כשהכרתי אותה לראשונה היתה בת תשע. היתה להם אם נחמדה מאוד והאהבה הראשונה התחילה ביני לבין חמתי לעתיד. אחרי 14 שנה של הכרות ושנאו. החתונה נערכה כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה, בחרשה המופצצת. בקושי הצלחתי למצוא בכל העיר טבעת-נשואים אחת. בשבילי כבר לא מצאתי, ועד היום אני חפשי מהעול הזה של ענידת טבעת. אולי מפני זה טוענת אשתי שנשאיתי רחוק באפי עד היום הזה."

מיכאל חזני, ח"כ המפלגה הדתית הלא-מית: "שני קיבוצים סמוכים היו בפולניה. אחד של החלוצ המזרחי, בו הייתי אני, ואחד הכשרה של החלוצ הכללי, בו היתה חנה רובין, שהיתה עתידה להיות אשתי. שמעתי אז שבקיבוץ השכן ישנה בחורה הדוברת רק עברית, מקפידה על הכשרות ואינה אוכלת משום-מה במטבח של

רחל ינאית בן-צבי, רעיית נשיא המדינה: "בסוף שנת 1905, התכנסנו קומץ של חברים בפועלי-ציון, למועצה עם הסימיוסטים בברדיצ'ב. בחוץ השתוללה המשי-טרה. נערכו חיפושי פתע ואנו בבית דויד ורבקה רפפורט. למחרת היום בא בורוכוב ועמו החבר עובדיה הוא אבנר, שהיה אז שמו המפלגתי של יצחק בן-צבי. לא הכרתיו עד אז. הוא היה לבוש במעיל של סטודנטים, גבה קומה והי-פחחה שבראשו (מין כובע שיער) הגביהה אותו יותר. מה היה לי? תליתי בו עיני ומיהומה בנפשי. טרם התלפתי עמו מלה והוא כמו קרוב לי. בדצמבר 1918, הקדימו יצחק ודויד בן-גוריון לבא מן הגדוד העברי. בבוקר עמדה להתקיים ישיבה מכרעת של מרכז המפלגה לקראת ועידת היסוד של אחדות העבודה. והבוקר היה המכריע גם בחי. רעיונות האיתוד ליכדו את כולנו ואילו לי וליצחק ליכדו משלנו. כבר קר בקע האור בליבנו ונמסר לחברינו הקרובים ועלתה ההצעה לערוך את נשואינו במעמד זה. יצחק הוציא מכיס מעילו הצבאי טבעת קידושין שהיתה מוכנה בידו ועליה חרות שמי באותיות עבריות קדומות. בישיבה נוכח גם ידידו הקרוב של יצחק, הסופר הישיש אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ (אורי) והוא שערך את הקידושין. מישהו העיר ליצחק: חבל שאין שמך יעקב, האם אין דומים אתם ביחסכם ליעקב ורחל, הלא הכרתם זה את זה בימי נעוריכם, מלפני 14 שנה, ורק היום הגעתם לנשואים!"

מאיר וייסגאל: "כשחזרתי מהמלחמה העולמית הראשונה לאמריקה, עברתי כעורך עתון. כשנכנסתי למשרד, ירבה שם פקידה ויפהיה והיא שנהייתה אחרי ארבע שנים אשתי. באותה תקופה התנהל מאבק חריף בין וייסגאל לבין ברנדייס. אשתי לעתיד הפסיקה אז לדבר איתי בכלל במשך תקופה ארוכה, כדי שלא יאשימו אותה שהיא מדליפה החוצה סודות מהחוד שהיו ידועים לה. החתונה נערכה בניו-יורק בשנת 1923 והשתתפו בה כל אישי הצבור הציננים באמריקה וביניהם גם וייסגאל ושמואל לוי. ותארו לעצמכם, זה 27 שנה אני חי עם אותה האשה!"

רפאל קלצ'קין, שחקן "הבימה": "ההכרה ביני ובין הדסה היתה כששנינו היינו תלמידים בגימנסיה הרצליה. עמתי במסדרון הגמנסיה והבנות השתעשעו. פתי אום קיבלתי מכה מאחורי, וזאת היתה הדסה. היא היתה אשה מענינת מאוד. אחרי כך היתה הפסקה, כשהדסה נישאה לחבר הבונה אביטל, שנהרג בתאונה. אז נישאו. החתונה היתה דחוקה צנועה. נסענו לרמת-גן וליד אותנו שני חברים כעדים, אבל הרב אמר שנחוצים עוד שניים. אספנו שני פועלי בנין שעבדו בקרבת מקום, והם היו העדים."

חיים לבנון, חבר מועצת עיריית תל-אביב: "אני הכרתי את מרים אשתי בחופשת קיץ בכפר בפולניה, לפני 38 שנים. אני הייתי אז בן 22 והיא היתה צעירה ממני בשלוש שנים. טיילנו שש שנים לפני שהתחתנו." **גילה אלמגור, שחקנית התיאטרון "הקאמרי":** "כל העסק התחיל במתיחה. ישבנו בכסית עם חברה ואז הייתי פנים חדשות בעיר. מישהו שאל את אילי גורליצקי: מי הקטנה הזאת היושבת על ידך? אילי התבדה ואמר: "אשתי". המשכנו לשחק כל הערב את תפקיד הבעל ואשתו, שאלנו אחד את השני שאלות כמו: הכנת היום ארוחת ערב? או: גנצת כבר את החולצה? זה מצא חן בעיניו והחלטנו להמשיך. אנחנו נשואים עכשיו שנתיים ומאשרים עד עצם היום הזה."

ד"ר מיכאל לנדאו, מנהל מפעל הפיס: "זה היה באוניה לתאיודור הרצל, לפני 45 שנה, שנערכה בבית-הכנסת הגדול בעירייה הארלו בצפון רומניה. אני הייתי בן 18 והיא בת 17. אבל רק אחרי שבש שנות חיוור, כמו רחל ויעקב אבינו, התחתנו. הורי רצו שאחותי הבכירה תתחתן קודם. אחרי שעברו שבש שנים לא הסכמתי לחכות יותר. מה שמשך אותי בה היה שהיא היתה טיפוס מאוד אינטלקטואלי."

נתן ילין מור, מנהל חווה חקלאית, מפקד לח"י לשעבר: "את אשתי פרידה הכרתי באמצעות זה

לשיתוף מקסימום של קהל בחגיגות. כי לקח חגיגות העצמאות של השנים האחרונות הראה, שלמרות הכספים והרעיונות שהושקעו בחגיגות, ובניקור בהקמת במות בידור, נשאר הקהל על-פירוב בגודל של צופה אדיש.

גם הנסיונות לשמח את החוגגים בשנה שעברה, באמצעות מכירת יין זול, נכשלו. דוכני היין היו ספורים, והיין אול עוד בט"רם החלו החגיגות.

מארגני חגיגות העצמאות השנה החליטו לעשות הכל כדי לעודד את הקהל לשמח בעצמו. מלבד ארבע במות בידור בעיר תל-אביב, למשל, יוקמו בה 10 פיגות זמר. בכל מקום יהיו הפעם קבוצות נוער מאורגנות, שיארגנו רקודים בתוך הקהל ולא על הבמה בלבד. מלבד הזקוקין דיוור המ"שוכלים יותר שיופעלו השנה, ואמצעים דקורטיביים אחרים, כמו הפרחת בלונים ויוני-דואר לאור ורקודים, יוצעו ברחובות המובילים אל במת הבידור מצעדים של להקות גידות, שיכחננו את הקהל לבמות.

החידוש העיקרי יהיה בהקמה המונית של דוכנים למכירת יין. עיקר תפקידם של ה"מנחים על הבמה יהיה לעודד את הקהל לשמח. במקום היין החמוץ שנמכר בשנה שעברה, יימכר גם יין מתוק במחיר עממי של 10 אגורות לכוסית, ויוכח מלאי גדול של חביות שיספיק לשמח המונית. היחידים שלא יוכלו להשתכר יהיו האמ"

(המשך מעמוד 15)
פנה כבר למחרת למועצה, בבקשה להתיר לו להציג את תמי אלקים, שבינתיים קיבלה הוראה לא לחשוף את חזה הנאה כפי שנהגה עד היום. את האמבטיות הציבוריות שלה תעשה בחזיה.

הזוג לורנס, לעומת זאת, עומד לנקוט בצעדים משפטיים נגד האחרים לביון שמם. הצהיר השבוע בזעם לורנס חיי סמית: "ישלם בעד זה האחראי לכך שיבא לנו בעולם שם של סטריפטיו. הם טעו. פשוט טעו. באו לחפש סטריפטיו. לא מצאו ר"לקחו אותנו."

הנקודה היחידה הסתומה בכל המיבצע היתה, מדוע נזכרה המשטרה באיתור כה רב, במצב שהיה קיים מזה שנים. "זה ענין של עדיפות", הצהיר קצין משטרה בכיר, "יש ענינים פוליטיים חמורים ויש פיקוח על מכירת בנות. שניהם חשובים, אבל אחד מהם בכל זאת חשוב יותר." בלוח-העדיפות של המשטרה חוסלו, כנר"א, בשנתיים האחרונות הפשעים החמורים בסטריפטיו ובפיקוח על מכירת בנות.

חקירות

מסנות הכיכוי

אפרים דקל (57), מנהל נמל יפו והמפקח הכללי של מכביאש בישראל, לא הסתפק במכונות האדומות הכבדות, העומדות ב"מצבה"ן לכל מקרה של שריפה. כראש ארגון הנהגה מתקציב של ארבעה מיליון לירות ומקיים 35 גדודי-כבאים, החליט לק"נות, בשיתוף עם המועצות המקומיות וה"עיריות, 11 מכונות חדשות מסוג מוריס-אוקספורד.

היתה זו רכישה קלה. דקל, יליד ליטין באוקראינה ומראשי שרות הידיעות של ההגנה, רכש את המכונות בעלות 14 כוחות-סוס במחיר של 4200 לירות למכונה. הסיבה למחיר הזול של המכונות, שכל אחת מהן עולה כיום בשוק הישראלי 12 אלף לירות: מכביאש הצהירו כי המכונות נועדו לכיכויאש, פטורות בתוקף ההצהרה מתשלום מסים.

מכונות לירידי המפקח. אולם מכ"ניות המוריס, שהגיעו לארץ כשהן צבועות אדום-לבן ועליהן מורכבים צופרי-אזעקה מיוחדים וגלילון חסר-ערך לכיכוי שריפות, לא הגיעו לרשות גדודי-הכבאים. תחת ל"מוסרן לכבאי קרית-שמונה, למשל, בה מצוי גיפ יחיד שאינו יכול לנוע, הועברו כל 11 המכונות לרשות המפקדים הראשיים של מכביאש, ירדיו האישיים של דקל.

שלוש מן הדוגמאות הבולטות ביותר ל"חלוקה בין ראשי מכביאש, המחזיקים את מכונותיהם החדשות ליד ביתם:

● בועז חנוך, נציג הפרוגרסיבים במו"עצת עיריית גבעתיים, בעל נגריה פרטית, הפעיל גם במגן-דוד-אדום.

● מיכאל אלקס, כבאי רמת-גני שמכר את מכונתו הקדומת לאשתו של שמואל מלך, מנהל בנק לאומי ברמת-גן. את המ"כונת קיבל באמצעות מכביאש, והגברת מלך ממשיכה לנסוע בה, כשהיא נושאת עדיין מספר של מכביאש.

● ישראל גוטנסקי, כבאיאש מירוש"לים, איש אצ"ל שקיבל את אות-ההגנה ו"הסתבך בגלל עובדה זו עם רבים מחברי תנועת-החרות.

התירוץ: ימי חירום. למולם הרע של מקבלי המכונות, היה שירותו של דקל, העובד במכביאש ללא תשלום, שירות דב. משרד-הרישוי, אליו הועברו המכונות לב"דיקה, לא הירשה לבעליהן להתקין מספרים מיוחדים של מכביאש. בוחני-הרישוי הע"בירו את הפרשה לחקירת משרד-התחבורה בירושלים, אחרי שפיקסו בסיבות קנייתן של המכונות ובנימוקים לשחרורן מתשלום מסים.

הסביר השבוע דקל לכתב העולם הזה: "איני יכול להישבע שהמפקדים לא יסעו עם המכונות לקולנוע או אפילו בחולות. נכון שיותר טוב כי המכונות תעמודנה במשרד מכביאש ולא ליד הבתים הפר"טיים של המפקדים. אבל בכל זאת טוב שקנו את המכונות. הן חסכוניות וחשובות מיד בימי חרום."

חגיגות

יין רק לאחרים

הבעיה העיקרית שניצבה בפני מארגני חגיגות העצמאות השנה היתה כיצד לדאוג

• מחבר הספר: עליזות ש"י.

הגדול והמפואר
שבסרטי התקופה

שלמה
ומלכת
שבי

יול
ברנר
גינה
לולובריגידה

יצירתו של קינג וידור בטכניקולור
לכבוד יובל ה'

לקיום

תיאטרון "ארמון" חיפה
הצגת בכורה ארצית

מפאת אורך הסרט, תחלנה
ההצגות בשעות 3.30-6.30
בקרב בקולנוע "חן", תל-אביב

לו
נשרו
השערות!
ולך?

אם יש לה
ראגות שער

פנה למחלקה לטפול שער ב"רובינס
קוסמטיקום", בהנהלת הביאוקוסמטיקאי
אלכס רובין. תל-אביב, רחוב פינסקר 2,
טלפון 22128 - חיפה, רחוב הרצל 1.

בילי גראהם בירושלים
לא היהודים צלבו את ישו

נים שיופיעו בפניגות הזמר ובימות הבידור. אחרי שבשנה שעברה השתכרו האמנים עוד לפני הקהל, פגמו ברושם הופעותיהם, הוד"תמו השנה כל האמנים על חוזה מיוחד, בו נכלל הסעיף: "שכרות או התנהגות בלתי"הולמת מצדי בומן ההופעה, יהיו תוצאותיהם החזרת המספרה ששולמה לי ותשלום נוסף של שכרם של כל האמנים האחרים שיופיעו איתי באותה במה."

אורחים

בילי בא בשקם

"אני מוכר את הסחורה החשובה ביותר בעולם", אמר פעם בילי גראהם, "מדוע לא תקבל לפחות את הפרסומת שאנחנו מקדישים למכירת סבון? הסחורה, כמובן, הוא האלוהים."

מאדם כזה אפשר היה לצפות לכל. שבו"עות רבים לפני בואו של המטיף הבטיסטי גיבאו בישראל לסערת-רוחות. יומיים לפני שחצה את שער מנדלסאום, נודע על סירוב הנהלת היכל התרבות להעמיד לרשותו את אולם-הענק במרכז תל-אביב, והרב הראשי של תל-אביב הכריז שאין לאפשר הספת שמד במרכז העיר העברית.

כאשר חצה לבסוף את האספלט המשוסע המפריד בין ממלכת ירדן לבין מדינת יש"ראל, עטו על הענק היפהפה בן ה-42 עש"

כזה לזינבוק
גם היא בננובות

יותר, הגיע כבר לשמונה משפטים. דן אף מנהל לדבריו, משאומתן עם הבמאי כדי להוסיף לתפקידו משפט חשישי — את ה"גם" ההיסטוריות, "היי מיטש" בהן ה"חל (וגמר) את הקריירה הקולנועית שלו בסרט חשמלית ושמה תשוקה. אחת ההצעות שהוצעו לו: מכיון שישחק תפקיד של איש אצ"ל מחופש לאנגלי בהחשקה על מבצר עכו, הוא יוכל לנפנף בידו לקצין אנגלי אמיתי בשעת הבריחה, לקרוא לו: "היי, מיטש!"

★★★ סלים, ארוחות וארחות

הגיע הזמן לצעוק תמס; גונבים את כל הנערות היפות בארץ. האחרונה ברשימת נערות-הזווה הישראליות שנישאו בחתונת ספורט היא **דליה לזינבוק**, כוכבת חור לות לוחטית. דליה הכירה צעיר צרפתי, בן למשפחה של תעשייני טקסטיל בצרפת, ני שאה לו לפני שבועיים. היא תעזוב השבוע את הארץ. . . . **אילנה עזריקופר**, כר כבת הסרט ההוליוודי סיפור רות, העניקה לאחרונה ראיון מאלף לכתב אחד העתונים בסאן-פרנציסקו. גילתה אילנה בסיפורת ה"אישי: "גולדל" בכפר בתים השוכן על האוקיינוס, במרחק 30 קילומטר מתל-אביב. בילדותי שיחקתי עם ילדים ערבים, אך ל"פתע הם נעשו אויבים שלי. ואז אבי, אמי ואחי נאלצו להלחם." את החזיונית מארצות-הברית אילנה אילנה: "כאן לכל אחד יש סלפון בבית. . . זה פנטאסטי. . . אצלנו רק לאנשים ספורים יש סלפון. כאן בקאליפורניה יש לכל אחד מכונת. בישראל נוסעים כולם באוטובוס ורק למעטים יש מכונות". . . . ישראלי החורג בקרוב ארצה הוא **צבי גרא**, חבר עטור הילת הצלחה אמריקאית. גרא יליד ירושלים, שוכה בשעתו לכינוי ציצי, על שום קריאותיו האלוטיות כקשר בפלמ"ח. "ציפור יונה עבורי! ציפור יונה עבורי!" הוא בילה שבע שנים בניו-יורק, שם נשא לאשה קונצ'ט-כוריאוגרפית אמריקאית, הפך לאחד מצעירי התאורות המבוקשים. לאחרונה צייר תפאורות לכמה מהצגותיו של חזוה פרי. . . . הלשכה הצעירה בישראל עומדת להנהיג חידוש בהחזרת הישראלי. בחודש הבא עומדת הלשכה להעביר מסכת-גן בגן-הנביאים בתל-אביב, שכל הכנסותיה יוקדשו לטובת איגוד שיל-פוליו. להגברת ההכנסות גויסה שיטה אמריקאית: נשות חברי הלשכה יכינו סלים עם ארוחות, שימכרו במכירה פומבית לכל המרבה במחיר. הקונה יקבל מלבד הארוחה, גם את האשה עצמה לביילוי של יום שלם וערב. את המכירה ינהל סגן-נשיא הלשכה, **בומה שביט**.

סינית, צרפתית ואיטלקית

בשעת ישיבה שערך ראש עיריית תל-אביב **מרדכי נמיר** עם מארגני העדלידע, כדי לסכם את לקחי החגיגה השנה, העלה יושב ראש עתונאי תל-אביב **שמעון סאמט**, הצעה משלו: שראש העיר ייך בעקבות מאיר דיזנגוף, שנהג לרכב על סוסו בראש תהלוכת פורים, או לכל הפחות יסע במכונית פתוחה בראש העדלידע הבאה. השיב נמיר להצעה: "אבל זה לא כתוב בעשרת סעיפי מפת" של הסכם בחירתי כראש הקואליציה העירונית". . . . העתונות האמריקאית היתה גדושה בשבוע החולף סיפורים דמיוניים, סביב ביקורו של ראש העיר **דויד בן-גוריון** בארצות-הברית. אחד המגזינים היה סיפורו של **ליאונרד ליונס**, שטורו מופיע בשורת עתונים. ליונס טען כי לקח פעם את ביג'י למסעדת סארדי המפורסמת בניו-יורק בה מתכנסים אנשי האמנות האמריקאית. לדבריו, דיבר ביג'י רוסית עם **יול ברינר**, סינית עם **מיכאל וויג'ר** בנו של מאיר ויסגל, איטלקית עם **דורותי פרנקל**, אשתו של מנהל חברת ר.ק.א. וצרפתית עם אשתו של בעל הטור עצמו. קוראיו של ליונס לא העלו ודאי על דעתם שביג'י אינו יודע סינית, הצרפתית שלו חלשה ואיטלקית אינו יודע כלל. . . . מכתב ששלח **צ'רי ג'אגאן**, מנהיג המפלגה הפרוגרסיבית השמאלית ב"גיניאה הבריסית", בו ביקש את המיכנה ה"פוליטית של המפלגה הפרוגרסיבית הישראלית, הזכיר **ליצחק ארצי**, מזכיר המפלגה, מאורע הקשור גם הוא בפירוש מוטעה של שם מפלגתו. סיפר ארצי: "כש"הייתי באמריקה, שם כל פרוגרסיבי הוא קומוניסט, עליתי לתורה בבית-כנסת של כושים ברובע הארלם. אחרי התפילה סיפרתי להם שאני מזכיר המפלגה הפרוגרסיבית בישראל, אך הכושים סירבו להאמין לי. הם טענו כי עדיין לא ראו פרוגרסיבי קומוניסט מתפלל בבית-כנסת". . . . דר"ר ש' שלום הגיעה השבוע לישראל מלונדון, מי שהיה מפקד משטרת תל-אביב בתקופת המנדט וכיום מפקד המשטרה בצפון רודזיה. פורד, הטוען כי הוא משותק מאוד להפגש עם **מנחם בגין**, הוא זוכר עוד כיצד אמר לו **ישראל רוקח**, בשעה שצער אותו ב-1946: "ג'ון פורד, עוזר הצטער על כך" באותה הזדמנות גילה פורד, שנשא בינתיים אשה יהודיה ועומד בקרוב להראות לה את ישראל, כיצד הצליח לעצור "במב" צע מצעד האישים החשובים מאוד, את **מושה שרת**. לדברי פורד לא הצליחו אנשי ש"ם בשום פנים לעצור את שרת, או לאתר את מקום הימצאו. אותו יום עבר כמנהגו על רשימת האורחים שהגיעו לבתי-המלון, "לא מתוך סיבה מיוחדת, אלא רק כדי לדעת איזה מכרים הגיעו לתל-אביב". להפתעתו מצא את שמו של שרת ברשימת האורחים שהגיעו לפנסיון קטן ברחוב היר"ק בבת-אביב, שלח מיד את אנשיו לעצור שרת. שגריר ארצות-הברית בישראל **אוג'רן ריד** גילה להפתעתו, שעה שערך ביקור בבית-החרושת לצמיגים בחדרה, כי עתונאי חדשה מעוניינים מאוד בבחו העצירה שנולת לפני חודש. השיב ריד לשאלותיהם: "היא ישנה 20 היום ואיננה כוכה". כשנשאל מה היא עושה בלילה, סירב הוד מעלתו להשיב על השאלה.

★★★

מראות, ריחות ותה-הכרה

מדוע הולכים בארץ אנשים כה רבים כמר-ים, בעוד שבאנגליה הם הולכים זקופים? פתרון לשאלה זו ניסה השבוע למצוא **נתן**

רות עתונאים ומסריטים. "ד"ר גראהם", רצו כולם לדעת, "מה דעתך על —" אך לפני שיכלו להשלים את השאלה, השיבו עוזריו הישראליים של הדוקטור הב' לונדוני: "בארבע-עשרה יש לנו מסיבת-עתונאים נאים. שם יענה".

בארבע עשרה יצב בילי גראהם בחלי-פתו הכחולה-כהה לפני אוסף העתונאים הגדול ביותר שהתקהל במסיבת-עתונאים בירושלים. הוא הביט סביבו וחייך. יותר מזה, למעשה, לא עשה.

הב' — ולא כלום. למעשה שאלו אותו אם לדעתו תבוא הישועה לעולם רק אחרי התנצרות כל היהודים, אם יש חשיבות לקיום מדינה יהודית בעולם, אם הוא מתכוון להטיף להתנצרות, מה דעתו על הסיכוי להעמיד לרשותו את היכל התרבות.

הוא ענה על כל השאלות — ולא אמר דבר. בכשרון צילאי התחמק מגיטת עמ' דה נוקשה בכל נושא שהוא: הוא לא בא לגייר, הוא לא ביקש שישכירו לו את היכל התרבות, הוא מתכוון לדרוש דרשות לנוצרים בלבד. אבל אם יבואו בני דתות אחרות — יקבלם בברכה. כל מדינה חשובה בעני עצמה — ובכלל, הכל יבוא על מקומו בשלום, כאשר תשכון מלכות האלוהים בלבבות.

ארבע הופעות פומביות ערך גראהם בארץ. רק באחת — בחורשה צרפתית — היה רוב אלפיים מאזיני נוצרים. בשלוש האחרות, בחיפה, ירושלים ויפו, היה רוב מכריע של יהודים. הם ראו את אחת הדעות האמריקאיות החזקות ביותר. המטיף, בעל פני הכוכב ההוליוודי, קרא לאהבת עמים, לפתיחת הלבבות בפני יושי, נופף את ידי בהתלהבות והצביע על פרקים ב"תנ"ך וברית החדשה, תרגום דרשתי, משפטים משפט, הפריע אולי לקהל אך לא לבילי.

הנאום שהשמיע בכנסית יותנן הקדוש בחיפה, היה זהה כמעט מלה במלה עם זה שהשמיע בעיר העתיקה של ירושלים, ואשר שודר ממש באותה שעה מרדיו רמאללה. רק שבאחד התרגום לערית, ובשני לעב' רית.

בירושלים, בפני קהל של כאלף איש, ש"הצטופף כולו א.מ.א.א. הודה גראהם בפני מאזיניו היהודים-ברורים: "לא היהודים צלבו את יושי, כפי שטוענים אחדים, כי אם החיילים הרומיים". ובכלל, היו לו דבריו שבת ושבת בלבד על הארץ. הוא סס מנצרת לירושלים בהליקופטר, התרשם עמר קות מכיבוש השממה. "אספר על כך ב"אמריקה", הבטיח.

כאשר עזב את הארץ, לאחר חמישה ימים, היה זה כשם שבא: בשקט, הברכה הבטור. תה היחיה הצפויה מן הביקור תהיה, כנר-אה, לענף התיירות.

ים

כללי מקצוע

המכתב המפור, שהיה מיועד לשרת החוץ גולדה מאיר, תבע ממנה להגן על שם ישראלי בעולם. "לדעתנו", כתבו ימאים ישראליים, "הצחת האמריקאי או משפחתו יש מכירו במקום מגוריו, לא יבין את ההתנהגות כלפיו בישראל, אחרת מאשר שבמדינת היהודים גזלו ממנו שליש ממשכורתו, בעוד שחובות איגוד הימאים לדאוג לקבל את כל כספו". הצחת עליו דובר במכתב היה צחת ספינת-המשא פספיק וויב.

בהיותה בגמל חיפה נתקבלה באניה ה"הרגל. במשך שבועות ארוכים ניסה הצחת לקבל את משכורתו האחרונה או כסף לקניית דלק ומזון. משלא נתקבל דבר מה בעלים, הוטסו האנשים על-שבון הקונסוליה האמריקאית לארצם. הם פנו לאיגוד הימאים בבקשה לטפל בהשגת עיקול, מכירת הספינה והשגת כספי המשכורת שהגיעו 800 אלף דולר.

יושבי-ראש האיגוד, רב חובל זאב (ולטר) דלמן, לא היפנה אותם להסתדרות העובדים הכללית, החברה באיגוד ההובלה הבינלאומי, כדי שיקבלו עזרה משפטית. במקום זה קישר אותם עם עורך-דינו הפרטי, יצחק ליבר, אותו הציג כעורך-הדין המטפל בכל עניי האיגוד. כשנודע לציבור הימאים על צעדו של דלמן, הם געשו, ראו בזה נסיון להפיק תועלת פרטית עצומה מפרשת פספיק וויב.

משרד החוץ העביר את המכתב לטיפולו של המועצה המשפטית, שקבעה לאחר דיון גים כי היא רואה בכך "התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עורך הדין". לגבי מק' צוע יושבי-ראש איגוד הימאים לא נקבעו שום כללים של אתיקה.

פסוקי השבוע

- **ראש המשלחת הסנגלית** שביקרה בארץ, בנאום פרידה: "התרגשנו עד למעצת בפגישתנו עם שרת-החוץ, ואילו בפגישה עם פנתס לבון התרכנו עד לכאב ראש".
- **המטיף בילי גראהם**, בנאום בחיפה: "אלוהים אינו גנב ואינו משקר".
- **הקולנוע פאדל אלימ-הדוואי**, יושבי-ראש בית-הדין העממי בעיראק: "ג'מאל עבד אל-נאצר הוא דיקטטור פאשיסטי ורשע ציוני".
- **הסופר אחרון מוגד**, למראה תמונתו של ביג'י המחייך אל אונאור: "לא איש אחד — העם היהודי חייך כאן חיוך של סבר-פנים לעם הגרמני, קבל כל העולם!"
- **אידה רוזנמל**, מנהלת חברה אמריקאית לחזיונות נשים: "אם תלבשנה הנשים הרוסיות חזיונות, הן תהינה יפות ומאושרות יותר. כתוצאה מכך יהיו גם הגברים ברוסיה מאושרים יותר, והדבר יביא לשיפור היחסים בין רוסיה לארצות-הברית".
- **הבמאי גרשון פלומקיין**: "יש במאים שהדבר החשוב בעיניהם הוא הענין האופטי, ויש במאים המחשיבים את הענין הקופתי".

מכת-עונש

לבסוף, בשעות הצהרים הלוהטות, ניתן
לראות הזינוק. הקהל התרכז ברובו ליד נקודת
המתיחות, משם יכול היה לראות את נקודת
ההזינוק, על בבעה המרוחקת שנים וחצי
קילומטר. המתחרים זינוק כיחידים, אחד
אחר השני. מן המעשה שרשמו לתחרות,
הממתנתו ברגע האחרון שלושה, כשראו את
המסלול המכושף החולי המסוכן, ששת
ההנותנים, שהביקו לאופנועיהם כינויים כמו
הגנץ "החור", הגמר "הלבן" ו"סוס הפ'
הזהב" היו מוכנים לכל סיכון כדי לזכות
בפרס האלופה האומנותי בישראל, ובגביע
שנתנם עלידי איגוד בעלי המוסכים.

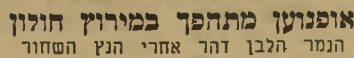
הגביע יישמר. סכנתו של המסלול הייתה בעצם טבעי. היה זה מסלול חולי, ציפוף גבוועת חול קטנות. כסיומו היה על המתחרים להדור במעלה הגבעה בגובה של 15 מטר ובשיפוע של כחמישים מעלות.

אחד המתחרים, ציון עמר מירושלים, נפל פעמיים באמצע המסלול ולא המשיך עוד. שני נפל פעם, לא איבד את השליטה על ההגה, נעצר לפני העליה החלולה. שלשי נחנק תוך כדי עליה, ורק שלושה הגיעו

במשרדי התאחדות הכדורגל נופצו השמשות,
נצצת הפחדה הוטלה אל תוך אחד החדרים.
בשכונות כרם התימנים בתל-אביב סערו ה-
דרווחות, תושבי הכרם תיכננו הפגנת מחאה
קולקטית. "ואדי סאליב שני יפרוץ כאן!"
איימו כמה מהם, כשמשמורת שוטרים סירר
בשכונתם במצוד אחרי מתפרעים.

הפרשה, שהסעירה השבוע את עולם ה-
כדורגל הישראלי, היתה קשורה בקבוצת
הכדורגל שמשון, קבוצה בלתי-תלויה המ-
שחקת בליגה א', ששחקניה נמנים על תו-
שבי הכרם.

כחדשים לפני תום הליגה נמצאה קבוצת שמשון במדרוך לאליפות הליגה, כשלה כל הכיכובים להיות מועמדת השנה לעליה ל' הליגה הלאומית. ואז, במשחק נגד מכבי חזרה, לפני שלושה שבועות, אירעה תקרית מחפירה. היה זה דקות ספורות לפני שריקת הסיום, כשהחזרתיים הובילו בחד צאה 1:0. בדקה 82' הובקע שער שמשון בשווה. שחקני שמשון טענו כי השער הובקע ממזב, נבדל, עטו על השופט כדי

לנקודת הסיים: אברהם גוריאל, חיים משולם ויששכר (אבלה) אלעזרוב.
לצופים ולשופטים לא היה ספק מי הוא הנוכח — אבלה אלעזרוב. הוא עשה את הדור במינימום של זמן (54 שניות), דהר בצורה המושלמת ביותר, עלה את המעלה התלול ביונק מהריב שבסופו עוד נותר באויר לגובה מטר. הקהל הרעיל לו.
אלעזרוב (27) נשוי ואב לשני ילדים, בעל מוסך אופנועים ברחוב לוינסקי בתל-אביב, מתמדייו של האופנוען יהודה ענני, וזה בגביע. אולם המתחריו היו טענות. כי תונן נדיב הדירה לא יכלו מעריציו של אלעזרוב להתאפק, מיהרו אל המסלול כדי לראותו מקרוב. אלעזרוב, הרוכב זה 13 שנה על אופנוע, הבחין בסכנה, סטה בשני מקומות מהמסלול כדי לא לסכן את הקהל.
לשמע טענות חבריו הצהיר אלעזרוב: „אינני רוצה להיות תאפר, אלא לזכות ב־כבודו“ סירב לקבל את הגביע.
הגביע יישמר, ייתן למצאח בתחרות גוספת בין הששה, שחתקים בגופות ה־שופטים בלבד, ללא קהל.

היו זקוקים לך

"הם זקוקים לך שם!" קראה כותרת מעל הכרזה על מפעל מיוחד מטעם העתון חדשות הספורט. העתון הציע לקוראיו נסיעה מאורגנת למשחקי הגומלין של נבחרת ישראל כדורגל הישראלית נגד יחן ויוגוסלביה, כדי לעודד שם את שחקני הנבחרת. למרות מחירה הוול של הנסיעה והאפשרות לשלם תשלום מהמחיר בתשלומים, גילו רק אהודי כדורגל מועטם לויאליות נבחרת האומית, כדי כדורגל לזכות להזדהות במשחקי הנסיעה. נרשמו כחמש מאות אנשים והיא בוטלה.

* אלוף מרוצי האופנועים של העולם הזה,
על גביע שועלי שמשון.

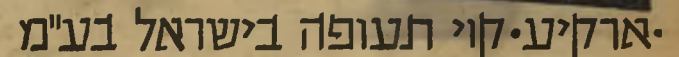
לשכנעו לפסול את השער — תמונה שיג' רתית במשחקי הכדורגל בארץ. אולם תוך כדי ויכוח התפרצו למגרש כמה חמומי-מוח, ויכחו את השופט, למרות מאמציהם של שחקני שמשון להגן עליו. המשחק הופסק, קבוצת שמשון נתבעה לדין בפני ועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל.

פסקידין תמוזה. תופעות בריוניות ו- אלימות אינן תרופות במרשי הדורגול ב- ארץ. השנה בלבד אירעו כמה מקרי-טרור מתורמים ביותר נגד שופטים. במאמץ למנוע משטרת התפרעויות אלה, בחרה ועדת המש- מעת להעניש את קבוצת שמשון עונש ל- רוממה, שיריעה אחרים. אחרי משפט לא- ארץ, פסק עורכי-הדין, ויקסור חזן, להפסיק את משחקיה של קבוצת שמשון למשך חצי-שנה.

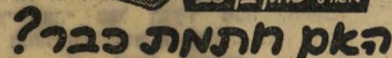
היה זה פסק דין אכזרי עבור קבוצה
שמשוון, שלגביה כמוה כפסקדין מזה.
לי להיכנס לפרטי פסקדין, הנראה תמוה
ממקסדונו — בו קיבלה השופטת בין השאר
עדות של סדרן מכבי חדרה אך פסל עדות
ש שופטתה שלא במשחק — לא יכלו אהודי
המכורגל שלא להסכים כי קבוצת משוון
פגלה הפעם קרוב להסכים בינאגודותיים. הק
נצחה חסרת הגב המפלגתי והאגודתי, ש
יכרה נקי מכל התפרעות, הוענשה בעונש
—סרתקדים, שסלל את הדרך בפני מתחרותיה
לחולתהגב. לזכיה קלה באליפות.

אדם וחול

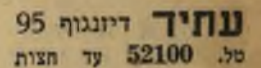
שלושת אלפים הצופים, שבאו השבת מכל חלקי הארץ אל דינונת החול, בקצה חולון, היו ברובם בעלי מנחה משותפת אחד: העדנה הסתרפפות לרכב הנזקק אפונעי. הם באו ממרחקים, חלקם באפונעיים, חיכו שעות במזבצי האויר השביעי לתחילתו של מרוץ האפונעיים. הם היו כה נלהבים, עד שביטו בהתלהבותם את מסלול התחרות

● מבצע מיוחד לסריקת חשבונות משלמי ההיסים נערך בימים אלה במחלקת הגבייה של עיריית תל-אביב, לשם הגברת הגבייה של המיסים והחובות. העירייה הודיעה על נקישת אמצעים נגד תושבים שאינם משלמים את מיסיהם וממפגרים ייגובה קנס של 20%, בהתאם לחוק. כדי להקל על התושבים מתקבילים שיתלמו בכל סניפי הבנקים כן פתוחים במשך כל החודש סניפי הגבייה העירוניים **בכל יום**, משעה 7.30 בבקר עד שעה 6 בערב, ללא הפסקה.

המכון להוצאה לאור בישראל בע"מ,
רחוב המלך ג'ורג' 75, ירושלים.

ע ת י ד

הגליל 5 (תחנה מרכזית)
טל. 31688 עד 8 בערב

אלפרן מלמד

רחוב נחלת בנימין 72
טל. 65055 עז 7 בערב

הכל הוא ...
הכל דירה

פְּנֵי הַחַיִּים וְהַיָּדָיו

דני בק

הנדרשת ביותר בישראל

תשבץ העולם הזה 174

זהו ארז יסקיג, החוגג היום יום הולדתו השני, כשהוא על כתפי סבא משה. מתנתו סבא משה בוגל ליום ההו יהלום בהחלט את התחביב — תשבץ שחיבר ומתפרסם זה, זלידו תמונת נכדו.

„אודה לכם“, כותב משה ב „באם תחרגו מן המקובל ותזו את תמונת נכדי במקום את לכבוד יום הולדתו, ולכבוד דור רביעי לאחד ממיסדי המושבות, ר' משה בכר ז"ל. חרגנו מן המקובל — ונתנו פעם את תשבצו של הסבא ה (44), המשמש קריאת תגר ל זקנים, צעירים ואפילו לרו

8	7	6	5	4	3	2	1
	14		13	12	11		10
19		18	17	16		15	
	24		23	22		21	20
28		27		26		25	
33		32		31	30		29
	38		37		36	35	34
43	42		41		40		39
		46		45		44	
		52	51		50		49
58			57	56	55	54	53
	60						59

מאוזן: 1 בי"ם
לאבני חן: 4 רוצחו
בעתיר של משיח בן
יוסף: 10. אבר רוי
עש: 11. לא לך;
13. תחילה סי
מן לבנים: 14. מוט
של רליים: 15. שכר
נה בלפן: 17. לאו
אתה תולד? : 19.
דובב כדורגל ומבטל
בחירות: 20. מסבע
זר: 22. מכשיר נשי
להוצאות: 25. סור;
26. כלו ותאר: 27.
פלד פרבה נשי:
30. מין בד: 32.
סוב שיש לו כיסוי:
33. סבור: 34. מכה;
36. מנהיג בורמזי:
37. מלכת היופי של
הממשלה: 39. נס;
41. טפה: 42. חלק.
מנה: 44. קרטיה: 46.
099: 48. פיהחיה;
50. יש אומרים
(ר"ת): 51. הערכה
נובת, פוסטפורטום;
53. שם רוס לנערה:
55. אמרנו ישראלי;
57. לא עבה: 58.
כל צלבי הקרס מכור
נים נגר צאצאיו:
59. זלוד: 60. של
נעז.

מאוזן: 1. כנוי למלאך: 2. מלת קריאה;
3. ענף רר: 5. אבי ח"ב נסים: 6. מספר;
7. כשנשמע ספי אשה — פרושו לרוב אולי;
8. צמית: 9. חי העופר בפני אש: 12. מלת
התפעלות: 15. כי שבט קרום: 18. תאזה;
18. עיר שהפכה לעי: 21. תאר הולנדי;
23. זועה: 24. עליו השלום (הסוד): 26. רצי
פת אבן: 28. רוש בלי ראש: 29. לשונאי;

31. מאבות הנרמנים ומשמירי רומא
לפנה"ס: 32. עשה זאת אם אינך
35. מכשיר אכילה: 37. סחרה: 38. ת
40. קיים: 41. מלת קשור ופסק: 43.
יעקב: 45. פעולת המטאטא: 46. משרכ
כיה: 47. מלך: 49. לא נמול: 52.
ולמצוע: 54. בת סול: 56. לא לה: 58
מארבעת אבות נויקיו.

הווי

מר ישראל הצעיר

בנתניה, דרש פקיד מסי הכנסה תשלום מסים בסך 1220 ל"י, המחושבים לפי הכנסה שנתית של ששת אלפים ל"י, ממר יוסף שכטר, שנתגלה כילד בן חמש.

★ ★ ★

המסך עודה

בירושלים, המתינו מארגני הפתיחה החגיגית של קולנוע ירושלים, בקריית יואל, להופעתו של בעל הקולנוע החדש, לא ידעו כי אותה שעה היה האיש תקוע עם מכונתו המקולקלת בשער הגיא, לשם הגיע עם שני בניו, אותם נסע להביא במיוחד מהשפלה כדי שיהיו נוכחים בחנוכת הקולנוע.

★ ★ ★

אמנות שימושיות

בושינגטון, ארצות הברית, זמן קצר אחרי שקצלוז גרמניה המערבית קונ' ראד אדוארד חתם את שמו בספר האורי חים של גלריית האמנות הלאומית, ציירה שם יד אלמונית שני צלבי-קרס.

★ ★ ★

גנבים האופניים

בתראכיה, אחרי שהתמלאו מחסני העיריה בעשרות זוגות אופניים שהוח' רמו על ידי פקחים עירוניים בעת ביקורת הרשויות, במשך השנים האחרונות, התכונה העיריה להוציא את האופניים למכירה פומ' בית, נחקלה בהתנגדות המשטרה, שטענה כי האופניים אינם בחזקת „מציאות ללא בעלים“.

★ ★ ★

טוב שם משבר טוב

בירושלים, היכה אב את בתו בת ה-14, על שאיחרה לשוב הביתה, גרם לה שבר באף, חתך בגולגולת, שטף-דם תת-עורי באמת ידה ושריטות בכל חלקי גופה, הצהיר להגנתו בבית-המשפט: „הכיתי אותה רק במקל קטן, לטובתה“.

★ ★ ★

אחרי המבדל

באמשטרדם, הולנד, הוד-עו ארבעה צעירים שהם יוצאים לחפש את עקבות תיבת נוח בהרי תורכיה, אספו כסף למימון המסע, נעצרו ונכלאו בשוכם להילול, כאשר הסתבר שאמנם הגיעו לתורכיה אך הוציאו את כספי המשלחת על תענוגות אישיים באיסטמבול.

★ ★ ★

הכט אחורה בזיעה

בעכו, הוחלט להזיז את שעון ההיס'טוריה אחורה, להפוך את המזינואן ה' עירוני בחורה למירח תורכי, כדי לאפשר לצלמי אסטודוס להסריט שם תמונה של כריחת לוחמי-מחתרת עבריים מכלא עכו.

★ ★ ★

כבודו במקומו מונח

בירושלים, ערכו אנשי האר"ם משחק כדורגל נגד נבחרת עתונאי הבירה, ספגו שני שערים, הציגו את כבודם הודות ל' שער שהובקע עבורם על ידי שחקן ישראלי, שגויס ברגע האחרון לשורות קבוצתם, כ„אורח כבוד“.

★ ★ ★

נמ ורג

בתראכיה, מצאה המשטרה שיעם חד' שה להדגיש את הישגיה, נעצה עש' רות דגלונים צבעוניים במקומות שונים ב' מפת העיר, כדי לסמן את ההתים שבהם היא חושדת שהצעיר שמואל שלום ביצע בהם פריצות.

★ ★ ★

בת השמן

בפאריס, קיבלה אשה מכתב מסחטן אלמוני, שאיים לספר לבעלה על מעללי אהבתה בעת שבילתה את חופש הקיץ ב' עיר-קייט, הלכה בחצות למיפגש שקבע לה הסחטן, גילתה שלא היה זה אלא ידיד בתה, שהסביר: „בתך סיפרה לי את הכל, ונורא היה חסר לנו כסף“.

★ ★ ★

שאבם! שאבם!

בנגב, נעצרו שני מבריחים ידועים מ' שעסקו במלאכתם בבטחון-עצמי מפליא, ואשר הוכח תדהמה למראה השוטרים האורבים, מאחר שהיינו בטוחים שבשבת בבוקר לא תעבדו“

אמנות

צנזורה

רמז דק

בשעה שהצנזורה האורחית פלשה למוע' דוגיהלילה ואיימה להלביש את נערות ה' סטריפטזי (ראה במדינה), הניפה צנזורה אחרת חרב חדה מעל ראשי התיאטרונים הקלים. היא בלשה מדי צה"ל.

הרמו הראשון ניתן בשבוע שעבר בשכור עון המטכ"ל, ברמו שהיה חבוי כאילו דרך אגב באחד המאמרים. בגלל מיעוט הקור' אים של השבועון, לא שם כמעט איש לב לרמו הברור. אחרת היה גורם לסערה. „הבידור הקל של ישראל מוריד את רמתו משנה לשנה, לפחות מן הבחינה המוסרית“, כתב השבועון. „להקת בצל ירוק אינה מופיעה בפני חיילים, משום ש' תכניתה האחרונה חורגת מן הטעם הטוב וההומור של לא עלה בקנה אחד עם הת' ביצוע החינוכית של צה"ל מתכנית ב' דור. גורל רומה מובטח לרביעית מועדון התיאטרון, בתכנית „הגסויות“ שלה.

„בעבר זכתה הרביעית להצלחה רבה ב' צבא, וחבל שחלף תכניות הבניות על הומור, שמתחת לחגורה, מקבלות להקות אלה פרס זמני, בצורה אירקאיה לשירות מילואים. אולם ברור שפרס זה ייטל מה, אם תכניותיהן בעתיד לא ישובו. הצבא יאלץ לגייסם לשירות-המילואים, כבודדים, כי יש לדעת שמתוך התחשבות בתיאסי רונים, אין הצבא מגייס למילואים את חב' ריהם כבודדים, אלא מקבל מהם מיכסת הצגות-חינם בתור שירות-מילואים.“

ויטו מגויים. תוכנם של רמזים אלה, כאשר עברו מאיש לאיש, היה ברור לכל איש-תיאטרון.

גיוס שחקני-תיאטרון כבודדים הורס, כ' מובן, כל אפשרות של הופעה סדירה. לכן הסכימו התיאטרונים לתת לצבא חינם מספר מסויים של הצגות לשנה. בצל ירוק, למשל, נותן לצבא 24 הצגות לשנה, שערכן מס' תכם ברבבות לירות.

כאשר הציג בצל ירוק את תוכניתו האחרונה, ושלוש נקודות... סירב הצבא ל' הרשות את הצגתה, בגלל הסאטירה הפוליטית המתונה שביצעה בה. אמנם, בימי המתיחות האחרונה, למחרת פעולות חיר' בת-חמאפיק, בוטל החרם זמנית, ובצל ירוק הציג את הצגתו בפני קהל חיילים מוחאי כפיים. אולם היה זה רק אמצעי לשעת-חירום. למחרת חודש האיסור.

האיום החדש של המטכ"ל, החבוי בקטע השבועון, היה על כן ברור לגמרי: אם התיאטרונים לא יפסיקו לכלול בתוכניהם תיחם חומר „שאינו עולה בקנה אחד“ עם הגישה החינוכית והפוליטית של שר-הבט' חוץ וסגנה יגויים חבוי התיאטרון למילוי אים בצורה שתמנע למעשה כל הופעה סדירה. הנוק הכרוך בכך עלול להרוס כל להקה כמו בצל ירוק, רבעית מועדון התי' אטרון וסטבטיון.

התוצאה הבלתי-ימנעת: ויטו מוחלט של שר-הבטחון על תוכן כל הצגת תיאטרון, חיסול סופי של הסאטירה הפוליטית וה' חברתית המפרפרת בלאו הכי.

מאחורי הקלעים

ג'אז קריר

ג'אז בריונג'וף יהיה שמו של קונצרט שבועי של ג'אז מאולתר, שיערך מדי יום שישי אחרי-הצהריים במועדון אדריה, בתל אביב. בג'אז המאולתר, המיועד לחובבי ג'אז קריר, תשתתף תזמורת שהיתה בשעתו תזמורת מלון דן. אליה יצטרף אדי גאנה, מנגן על תופי בוגנו אפריקאים שהוא מוסי' קאי חובב וארכיטקט לפי מקצועו. . . .

הזמרת חנה אהרונה עולה ומצליחה. לאחרונה הוחתמה על חוזה להופעה באחד ממועדוני-הלילה בלאס וגאס, במשכורת של שלושת אלפים דולר לשבוע. . . . **תכנית רדיו**, ששודרה במצביא-שב האחרון, גרמה כאבראש למנהל התכניות של קול-ישראל, הד"ר ישעיהו שפירא. בתכנית פנים חדשות, שנערכה על ידי אלימלך רם וישעיהו בן פורת, הופיעה בין השאר הנמרת יפה יר' קוני, שחיקתה זמרים אמריקאיים והגישה גם פירויה על זמרים ישראליים בארצות הברית. יפה חיברה כעשרה משירי של הקומפוזיטור משה וילנזקי לשיר אחד, חיק' תה באמצעותו את שושנה דמארי. למחרת הגיעו קריאות טלפוניות לקול-ישראל, ששמו על השיר, השם ללעג את אמני ארצות הברית. הד"ר שפירא, שלא שמע את התכ' נית, מיהר לשמוע את הקלטתה, מצא לבסוף שהחיקוי לא פגע בטעם הטוב.

אכתקוין ארותי

חידוש מדעני. הוא לא ראה אותה באוטובוס והתבייש
דלת אחריה. הוא לא הוקסם ממנה ברחוב דיזנגוף. הוא:
...רוצה למצוא את הנערה שיסבה לידי במוצאי שבת,
27.2.27, בהיכל התרבות, בשורה 9, כסא 27, בהצגת נישואי
ווארי. מאד הייתי רוצה לשאול אותה איך נהנתה מן
הפרה.
הוא שאני רוצה לדעת הוא: לשם מה, בשם אלוהים,
יימות הפסקות? מייאש, הדור הזה, מייאש, פשוט. אז מה,
יד נהנית? לא. אל תגידו לי, הגידו לו: א. רבינוביץ ת. ד.
196, תל אביב.

★ ★ ★
נושאים בידוריים
אם אתה חפץ בטובתה של (1174/12), בת ה'16, או קח
ותה מהר ממני. אל תספר לאף אחד, אבל יש לה הובי:
תכתובות. והיא רוצה להתכתב אתך, דחאק, תאר לך. אתה
17. לא? ועל מה? לעולם לא תצליח לנחש. "על נושאים
ידוריים. כגון קולנוע ושירים לועזיים.

★ ★ ★
איך היה לה אה
דחאק כדאי לך, נדמה לי: (1174/13) —
...השיגי לי חיפאית בת 18, או מהסביבה הקרובה.
ליה להיות בתאומיה, פחות או יותר, למושג חתיכה. יותר
אשר פחות.
"חוף מזה, לא איכפת לי אם היא חושבת שהיא חכמה
ו טפשה. גם לא איכפת לי שתהיה תיכוניסטית, חיילת או
נדחת-עידות לפי כפידי. לא איכפת לי מה שאבא, אמא
החמי חושבים עליה, וגם לא מה שחוג המכרים שלה
ושב עליה.
"לא איכפת לי אם האח שלה בן שבע או שמונה, והוא
דניק או לא. גם לא איכפת לי כמה פעמים ביום היא
גנת לצחצח שיניים ושהיא מעדיפה חתולים על כלבים או

להיפך, או מה דעתה על הסרט האחרון
שראתה. גם השתכסויות לירות וגרפומניה
אינם מעניינים אותי.
"לעומת זאת רצוי שתהיה לה דעה מגו-
בשת על מה שהיא רוצה. עליה רק לקחת
בחשבון שליו כל הדברים האלה קיימים גם
מספר דברים שמאד איכפתים לי, ועל זה
אדחת בנסרד. רצוי גם שיהיה לה כתב ברור
ובלי שגיאות כתיב.
"לפי הערכה ראשונה, אני חושב שזה
ימלא רבע מדור במכה אחת, וזה העיקר, לא כן, רותי?"
בהחלט כן, (1174/13).

★ ★ ★
דבר דבר
אינני יודעת מדוע, אך הציפור הקטנה הפרטית שלי לוחשת
לי ש(1174/14) היא מורה. יש לי חשק עז לכתוב את
המלה מרה עם א. היא כליך מבריקה.
"כותבת אני אליך בשעת ערב מאוחרת. כולם מסביבי
כבר נמים את שנתם, אך אני עודני ערה. רציתי לכתוב אל
מישהו, ולא נזכרתי באף אדם שאוכל להשיח את לבי בפניו
ו... נזכרתי בך! את המען של כל שבוייהלבלב הבודדים,
המאכזבים, הסקרנים וההרפתקנים.

"לאיזה מהם אני משתייכת? לאמיתו של דבר לאף אחד
מאלה. אולי לעתים בודדת ואולי גם הרפתקנית. אך לא
בנוסח המקובל. מלבד זאת אני סתם בחורה רגילה ופשוטה
בת 21. סליחה, קצת פחות מ22. ויש לי חולשה — לגלות
לך? — למכתבים! אני "נורא" אוהבת לקבל מכתבים.
ומנסיוני למדתי שכדי לקבל צריך גם לכתוב. ולמדתי לאהוב
את מלאכת הכתיבה. חוץ מזה אני אוהבת גם דברים אחרים:
טיולים, פיקניקים, קומזיצים, נסיעות במהירות מסחררת,
בלות לבדלדב בחיק הטבע (לפעמים איני מוהגדת בחברת
מישהו), קריאת ספר טוב ולהאזין למוסיקה. כפי שאמרתי
לך — בחורה רגילה ביותר.
"אם, כמעט ושכחתי לומר עם איזה סוג אנשים
ברצוני להתכתב. האמיני לי, רותי, אין זה משנה לי. פשוט
ברצוני לקבל מכתבים."
המצחיק הוא שהיא באמת תקבל אותם.

★ ★ ★
החברה הטובים
(1174/15) כותב אמנם בשם חבורה שלמה של פרחייסיס,
אך אינני בטוחה שהוא עצמו איננו סובל מתסביך אדיפוס

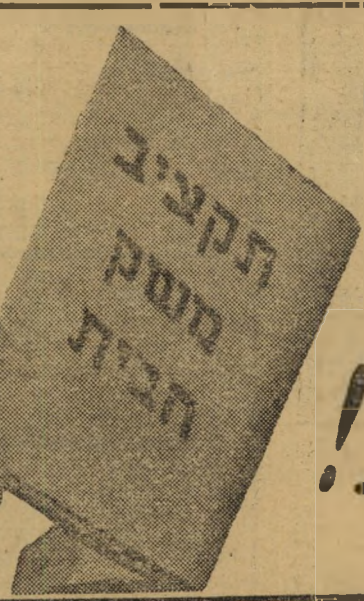
או ההרגשה שאף אחד לא אוהב אותו. או משהו. יש לו
כתביד זערער, כל כך מתוק. לא חשוב. הם רוצים להתכתב
ולהיפגש עם נערות כבנות 17 ומעלה. עד עשרים. הם
מבטיחים, כאמור, שהם חברה טובים. אתלטים-שוחרי
מוסיקה-קלסית-ריקודי-עם-דוריקודים-סלונים.

★ ★ ★
אחת משיגעת
(1174/16) הוא קיבוצניק מהצפון. בן 21, משוגע לטיולים
פיקניקים וחיק הטבע. אז הוא רוצה להתכתב עם קיבוצני
קית או חברת תנועת-נוער כנ"ל.

★ ★ ★
המעמד החדש
תראו מה יש לי פה: (1174/17) —
"הגיל 23, המין זכר, גבוה, צבר, נחמד. מקצוע: מסגר-
מכני. המעמד: פועל. השכלה: בוגר בית-ספר מקצועי.
המטרה: נערה שקטה וחמודה בגיל מתאים, בעלת שארירות
ובעלת-אמצעים. היעד: יציאה מהמעמד. האמצעי: העולם הזה."
אז מה דעתך על זה? כתבי אליו ואמרי לו מלה או
שתיים.

טפשעשרה על אכסודוס

ראיתי אותו ראיתי אותו ראיתי אותו גם אותה. יש לי
אפילו חתימות שלהם תראי ותתפוצצי. חיקיתי להם עלייד
מלון דן הוא נהדר פול גיומן טפשה. יש לו שערות חומות
ועיניים כחולות והוא יותר גבוה ממה שחשבתי וגם היא
בלונדינית ובינתיים באו עוד כוכבים אפשר להשתגע פשוט
אני מוכרחה לנסוע לחיפה לא איכפת לי. באה אחת מרי
סיינט וסל מינאו והילדה הזוית מאנגליה שהבמאי גילה
אותה ועוד כל מיני כוכבים והם יסריטו המון זמן והמון
נערות קיבלו כל מיני תפקידים מקבלים המון כסף אני רוצה
גם. אני מוכרחה לנסוע לחיפה אני כבר אסתדר אני אסתובב
עלייד מלון ציון. מי יודע אולי יגלו אותי קורים דברים
נורא פתאומיים את יודעת, הנה אני יכולה לקנות גוון מול
המלון ואז הבמאי אולי יראה אותי ככה זה קרה ללנה טרנר
אני יכולה לרכב על אופניים עם שערות פרוצות ויחפה
ככה זה קרה לקים גובאק. צריך קצת העזה בזים מי יודע
אני יכולה להיות עוד גילה אלמגור שניה.

הכסף חשוב -
אבל...
העיקר
האיכות!

האם את יודעת מדוע שמן "אקסטרה" C.D. של "עץ-הזית"
יותר מזוקק • יותר טעים • יותר בריא
אל תסכימי, איפוא, שישפיעו עליך לקבל שמן אחר במקום שמן "אקסטרה" C.D.
אנא פני אלינו ונשלח לבייתך חוברת חנם ובה תמצאי את ההסבר המלא.

נעץ הזית
השמן היחיד המזוקק בשיטת
C.D.
אקסטרה
ח. ליבוביץ ובניו בע"מ, קרית אריה

מקור

קוסמוס אישי

בשבילי אמונת ישראל (מאת ד"ר יהושע ייבין, הוצאת סולם, 155 עמודים) שב ועובר חתן התני"ך תשי"ט, סופר והוגה דעות ישראלי ומי שהיה אחד מעורכיו של בטאון מחתרת לח"י, בשורה של פרקים שהודפסו בשעתם בטולם, פורש ד"ר יהושע ייבין את ראשיהפרקים של אמונתו המשיחית, מנסה להוכיח כי "שיבת ציון השלישית מוכיחה כי כל הכתוב בתנ"ך אינו אלא אמת לאמיתה".

כאשר נשאל ד"ר ייבין, לאחר שהוכח בתואר חתן התני"ך, על גורמי הצלחתו, השיב: "התני"ך בשבילי הוא קוסמוס. כמו בקוסמוס כל הגופים... קשורים קשר של חוקיות ותלויים זה בזה, כך אין פסוקים וביטויים מקרים בכתב". בשבילי אמונת ישראל מנסה חתן התני"ך להעתיק חוק זה לתחומי הקוסמוס הגיאוגרפי והפוליטי, להי"ך את התנ"ך להוכחה ניצחת של אמונתו. כמו בספריהגות דומים, יש חשיבות מכרעת לדעתו האישית של הקורא. כי בשבילי אמונת ישראל, אינו ספריסוד היכול לזעזע את אשיות עולמו האיש של הקורא בו. כבספרי פולמוס רבים אחרים תורם אף ד"ר יהושע ייבין אבן אחת למאבק הישקט הנוכחי בין ה"מאמינים" ל"כופרים" עיקרי. חבל רק כי כשרונו היוצר של סופר במזמור מחדים וממענונות אריות, הושקע בספר כה אישי, שרישומו על המחשבה הישראלית יהיה בהכרח מוגבל.

אויל מרוחק

מקרה הכספי (מאת אהרן מגד, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 310 עמודים) מתרחש לאי, א. מ., שכל קשר בינו לבין המהבר, אהרון מגד, הינו מקרי ביותר. מקרי כמוהו, אך לא שרירותי, הוא הקשר בין מה ש"קורה לכסיל זה ולחברה הישראלית בכללה. אהרון מגד, בן 38, חבר קבוץ קיסריה לשעבר ועורכו של המוסף הספרותי של יומון למרחב כיום, לא הרחיק עדותו כשינסה, בהקשר ברור ליצירתו המיוחדת-במינה של הסופר היהודי-גרמני, יליד פראג, פרץ קאפקה, ליצור את הגבור החדש של הספרות הישראלית. לאחר ספרו הראשון, חזונה ואני, על עונב הקבוץ התמהוני, המשוטט בתהייה בחוצות הכרך הגדול, מקרה הכספי הינו המשך טבעי, אך לא תמיד אורגני, של קורות אותו "אני", עשר שנים לאחר היעובה הגורלית.

כי מה שמתרחש לכסיל במקרה הכספי, עלול היה להתרחש לכל אורח ישראלי אחר, אם רבי"מ, בדומה למגד, היה מסיט מעט את הפריסמה בפריסקופ האיש של אותו אורח. **אגודת רשעים וסיני**. 14 אפיזודות שונות מנסה הגבור התמימי להתקבל בכל מחיר לאג"ר (אגודת הרשעים), להיכנס בדרך קרב עם איש משרד הבטחון הצוחק לו בפניו, להתגייס למבצע צבאי נוסח מבצע סיני, ולעבור את כל רשתות הביורוקרטיה הישראלית הצעירה בעקבותיו.

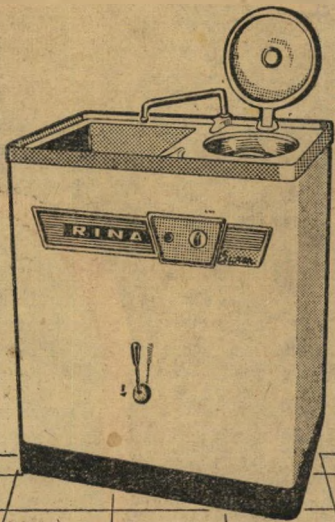
השיא במקרה הכספי: גבור הספר נפצע בעזה על-ידי משמרסיוור ישראלי, תוך כדי נסיונו להתחיד עם האוכלוסיה הערבית, עוי בר בהזיותו משפט הדומה מאד למשפטו של קאפקה. ההבדל העיקרי בין שני המשפטים: בעוד שק, גבורו של קאפקה, אינו מכיר את דייגו, הרי שופטיו של א. מ. הם חבר ריו לעבודה ולנושק.

דבק קר לאמת. שתי ציטטות המור באות בראש הספר, אחת משל אוגוסטינוס ואחת משל מרטין בובר, מצביעות לכאורה על כיוון כתיבתו החדש של מגד. אומר אוגוסטינוס: "מה ראוי יותר לגנוב מאשר הרוע? אבל אני עשיתי עצמי רע משהייתי כדי לזכות בשבח; וכאשר לא חסאתי... נר" הג הייתי להתפאר במעשים שלא עשיתי..." אהרון מגד, מכיר לפניולפנים את החברה הישראלית החדשה, שהוא חלק ממ"נה. אולם אם בגלל החשש לומר את כל האמת, או בגלל חוסר יכולת לעשות זאת, הופך הכסיל שלו לעתים קרובות לכסיל ממש, שבדומה לבני-דורם של אויל מרוחק, ובלישצ'ר, לא ראה את היד הכותבת על הקיר. הציטטה השנייה בראש הספר אומרת כי "הא משמעותו של הדיבור אמת מה שתה"ה ברשויות אחרות, הרי ברשות הבין"אנושי משמעותו שבני-האדם מגלים עצמם כפי שהם הינם בישותם..." מגד אינו יכול להתעלם ממשמעות מעשיו, מסתיר את מאי בקו מאחורי ים גדוש מדי של מלל מדביק את הפרקים השונים והמשמעותיים השונות של ספרו בדבק קר. אויל מרוחק, במקרה הכספי, הינו במקרה הטוב ביותר, אויל מרוחק.

אננה מניאני
גוליאטה מסינה
איהנום בכרך

שתי שחקניות האופי הגדולות ביותר של איטליה ובעלות "אוסקר" לראשונה בסרט אחד! הצגת בכורה ארצית החל במוצ"ש 19.3.1960 בקולנוע **צפון** (רק למבוגרים)

מכסת הכל...

Super
רינה

מכונת הכביסה המשובללת עם מנגנון הבטחון האוטומטי לצנטריפוגה. טובה יותר - חסכונית יותר - בטוחה יותר.

בהשגחה ופקוח מתמיד של מכון התקנים הישראלי

לכל מכונה תעודת אחריות נפרדת

הדו"ד
ההגרלה המיוחדת של
מפעל הפיס
מתקרב

2 זכיות של

50,000

ל"י כל אחת

25 דירות ועוד...

31.3.60

יום זהירות בדרכים

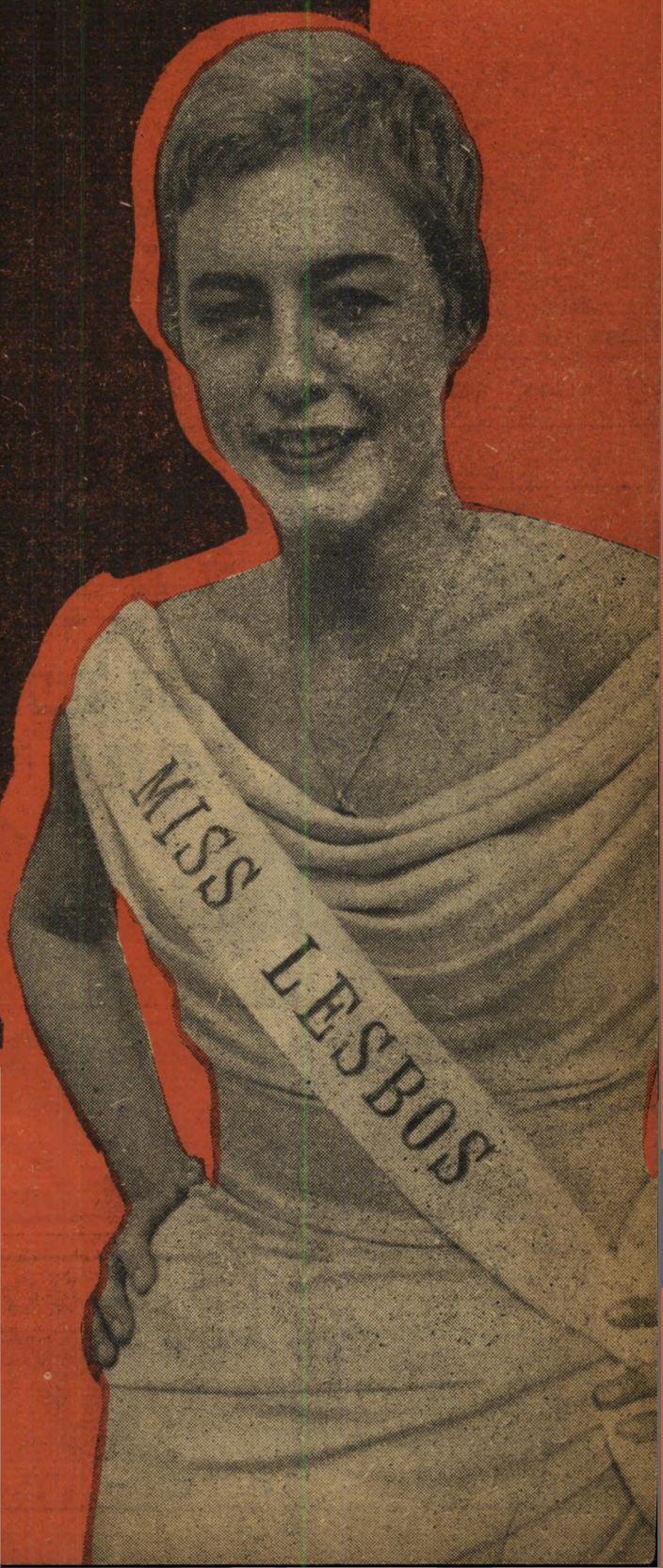
תן ידך - ונצליח!

העולם הזה

כיצד מתפשטת בישראל אהבת הנשים

דו"ח מיוחד

הבטיחה הלסביית בישראל

דני דוברסון

מורתן של הלסביות בארץ